

ฉบับ
เวลากับชีวิต

วารสาร
พรินทิพย์

ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๐ เดือน พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เวลากับชีวิต

กาลใด ผลิติ ภูตานิ สพฺพานเว สหตุตฺตนา
กาลเวลาอย่าอมกสิ้นกินสัตว์ทั้งหลาย พร้อมกันไปกับตัวมันเอง
พระพุทฺธพจนฺ์

กาลเวลา หมุนเวียน เปลี่ยนชีวิต
ศีลธรรม ความจริงแท้ แน่ในทาง

เกิดแก่ติด ตามตาย สลายร่วง
ในก้าวย่าง แห่งวิภูฏะ จะพบเจอ

พบทุกข์ทน หม่นหมอง ต้องร้องไห้
ทั้งพ่อแม่ พี่น้อง ผองเพื่อนเกลอ

ต้องจากไกล พัดพราก จากเสมอ
สัตว์เลี้ยงเออ เธอที่รัก จักจากลา

ชีวิตหนึ่ง น้อยนิด กะจิดร่อย
ประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน งานพัฒนา

ต้องใช้สอย ทุกนาที อย่างมีค่า
ให้ก้าวหน้า ในทำนอง แห่งคลองธรรม

เวลากับชีวิต สัมพันธ์ กันเช่นนี้
คำสอนของ พระพุทฺธองค์ ทรงชี้นำ

เพราะเรามี บทสรุป อนุรักษ์
สิ้นสุดกรรม เวลาจบ พบนิพพาน.

คณะผู้จัดทำ

เปิดเล่ม

วารสารโพธิyalayฉบับนี้ จัดทำหลังพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพในหลวงรัชกาลที่ ๙ แม้ว่าการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นเรื่องธรรมดา เป็นธรรมชาติที่เราต้องพบเจอกันทุกคน แต่ก็ยากยิ่งนักที่เราจะหักห้ามใจมิให้เกิดความเศร้าโศก

การเกิด แก่ เจ็บ และตาย เป็นเหตุการณ์ที่หมุนเวียนไปตามเวลา เมื่อเกิดแล้วก็มีชีวิต ความแก่ ความเจ็บ และความตาย เป็นผลที่ติดตามมาอย่างที่ไม่ใครหลีกเลี่ยงได้ และนี่คือทุกข์ของมนุษย์ ที่พระพุทธองค์ทรงค้นหาวิธีการที่จะพ้นไปจากวงจรที่เรียกว่า “วัฏสงสาร” ให้สิ้นสุดลง และเมื่อนั้นเวลาจะทำลายเราไม่ได้อีกต่อไป เพราะฉะนั้น การถึงพระนิพพานคือภาวะปลอดทุกข์จากการเกิดแก่เจ็บตาย เป็นอิสระจากการถูกกักตุนกินของเวลาอย่างสง่างามที่สุด

ปัจจุบัน ได้มีการค้นพบแล้วว่า เวลาในโลกมนุษย์นั้นสั้นกว่าเวลาในจักรวาล ตรงตามข้อความที่ปรากฏในพระไตรปิฎกว่า เวลาในสวรรค์ยาวนานกว่าโลกมนุษย์มากนัก ดังกรณีของนางปติบุชิกา ที่หมดบุญต้องลงมาเกิดในโลกมนุษย์ขณะชมสวนอยู่กับสหายชาวสวรรค์ทั้งหลาย นางไปเกิดเป็นมนุษย์ เป็นเด็ก เป็นสาว แต่งงาน มีลูก แก่ และตายในวัยชรา เมื่อสิ้นใจแล้วกลับไปอุบัติในสวรรค์ที่เดิมอีกครั้ง เวลา ณ ที่นั้น เพิ่งผ่านไปเพียงชั่วเช้าถึงเย็นเท่านั้น (อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ปุพพวรรคที่ ๔)

ทันทีที่เกิดมา นาฬิกาชีวิตเริ่มดำเนินต่อเนื่องไป ไม่มีเวลาหยุดพักแม้แต่สักนาทีเดียว มนุษย์เรามีเวลาอยู่บนโลกนี้อย่างจำกัด ที่ยืนยาวมากก็อาจจะอยู่เกินร้อยปี ที่ปกติธรรมดาที่มักจะไม่ถึงร้อยปี เวลาร้อยปีนี่ ถ้าเทียบกับเวลาของโลกแล้ว มันสั้นนิดเดียว

ดังนั้น เมื่อมีเวลาน้อยนิดเดียวเช่นนี้ เราจะทำอะไรได้บ้าง เพื่อให้ชีวิตและจิตวิญญาณมีการพัฒนา มีคุณค่า เดินหน้าไปสู่พระนิพพาน จุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา ทันทีที่พบพระนิพพาน ชีวิตก็จะเป็น

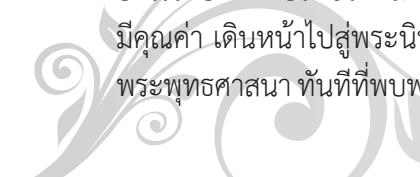
อิสระโดยสมบูรณ์ ไม่ตกเป็นทาสของกฎไตรลักษณ์ อีกต่อไป นาฬิกาชีวิตได้หยุดลงอย่างสิ้นเชิง ชั้นนี้ ๕ ดับลงหมดสิ้น ไม่มีการเกิดอีกต่อไป

วารสารโพธิyalay ฉบับนี้ให้ชื่อว่า **เวลากับชีวิต** เราได้สรรหาบทความที่เกี่ยวข้องกันมาตีพิมพ์ที่พิเศษยิ่งคือ **ปจฺฉา - วิสฺขนา เรื่องเวลากับชีวิต** ของ เจ้าประคุณ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ซึ่งท่านได้เมตตาวิสาขนาให้กับคณะผู้จัดทำ ในขณะที่ท่านกำลังเสวยทุกขเวทนาจากอาการอาพาธ เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นตัวอย่างหนึ่งของบุคคลที่ใช้เวลาในชีวิตอย่างมีคุณค่าตลอดมา แม้ว่าจะเป็นคนไข้โรค ร่างกายอ่อนแอ แต่โรคอาพาธไม่ได้เป็นอุปสรรคกับการทำงาน ท่านมีผลงานออกเผยแพร่อย่างต่อเนื่องปีละหลายสิบลายการ นับเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนมากในเรื่องการใช้เวลาให้ได้ประโยชน์สูงสุด

เนื้อหาหลักในเล่มนี้จึงเป็นการแสดงแง่คิดต่างๆ ในเรื่องเวลา ที่ยังมีคนอีกเป็นจำนวนมากไม่เข้าใจหรือมองไม่เห็นความสำคัญ หากท่านได้อ่านบทความต่างๆ ในเล่มนี้ จะได้แง่คิดสะกิดใจที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตของตนเองได้เป็นอย่างดี แล้วเราก็จะเดินทางไปกับเวลาอย่างมีความสุข เพราะชีวิตมีแต่การพัฒนาเรื่อยไป การพัฒนาย่อมเกิดจากปัญญา ปัญญาคือประทีปส่องทาง ที่ไม่มีประทีปใดเหนือกว่า

เดือนพฤศจิกายนเป็นเดือนท้ายๆ ของปี บ่งบอกว่าปีใหม่กำลังจะมาถึง เวลาเคลื่อนไปอีกปีแล้ว อายุเราก็มากขึ้นอีกปี เรากำลังเดินทางเข้าใกล้ความแก่และความตายไปอีกปี ความจริงข้อนี้น่าจะเป็นการเตือนเราให้ขบคิดพิจารณาว่า ควรจะจัดสรรชีวิตที่เหลืออยู่ข้างหน้าอย่างไร จึงจะดีที่สุดสำหรับชีวิตที่กำลังดำเนินไปสู่ความตาย

วารสารโพธิyalayได้จัดทำต่อเนื่องมาจนถึงบัดนี้ ส่วนหนึ่งเพราะเห็นคุณค่าของเวลานั่นเอง เราทุก

คนมีอายุมากขึ้นทุกวัน กำลัง
เรี่ยวแรง กำลังสมอง ก็ค่อยๆ
ถดถอย อ่อนล้าลงไปเรื่อยๆ
แต่เราไม่ย่นระย่อต่อความจริง
นี้ หากยังทำไหว เราจะทำต่อ
ไป เพื่อสร้างสรรค์สิ่งดีๆ ให้แก่
สังคม ตามกำลังความสามารถ
เป็นงานที่ทำด้วยศรัทธา ด้วยใจ
ที่ท่านพึงสัมผัสได้ หากได้อ่าน
โพธิyalัยตลอดทั้งเล่ม

เนื้อหาสาระในวารสาร
โพธิyalัยทุกเล่มจะถูกคัดสรร
มาเป็นอย่างดี เพื่อให้ท่านผู้
อ่านได้รับสารัตถประโยชน์อย่าง
เต็มที่ สามารถนำไปเผยแพร่
ต่อได้ และเก็บไว้ในตู้หนังสือ
เมื่ออ่านเสร็จแล้ว ไว้สำหรับนำ
กลับมาอ่านใหม่ และเป็นของ
มีค่าประจำตู้หนังสือ เท่าที่ผ่าน
มานับว่าประสบความสำเร็จใน
แง่หนึ่ง เพราะมีผู้อ่านตามมาหา
หนังสือเล่มที่ตนเองขาดไป มี
ไม่ครบ แจ้งความประสงค์ว่า
อยากมีให้ครบชุด ซึ่งเป็นเรื่อง
ที่เป็นไปได้ยาก เพราะวารสาร
หลายเล่มหมดเกลี้ยง โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งเล่มที่ผ่านมานานแล้ว

นับว่าการเกิดขึ้นของ
เหตุการณ์นี้ เป็นกำลังใจที่ดี
สำหรับคณะผู้จัดทำ ที่เป็นการ
รวมตัวของจิตอาสาผู้ปรารถนา
ดีต่อพระศาสนา สังคมและท่าน
ผู้อ่านของเราอย่างไม่มีประมาณ
การได้รับการตอบรับที่ดีคือสิ่ง
หล่อเลี้ยงใจให้ทีมงานของเรา
ทำงานนี้ให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

คณะผู้จัดทำ

ประธานที่ปรึกษา

พระครูธรรมธรสมนัต นนทโก
อัครมหาบัณฑิต

บรรณาธิการอำนวยการ

พระมหาประนอม ธมมาลังกาโร

บรรณาธิการบริหาร

พินิตา อัจฉนทรเพ็ญ

panitaang@gmail.com

รองบรรณาธิการ

ทพญ. อัจฉรา กลินสุวรรณ

Acharak7153@gmail.com

ประสานงาน

พระครูประคุณสรกิจ

(พระมหาการุณย์ กุศลนนโท)

pk.krun21@gmail.com

กองบรรณาธิการ

คณะสงฆ์วัดจากแดง

สำนักงาน : วัดจากแดง

๑๖ หมู่ ๖ ถ.เพชรหึงษ์

ช.เพชรหึงษ์ ๑๐

ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง

จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐

โทรศัพท์. ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : มกราคม ๒๕๖๑

จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

ปก

Time

ภาพปก

ภาพ : กิตติ ปริเมธาชัย

ออกแบบ : พระครูวินัยธรชัยยศ

พุทธวิโร

เครดิตภาพ

เขมา เขมะ, มนตรี ศิริธรรมปิติ

และขอขอบคุณเจ้าของภาพ

จากทาง Internet ทุกท่าน

ศิลปกรรม

สหมิตรกรุ๊ปทีม

อุปถัมภ์อุปกรณ์คอมพิวเตอร์

โดยคุณพัชรพิมล ยังประภากร

ประธานกรรมการสินค้าแบรนด์ต์

‘สุวิมล’

จัดพิมพ์โดย

สหมิตรพริ้นต์แอนด์พับลิชซิง

โทร. ๐๒ ๙๐๓ ๘๒๕๗-๙

- ❁ เกิดมาทั้งที ชีวิตนี้น้อยนัก.....๓
- ❁ วิสัชนา : เวลากับชีวิต.....๙
- ❁ พระธรรมเทศนา : เวลา.....๑๔
- ❁ เวลาตื่น จาก เวลาอื่น.....๒๑
- ❁ กวีนิพนธ์ : เวลาฉัน ฉันเวลา.....๒๖
- ❁ ชีวิตและความตาย.....๒๗
- ❁ บาปี่ นี่น่าเรียน.....๓๓
- ❁ กวีนิพนธ์ : เวลากับชีวิต.....๓๘
- ❁ เวลากับพุทธบริษัท.....๓๙
- ❁ พระเยซูแก้วมานครศรีธรรมราช ?.....๔๒

หากท่านผู้อ่านมีความประสงค์จะติดต่อ
กองบรรณาธิการวารสารโพธิyalัย หรือต้องการ
แสดงความเห็น ทิชม หรือคำแนะนำใดๆ กรุณา
ติดต่อได้ที่อีเมลล์ pk.krun21@gmail.com
(พระครูประคุณสรกิจ หรือพระมหาการุณย์
กุศลนนโท) หรือเขียนจดหมายส่งถึง ทพญ.อัจฉรา
กลินสุวรรณ ชมรมกัลยาณธรรม 100 ถ.ประโคน-
ชัย ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐

วารสารโพธิyalัยจัดพิมพ์ด้วยปัจจัยบริจาค
ของท่านผู้มีจิตศรัทธา โดยเลือกใช้กระดาษคุณภาพ
หายากเพื่อรักษาสุขภาพของผู้อ่านเปี่ยมด้วยคุณค่า
ทางปัญญาที่คัดสรรเพื่อแจกเป็นธรรมทานและ
บริจาคไปตามห้องสมุด หากท่านอ่านจบแล้ว
ต้องการแบ่งปันธรรมทาน โปรดส่งต่อให้ท่านอื่น
ที่เห็นคุณค่า หรือมอบให้ สถาบัน ห้องสมุด วัด
หรือสถานปฏิบัติธรรมต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้เกิด
ประโยชน์ทางปัญญากว้างขวางต่อไป

ท่านสามารถติดตามอ่านวารสารโพธิyalัย
ทุกฉบับย้อนหลังได้ทาง เว็บไซต์วัดจากแดง
www.watchakdaeng.com, เว็บไซต์ชมรม
กัลยาณธรรม www.kanlayanatam.com,
Line Official id : @kanlayanatam และ
Facebook Page : Kanlayanatam

ขออนุโมทนาบุญผู้ร่วมจัดพิมพ์วารสารฉบับนี้

๑. ชมรมกัลยาณธรรม
๒. คุณจิรวรรณ ศิริจิตร และครอบครัว
๓. คุณสุวพร หทัยสุทธิธรรม และครอบครัว
๔. คุณพ่อวัชร - คุณแม่ทองสุข โลหาทักษ์พงศ์
๕. คุณณรงค์ฤทธิ์ อุปถัมภ์ และครอบครัว

ธรรมกา

พระอาจารย์มหาประนอม ธมฺมาลงกาโร

เครดิตภาพ : ศิลปินแห่งชาติ เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์

“เกิดมาทั้งที ชีวิตนี้น้อยนัก”

กาโล ขสติ ภูตานิ สพุพานเว สหตตนา
โย กาลขโส ภูโต ส ภูตปจนิ ปจิ

ณ โอกาสบัดนี้ จะได้แสดงพระธรรมเทศนา เนื่องในงานสวดพระอภิธรรม คุณแม่ ปัทมา หารัชชชยันนท์ ซึ่งได้จากพวกเราไป โดยเฉพาะเป็นแม่ของพระ เป็นแม่พระ เป็นผู้ที่มิบุญคุณ มีพระคุณต่อลูกหลาน ที่สำคัญคือให้ลูกชายเข้ามาบวชในพระศาสนา วันนี้ทุกท่านได้ระลึกถึงบุญคุณของคุณแม่ ได้มาตอบแทน โดยการนิมนต์พระสงฆ์มาแสดงพระธรรมเทศนา มาสวดพระอภิธรรม เพื่อเป็นปฏิการคุณแก่คุณแม่ที่จากไป

องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า การเกิดเป็นมนุษย์ เป็นโอกาสทอง เป็นห้วงเวลาที่มีคุณค่ามากที่สุด ที่ได้เกิดเป็นมนุษย์ ได้พบพระพุทธศาสนา ได้มีโอกาสฟังเทศน์ เกิดความเข้าใจ เกิดศรัทธา ตัดสินใจออกบวช คน

ไทยชอบพูดว่า “ฆ่าเวลา” แต่จริงๆ แล้วเราเองต่างหากที่ถูกฆ่า กาโล ขสติ ภูตานิ, กาโล กาลเวลา หรือกาพยักข์ ขสติ เคี้ยวกิน กลืนกิน ภูตานิ สรรพสิ่งที่มีภูตรูป หรือสัตว์ทุกชนิด สพุพานเว สหตตนา กาลเวลานี้ นอกจากกลืนกิน สรรพสิ่งแล้ว ยังกลืนกินตัวมันเองอีกด้วย ในช่วงที่เกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นช่วงเวลาที่น่าน้อยนิดเดียว เราจะจัดสรรเวลาอย่างไรดี ถ้าจัดสรรเวลาไม่เป็น ก็จะถูกกาพยักข์กลืนกิน

โบราณไทยเรา เอาเรื่องกาลเวลามาเป็น เรื่องใหญ่ ผูกปริศนาธรรมว่า มียักษ์ตนหนึ่ง มีหน้าอยู่ ๓ หน้า มีตาอยู่สองข้าง ข้างหนึ่ง สว่าง ข้างหนึ่งริบหรี่ มีปากอยู่ ๑๒ ปาก มี ฟันไม่มาก ปากละ ๓๐ ซี่ เคี้ยวกินสัตว์ทั้งทั้ง ปรุพี ถามว่ายักษ์ตนนี้คือใคร ?

มีหน้าอยู่ ๓ หน้า หน้าร้อน หน้าหนาว หน้าฝน มีตาอยู่สองข้าง ข้างขึ้น ข้างแรม มี ปากอยู่ ๑๒ ปาก ปีหนึ่งมี ๑๒ เดือน มีฟันไม่ มาก ปากละ ๓๐ ซี่ เดือนหนึ่งมี ๓๐ วัน เคี้ยว กินสัตว์ทั้งทั้งปรุพี บนพื้นแผ่นดินก็ดี ในน้ำก็ดี บนบกก็ดี ในอากาศก็ดี ถูกเคี้ยวกินหมด ยักษ์ ตนนี้คือใคร ก็คือ กาลเวลา มีชื่อพิเศษคือ กายักษ์ ผู้ที่ไม่ถูกเคี้ยวกิน นั่นคือพระอรหันต์ เพราะท่านไม่ต้องเกิด แก่ เจ็บ ตายอีก

โบราณก็เตือนอีกว่า *อันเงินทอง หล่นหาย ย้อนไปหา ยังมีหวัง พบพา ปะสบสม แต่คืนวัน ผ่านไป ไม่ปรารมภ์ จะนิยม ย้อนหลัง อย่า หวังเลย อันเวลาและวารี มิได้มีจะคอยใคร เรือเมล์และรถไฟ มันก็ไปตามเวลา ไอ้ไอ้และ อี๊ดอาด มักจะพลาดปรารณา ชวดแล้วจะ โศกา อนิจจาเราเข้าไป การที่เรายังประมาท เพราะไม่เห็นคุณค่าของกาลเวลา ห้วงเวลาที่ เกิดเป็นมนุษย์ ถือว่าเป็นโอกาสทอง ได้*

เรียนรู้ บาป บุญ คุณ โทษ สิ่งที่เป็นประโยชน์ สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ทางนรก ทางสวรรค์ ทาง นิพพาน แต่ถ้ามนุษย์ไม่เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ มนุษย์ ก็จะถูกกาฬยักษ์ คือเวลา กลืนกินเสียเปล่า

ในคาถาแรกของคัมภีร์วิสุทธิมรรค **สีเล ปติฏฺจาย นโร สปลโย จิตฺตํ ปณฺณญจ ภาวํ อาทาปี นิปโก ภิกฺขุ โส อิมํ วิชฺฌเย ฆฎฺฐิ**

บอกคุณสมบัติของผู้ที่จะบรรลุธรรมไว้ **นโร** ก็คือ คน **สปลโย** คือมีปัญหาตั้งแต่ เกิดปฏิสนธิ **สีเล ปติฏฺจาย** ตั้งอยู่ในศีล **จิตฺตํ ปณฺณญจ ภาวํ** พัฒนาจิต พัฒนาปัญญา **อาทาปี** มีความเพียรในการเพากิเลส และ **นิปโก** มีปัญญาในการบริหารเวลา นี่เป็น คุณสมบัติข้อสุดท้ายของผู้ที่จะได้บรรลุธรรม

ในทางโลกอาจจะมีการบริหารธุรกิจ บริหารเวลาให้ลงตัว ยุคนี้สังคมพัฒนาขึ้นแล้ว ผู้สูงอายุมีมากขึ้น แต่การบริหารจัดการเวลา หลายๆ ท่านก็บริหารเวลาว่า จากนี้ถึงนี้ เรียน หนังสือ จากนี้ถึงนี้ ทำงานหาเงิน จากนี้ถึงนี้ ก็ หยุคพักผ่อนบั้นปลายชีวิต โดยมากจะวางแผน ชีวิตไว้แค่ชาติเดียว ชาติต่อไปไม่ได้คิดวางแผน ไว้ ความจริงนั้นการบริหารชีวิตก็คือการบริหาร เวลา ต้องวางแผนบริหารเวลาตั้งแต่ชาตินี้จนถึงพระนิพพาน อย่าบริหารเวลาแค่ชาติเดียว

สมัยพุทธกาล ในเมืองพาราณสี มีลูก มหาเศรษฐี รวย ๑๖๐ โกฎิ (หนึ่งโกฎิมีสิบล้าน) พ่อแม่กลัวลูกจะลำบาก ไม่ให้เรียนหนังสือ ใช้ เงินอย่างเดียว สู้ทำายเงิน ๑๖๐ โกฎิหมด เกลี้ยง กลายเป็นขอทาน วันหนึ่งพระพุทธองค์ ไปพบ แล้วทรงแยมพระโอบุชฺฐิ พระสงฆ์ก็ทูล ถามเหตุ พระพุทธองค์จึงตรัสว่า ขอทานนี้ เมื่อ ก่อนเป็นมหาเศรษฐีอยู่เมืองนี้ ถ้าเขาออกบวช ตั้งแต่วัยหนุ่มวัยสาว เขาจะได้บรรลุเป็น

พระอรหันต์ ถ้าเขาไม่ออกบวชแต่ทำธุรกิจ ตั้งแต่วัยหนุ่มวัยสาว เขาจะได้เป็นมหาเศรษฐี อันดับ ๑ ในวัยต่อไป ถ้าเขาบวช เขามีสิทธิ์ได้บรรลุถึงอนาคามี ถ้าไม่บวช แต่ได้ทำธุรกิจก็จะเป็นเศรษฐีระดับกลางๆ สุดท้ายแล้ว บวชก็ไม่ได้บวช ธุรกิจก็ไม่ได้ทำ ทรัพย์สมบัติที่มีอยู่ก็หมดไป โอกาสที่จะบรรลุธรรมก็หมด กลายเป็นเศรษฐีตกยาก เป็นเศรษฐีขอทาน เพราะบริหารชีวิต บริหารเวลาไม่เป็น

อันนี้คือตัวอย่างที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาล เมื่อ ๒๖๐๐ ปีที่ผ่านมา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เอามาตรัสโปรดกับพระภิกษุทั้งหลาย พระภิกษุทั้งหลายก็เกิดความสังเวช โอ้...ชีวิตของเราประมาทไม่ได้เลย แม้แต่พระองค์ก็ต้องบริหารจัดการเวลา ว่าเวลาไหนควรทำอะไร ควรปฏิบัติอย่างไร ถ้าไม่บริหารจะเปล่าประโยชน์ ไม่ได้ประโยชน์เท่าที่ควร ขอให้ดูตัวอย่างการบริหารเวลาของพระพุทธเจ้า ๑. *บุพพณฺเห ปิณฺฑปาตมฺย* - เวลาเข้าออกบิณฑบาตโปรดสัตว์ ๒. *สายณฺเห ธมฺมเทศนํ* - เวลาเย็นเทศน์โปรดชาวบ้าน ๓. *ปทิสฺส ภิกฺขุโรวาทํ* - เวลาพลบค่ำให้โอวาทภิกษุ ๔. *อจฺจฺมรตฺเต เทวปฺยหนํ* - เที่ยงคืนตอบปัญหาเทวดา ๕. *ปจฺจุเสว คเตกาเล ภพฺพาวภพ เวโลกนํ* - เวลาเข้ามีดตรวจดูอุปนิสัยของสัตว์ที่ควรบรรลุธรรม

ชีวิตนี้น้อยนัก การได้เกิดเป็นคนไม่ได้อายุยืนยาวนานเลย ไม่เกิน ๑๐๐ ปีก็จากไป แต่ที่

สำคัญ ใครบ้าง จะบริหารเวลาได้ดีที่สุด วันนี้ก็ถือว่าทุกท่านได้บริหารเวลา ตอนเข้าไปทำงาน ตอนเย็นมางานศพที่วัดจากแดง ทำบุญทำกุศล อุทิศไปถึงผู้วายชนม์ ก่อนที่ผู้วายชนม์จะได้บุญจากเรา เราเองก็ได้ก่อน คือได้ **ทานมัย** บุญที่ได้จากการบริจาคทาน **ศีลมัย** บุญที่ได้จากการรักษาศีล **ภาวนามัย** บุญที่เกิดจากการภาวนา **อปจายนมัย** บุญที่ได้จากการอ่อนน้อม ถ่อมตน **เวยยาวัจจมัย** บุญที่ได้จากการชวนช่วยทำกิจต่างๆ **ธัมมัสสวนมัย** บุญที่ได้จากการฟังธรรม **ธัมมเทศนามัย** บุญที่ได้จากการแสดงธรรม **ปัตติทานมัย** บุญที่ได้จากการแบ่งปันส่วนบุญ **ปัตตานุโมทนา มัย** บุญที่ได้จากการอนุโมทนาส่วนบุญ ท้ายที่สุดคือ **ทิฏฐชุกฺกธรรม** ทำความเห็นให้ถูก ฟังเทศน์ฟังธรรมแล้วเข้าใจสังขารชีวิต เกิดสัมมาทิฏฐิ

บุญกิริยาวัตถุครบ ๑๐ วันนี้นับงนกทีเดียว ได้ ๑๐ ตัว ทุกท่านได้จัดสรรเวลาให้กับตนเอง และคนที่รักตนเอง จะหาเวลาดีๆ ให้กับตนเอง มีเวลาให้กับครอบครัว มีเวลาให้กับสังคม มีเวลาให้กับประเทศชาติ มีเวลาให้กับพระศาสนา แต่บางทีก็ลืมมีเวลาให้กับตัวเอง ตัวอย่างคือ พระเถระรูปหนึ่งที่มีฉันทะเลิศ พระเถระรูปนี้ ท่านสอนหนังสือมา ๖๐ ปี เพื่อนก็เกษียณหยุดสอนหนังสือไปปฏิบัติธรรม ให้ลูกศิษย์สอนต่อ แล้วเพื่อนอีกรูปหนึ่งนี้ยังสอนหนังสือต่อ พระที่เลิกสอนแล้วไปเข้ากรรมฐาน แล้วก็กลับมาเจอเพื่อนที่สอนอยู่ ก็ถามว่า “อ้าว ท่านยังสอนหนังสืออยู่หรือ” ท่านตอบว่า “ผมไม่มีเวลาเลย ตอนนี้อยู่แต่บิณฑบาตกลับมาตอนล้างเท้า ยังมีพระมาขอเรียนหนังสือ” พระที่ท่านเลิกสอนแล้วไปปฏิบัติธรรม จึงถามคำเดียวว่า “**ท่านมีเวลาสำหรับตายไหม ?**”

พองคนี้ท่านพูดจบแล้ว ท่านก็เหาะขึ้น ไปบนอากาศ แล้วกลับเข้าไปสู่อำนาจให้เห็นเลย เพื่อนกันที่สอนหนังสือมา ๖๐ ปี ยังไม่หยุด สอน วันนั้นพอเห็นเพื่อนเหาะกลับไปป่า ก็คิด ได้ เก็บข้าวเก็บของทุกอย่างให้ลูกศิษย์หมด เอา บาตรไตรจีวร ตกเย็นเดินเข้าป่าตามองคนี้ไป ท่านสอนหนังสือมา ๖๐ ปี สอนทุกวันๆ สอน เก่งมากๆ เลย ลูกศิษย์ลูกหาเต็มไปหมด ท่าน ให้ความรักกับพระ ให้ความรักกับสังคม ให้ความรักกับคน อื่น แต่ลืมให้เวลากับตัวเอง ตอนสุดท้ายท่าน เจอประโยคเด็ด “มีเวลาสำหรับตายหรือยัง” เท่านั้นแหละ หยุดการสอน ให้ลูกศิษย์สอนต่อ แล้วท่านก็ไปปฏิบัติธรรม อยู่ที่ภูเขาสกาย

ฉะนั้น เราควรให้เวลากับตนเองบ้าง เวลา ไหนก็ตามที่เราให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา นั่นคือการให้เวลากับตัวเอง คำว่าให้เวลากับ ตัวเราเองนี้ คือเวลาส่วนตัว นอกนั้นเป็นเวลา สำหรับผู้อื่น เป็นเวลาสำหรับดูแลชั้น ๕ เวลา ส่วนตัวจริงๆ คือ เวลาบำเพ็ญกุศล ถ้ายังไม่มี เวลาให้กับตัวเอง เราก็จะยังต้องวนเวียนอยู่ใน สังสารวัฏอีกยาวนาน ลองถามใจว่า เรามีเวลา สำหรับตัวเองบ้างหรือยัง ถ้ายังไม่มี ก็แสดงว่า ศีลเราก็กังไม่ได้รับการรักษา ภาวนาเราก็กังไม่เจริญ นั่นคือผู้ที่ไม่มีเวลาให้กับตนเอง

ชีวิตนี้น้อยนัก แต่มีคุณค่าทุกลมหายใจ ถ้าหายใจเข้ามีสติ มีสัมปชัญญะ กำหนดรู้

ลมหายใจ ลมหายใจนั้นมีมูลค่ามากกว่าชีวิต เพราะลมหายใจทำให้จิตเกิดสมาธิ ทำให้ได้ ฌาน ทำให้พ้นจากทุกข์ทั้งปวง ถ้าหายใจเข้า มีสติมีสัมปชัญญะ โดยการเจริญอานาปานสติ กรรมฐาน นั่นคือทุกลมหายใจ ชีวิตจะมีคุณค่า มากที่สุด แต่ถ้าหายใจทิ้งขว้าง เพียงเพื่อมีชีวิต อยู่รอด จิตที่คิดถึงกุศลไม่มีเลย นั่นแหละคนที่ ประมาทในชีวิต ไม่เห็นคุณค่าของชีวิต จัดสรร เวลาไม่ลงตัว

สุดยอดของปัญญาในการดำเนินชีวิตคือ ปาริหาริกปัญญา หรือ นิปกปัญญา ปัญญาใน การบริหารชีวิต จะอะไรดีขนาดไหนก็ตาม แต่ดี ที่สุดคือรู้เวลา รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้ทุก กาลเวลา ในสัปบุริสธรรม ๗ ข้อนี้ กาลัญญตา รู้จักกาละเทศะ รู้จักเวลา อันนี้สำคัญมากๆ หมวดของสัปบุริสธรรมก็ดี ในความไม่ประมาท ของชีวิตก็ดี มีฝรั่งสอนภาษาอังกฤษ ให้ท่อง All that yellow is not gold สิ่งที่คุณ เห็นเหลืองๆ ไม่ใช่ทองทั้งหมดนะ อาตมาก็ต่อ but time is gold แต่ว่ากาลเวลานั้นเป็น ทองนะ สิ่งที่เป็นทองนั้นก็คือกาลเวลา คน ไทยนิยมชอบพูดว่า เวลาเป็นเงินเป็นทอง คือ เสียเวลานาทีเดียวสามารถช่วยเหลือผู้ป่วยพ้น จากขีดอันตรายถึงชีวิตได้ หรือเสียเวลานาทีเดียว ก่อนจะสิ้นลมหายใจก็มีคุณค่ามาก

มีภรรยาชื่อนิพพานพ ตั้งแต่เกิดมา ทานก็ไม่ เคยให้ ศีลก็ไม่เคยรักษา ภาวนาก็ไม่เคยเจริญ ก่อนจะสิ้นลมหายใจ พ่อก็ยกไปไว้หน้าระเบียง บ้าน พอตีพระพุทเจ้าเสด็จผ่านหน้าบ้าน แล้ว พระองค์ก็แผ้วพวรรณรังสีเปล่งออกไปกระทบ ที่ผนังบ้าน มีภรรยาชื่อนิพพานพ เห็นแสงอะไรเข้าตา พอหันมาเห็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จผ่าน หน้าบ้าน ตั้งแต่เกิดมา ทานก็ไม่เคยให้ ศีลก็

ไม่เคยรักษา ภาวนาก็ไม่ได้เคยเจริญ แต่จิตที่คิดจะทำบุญมีอยู่ ทำอย่างไรดีตอนนี้ ทานก็ไม่สามารถที่จะลูกไปใส่บาตรได้ กุศลอื่นก็ไม่มีโอกาส ก่อนสิ้นลมหายใจ ยกมือท่วมหัว **พุทธัง ปูเชมิ** มือตกลงไปข้างๆ พอมือตกลงสิ้นลมหายใจ รู้สึกตัวอีกทีไปเกิดอยู่บนสวรรค์ มีนางฟ้าพันองค์เป็นบริวาร ก็ตะลึง เอ๊ะ เมื่อที่เราอยู่ที่เมืองมนุษย์ นอนธรรมดา แล้วก็เห็นพระพุทธเจ้าเดินผ่าน แล้วเราก็กยกมือขึ้นไหว แล้วตอนนี้เป็นเทพบุตร คิดว่าตัวเองฝัน ก็ลองสัมผัสดูว่า โอ้ยไม่ใช่ฝันแล้ว ตัวจริงด้วย นางฟ้าตัวจริงด้วย เลยมองย้อนกลับมาเมืองมนุษย์ เห็นพ่อกำลังนั่งเผาศพตัวเอง แล้วก็ร้องไห้อยู่คนเดียว “ลูกคนเดียวของพ่อ ฟันกลับมาเกิด พ่อไม่มีใครอีกแล้ว ลูกคนเดียวของพ่อ” ดังนั้นเขาจึงเหาะลงมาจากสวรรค์ มานั่งสนทนากับพ่อ สุดท้ายก็ดึงพ่อเข้าวัด ให้ไปถามปัญหาพระพุทธเจ้า และนิมนต์พระพุทธเจ้ามาฉัน

สุดท้ายเสี้ยวเวลาที่เดียวของมัจจุรณกุศลที่ซึ่งตลอดชีวิต ทานไม่เคยให้ ศีลไม่เคยรักษา ภาวนาไม่เคยเจริญ ก่อนสิ้นลมหายใจ ยกมือขึ้นไหวพระพุทธเจ้าบิดบาตผ่านหน้าบ้าน ตายแล้วได้ไปเกิดเป็นเทพบุตร เศรษฐีไม่เชื่อว่าบุตรชายตัวเองไปเกิดเป็นเทพบุตร เทพบุตรจึงบอกว่า หากพ่อไม่เชื่อ ไปนิมนต์พระพุทธเจ้ามาฉัน แล้วก็ถามปัญหานี้เลย หลังจากนั้น

เศรษฐีก็กลับไปบ้าน แล้วก็ไปนิมนต์พระพุทธเจ้ามาฉัน แล้วก็ถามปัญหา พอถามปัญหาเสร็จ พระพุทธองค์ก็ไม่ตอบว่ามีจริงไหม ตรัสบอกเศรษฐี อย่ว่าแต่ลูกของโยมเลยที่ทำให้เสื่อมใสอย่างเดียวและไปเกิดเป็นเทพบุตรอยู่บนสวรรค์ เทวดานับไม่ถ้วน แค่ทำให้เสื่อมใสได้ไปเกิดเป็นเทวดานี้มีจำนวนมากมาย

เศรษฐีบอกว่าถ้าไม่เห็นกับตาก็ไม่เชื่อ เอามาให้ดูกับตา เห็นกับตาได้ไหม พระพุทธเจ้าทรงอธิษฐานขอให้มัจจุรณกุศลเทพบุตร จงลงมาจากสวรรค์พร้อมกับวิมานของตนเดี๋ยวนี้ ทันทีทันใดนั้น มัจจุรณกุศลเทพบุตรทราบแล้ว ก็ลงมาจากสวรรค์ เนรมิตวิมานทองที่เป็นของทิพย์ให้หยาบขึ้น จนกระทั่งมนุษย์มองด้วยตาเปล่าเห็น ทุกคนตะลึง เห็นเทวดา เห็นวิมานทอง ลอยอยู่กลางอากาศจริงๆ พอเห็นจริงๆ ว่า แค่ทำให้เสื่อมใสไปเกิดเป็นเทวดามีจริงๆ ด้วย สุดท้ายทุกคนก็หันมาที่พระพุทธองค์ แล้วก็ฟังเทศน์ พอฟังเทศน์จบ มัจจุรณกุศลเทพบุตรก็ได้บรรลุโสดาบัน

ฉะนั้น เสี้ยวเวลาที่เดียวก่อนสิ้นลมหายใจ ทราบว่าโยมแม่ปัทมา ก็ได้ฟังพระเจริญพุทธมนต์ และก่อนหน้านั้น อาตมาก็ไปสวดมนต์ให้ด้วย ให้กรรมฐานด้วย เสี้ยวลมหายใจเดี๋ยวนี้ ก่อนสิ้นลมหายใจ ทางโรงพยาบาลมีโครงการ Palliative care ที่ดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย ทำอย่างไรให้ผู้ป่วยไปที่ที่สุด ไปดีที่ที่สุดถ้าอยู่ในกรรมฐาน ก่อนสิ้นลมหายใจพิจารณาเวทนานุปัสสนากรรมฐาน เห็นชั้น ๕ เป็นกองแห่งทุกข์ เบื่อหน่าย และปล่อยวาง แล้วคลายความยึดมั่นถือมั่น ได้บรรลุพระนิพพาน เรียกว่า **ชีวิตสมถีสี** (อ่าน ชีวิตะสะมะสะสี) บรรลุธรรมพร้อมกับการนิพพาน

ในทางพุทธศาสนา ก่อนสิ้นลมหายใจ ถ้าใครมีกรรมฐานแล้ว สุดยอดของการจากโลกนี้ไป ถ้าทำกรรมฐานไม่ได้ ก็สมาทานศีล อย่างน้อยได้สวรรค์สมบัติ เพราะฉะนั้นก่อนจะจากโลกนี้ไป นาทีสุดท้ายของชีวิต ถ้ามีโอกาส เปิดซีดีบทสวดหรือสวดให้ตรงๆ หรือให้กรรมฐานได้กัณฑ์ที่สุด นั่นคือเสี้ยวนาทีสุดท้ายของชีวิต

เราจะช่วยผู้ป่วยให้ไปดีที่สุดในทุกทางอย่างไร ตามหลักการแพทย์ ตามหลักการพุทธ ซึ่งอาตมาก็ได้ไปช่วยผู้ป่วย โครงการ Palliative care ในห้องไอซียูหลายท่าน ก่อนที่จะไปจากโลกนี้ ไปให้กรรมฐาน ไปให้ศีล แล้วก็สวดมนต์ อาตมาเห็นผู้ป่วยดีใจจนน้ำตาไหล แล้วก็หลับตาไป คิดว่านอนหลับ ที่ไหนได้จากโลกนี้ไปด้วยอาการยิ้มแย้มแจ่มใส ก็ได้กรรมฐานได้ศีล ได้สมาธิ ก่อนจากโลกนี้ไป ฉะนั้น คุณแม่ปัทมาก็ได้เป็นตัวอย่าง มีพระลูกชาย พระเพื่อนและครูบาอาจารย์เมตตาไปสวดมนต์ ไปให้กรรมฐานก่อนจากโลกนี้ไป ก็ถือว่าเสี้ยวนาทีสุดท้ายของชีวิต เป็นเวลานานที่ทอง

ฉะนั้น ขอให้ทุกท่านจงเห็นคุณค่าของกาลเวลา ถ้าจัดสรรเวลาเป็น ประโยชน์สูงสุดจะเกิดขึ้นกับชีวิตของเรา วันนี้ คาถาที่ได้ยกขึ้นมา ก็คือ กาโล ฆสติ ภูตานิ กาลเวลามันเคี้ยวกินสรรพสิ่ง สพุพานเว สหตตนา มันเคี้ยวกิน

ตัวมันเองด้วย เคี้ยวกินตัวมันเอง คือยังงอติดก็วิ่งไม่ทันปัจจุบัน ปัจจุบันก็ไปไม่ทันอนาคต นั่นแหละคือกาลเวลามันก็กลืนกินตัวมันเอง มันกลืนกินสรรพสิ่งที่มีชีวิต เราถูกกลืนมาแล้วตามอายุขัย สุดท้าย กาลเวลามันก็กลืนกินตัวมันเอง คนที่ไม่ถูกกาลเวลา หรือกายักษ์ก็กลืนกิน ผู้เดียวในโลก คือพระอรหันต์ เพราะท่านไม่เกิด แก่ เจ็บ ตายอีก วันนี้ขอให้ทุกท่าน จงเอาคุณแม่เป็นอาจารย์ใหญ่ในการบริหารเวลา ในการบริหารชีวิตว่า เกิดมาทั้งที ชีวิตนี้น้อยนัก จงเร่งรีบทำความงามความดี ในการดูแลชั้น ๕ ในการบำเพ็ญทาน ศีล ภาวนา เพื่อเป้าหมายสูงสุด คือพระนิพพาน

วันนี้ทุกท่านได้เจริญกรรมฐาน สติกรรมฐาน อสุภกรรมฐาน และได้ฟังพระนำสวดคัมภีร์ มหาปฏฐฐาน เป็นโอกาสพิเศษที่ทำให้ได้ยากมาก เพื่อให้เกิดกุศลกับตนเอง เป็นการบริหารกาลเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้อง บุญกุศลที่ท่านได้ร่วมกันทำบุญ กิริยาวัตถุทั้ง ๑๐ ประการนี้ ทุกท่านที่ตั้งจิตแล้วว่า บุญนี้ของข้าพเจ้าจงเป็นพลวปัจจัยแก่พระนิพพาน บุญกิริยาวัตถุทั้ง ๑๐ ประการที่ข้าพเจ้าบำเพ็ญแล้วในวันนี้ ส่งดวงวิญญานของคุณแม่ปัทมา ท่านอยู่ในภพภูมิใดก็ตาม จงรับรู้ จงรับทราบ จงร่วมอนุโมทนาบุญ และขอให้ดวงวิญญานของคุณแม่ จงไปสู่สัมปรายภพ ที่สูงสุดขึ้นไป トラบจนถึงซึ่งพระนิพพาน

เวลา กับ ชีวิต

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)
เมตตาตอบคำถามแก่กองบรรณาธิการ
เมื่อวันพุธที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา

ปจฺฉา : มีพระสูตรใดบ้างคะ ที่พระพุทธเจ้าตรัสเกี่ยวกับเวลา เช่น เวลาในแต่ละที่ไม่เหมือนกันในโลกอย่างหนึ่ง ในสวรรค์อย่างหนึ่ง ในพรหมโลกอย่างหนึ่ง รวมถึงการเดินทางไปในอวกาศแล้วเวลาจะเปลี่ยนไป คือเวลาจะนานขึ้น ไอสไตน์บอกว่า หากเดินทางไปในอวกาศแล้วเวลาจะนานขึ้น เหมือนไปอยู่ในสวรรค์ตามที่ระบุไว้ในพระไตรปิฎก เรื่องนี้เป็นอย่างไรเจ้าคะ

วิไลฉนา : เทียบวันเวลา กับสวรรค์ ๖ ชั้น ให้ดูอุปสถสูตร ในองคฺตตรนิกาย ติกนินิบาด, พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม ๒๐ ข้อ ๕๑๐ หน้า ๒๓๒ - ๒๔๑) ดังจะสรุปความมาได้ ดังนี้

เทียบวันเวลามนุษย์ กับสวรรค์ ๖ ชั้น

ดูกรวิสาขา ๕๐ ปี อันเป็นของมนุษย์ เป็นคืนหนึ่งกับวันหนึ่งของเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา โดยราตรีนั้น ๓๐ ราตรีเป็นหนึ่งเดือน โดยเดือนนั้น ๑๒ เดือนเป็นหนึ่งปี โดยปีนั้น ๕๐๐ ปีอันเป็นทิพย์ เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา ดูกรวิสาขา ข้อนี้เป็นฐานะที่

จะมีได้ คือ สตรีหรือบุรุษบางคนในโลกนี้ เข้าจำอุโบสถอันประกอบด้วยองค์ ๘ แล้ว เมื่อแตกกายตายไป พึ่งเข้าถึงความเป็นสหายของเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา ดูกรวิสาขา เราหมายเอาความข้อนี้แล จึงกล่าวว่า ราชสมบัติที่เป็นของมนุษย์ เมื่อนำเข้าไปเปรียบเทียบกับสุขอันเป็นทิพย์ เป็นของเล็กน้อย

ดูกรวิสาขา ๑๐๐ ปี อันเป็นของมนุษย์ เป็นคืนหนึ่งกับวันหนึ่งของเทวดาชั้นดาวดึงส์ โดยราตรีนั้น ๓๐ ราตรีเป็นหนึ่งเดือน โดยเดือนนั้น ๑๒ เดือนเป็นหนึ่งปี โดยปีนั้น พันปีอันเป็นทิพย์ เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นดาวดึงส์ ดูกรวิสาขา ข้อนี้เป็นฐานะที่จะมีได้ คือ สตรีหรือบุรุษบางคนในโลกนี้ เข้าจำอุโบสถอันประกอบด้วยองค์ ๘ แล้ว เมื่อแตกกายตายไป พึ่งเข้าถึงความเป็นสหายของเทวดาชั้นดาวดึงส์ ดูกรวิสาขา เราหมายเอาความข้อนี้แล จึงกล่าวว่า ราชสมบัติของมนุษย์ เมื่อนำเข้าไปเปรียบเทียบกับสุขอันเป็นทิพย์ เป็นของเล็กน้อย

ดูกรวิสาขา ๒๐๐ ปี อันเป็นของมนุษย์ เป็นคืนหนึ่งกับวันหนึ่งของเทวดาชั้นยามา โดยราตรีนั้น ๓๐ ราตรีเป็นหนึ่งเดือน โดยเดือนนั้น ๑๒ เดือนเป็นหนึ่งปี โดยปีนั้น สองพันปี อันเป็นทิพย์ เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นยามา ดูกรวิสาขา ก็ข้อนี้เป็นฐานะที่จะมีได้ คือ สตรีหรือบุรุษบางคนในโลกนี้ เข้าจำอุโบสถอันประกอบด้วยองค์ ๘ แล้ว เมื่อแตกกายตายไป พึงเข้าถึงความเป็นสหายของเทวดาชั้นยามา ดูกรวิสาขา เราหมายเอาความข้อนี้แล จึงกล่าวว่า ราชสมบัติอันเป็นของมนุษย์ เมื่อนำเข้าไปเปรียบเทียบกับสุขอันเป็นทิพย์ เป็นของเล็กน้อย

ดูกรวิสาขา ๔๐๐ ปี อันเป็นของมนุษย์ เป็นคืนหนึ่งกับวันหนึ่งของเทวดาชั้นดุสิต โดยราตรีนั้น ๓๐ ราตรีเป็นหนึ่งเดือน โดยเดือนนั้น ๑๒ เดือนเป็นหนึ่งปี โดยปีนั้น ๔,๐๐๐ ปี อันเป็นทิพย์ เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นดุสิต ดูกรวิสาขา ก็ข้อนี้เป็นฐานะที่จะมีได้ คือ สตรีหรือบุรุษบางคนในโลกนี้ เข้าจำอุโบสถอันประกอบด้วยองค์ ๘ แล้ว เมื่อแตกกายตายไป พึงเข้าถึงความเป็นสหายของเทวดาชั้นดุสิต ดูกรวิสาขา เราหมายเอาความข้อนี้แล จึงกล่าวว่า ราชสมบัติอันเป็นของมนุษย์ เมื่อนำเข้าไปเปรียบเทียบกับสุขอันเป็นทิพย์ เป็นของเล็กน้อย

ดูกรวิสาขา ๘๐๐ ปี อันเป็นของมนุษย์ เป็นวันหนึ่งกับคืนหนึ่งของเทวดาชั้นนิมมานรดี โดยราตรีนั้น ๓๐ ราตรีเป็นหนึ่งเดือน โดยเดือนนั้น ๑๒ เดือนเป็นหนึ่งปี โดยปีนั้น ๘,๐๐๐ ปี อันเป็นทิพย์ เป็นประมาณของอายุของเทวดาชั้นนิมมานรดี ดูกรวิสาขา ก็ข้อนี้เป็นฐานะที่จะมีได้ คือ สตรีหรือบุรุษบางคนในโลกนี้ เข้าจำอุโบสถอันประกอบด้วยองค์ ๘ แล้ว เมื่อแตกกายตายไป พึงเข้าถึงความเป็นสหายของเทวดาชั้นนิมมานรดี ดูกรวิสาขา เราหมายเอาความข้อนี้แล จึงกล่าวว่า ราชสมบัติอันเป็นของมนุษย์ เมื่อนำเข้าไปเปรียบเทียบกับสุขอันเป็นทิพย์ เป็นของเล็กน้อย

ดูกรวิสาขา ๑,๖๐๐ ปี อันเป็นของมนุษย์ เป็นคืนหนึ่งกับวันหนึ่งของเทวดาชั้นปรนิมมิตตวสวัตติ โดยราตรีนั้น ๓๐ ราตรีเป็นหนึ่งเดือน โดยเดือนนั้น ๑๒ เดือนเป็นหนึ่งปี โดยปีนั้น ๑๖,๐๐๐ ปี อันเป็นทิพย์ เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นปรนิมมิตตวสวัตติ ดูกรวิสาขา ก็ข้อนี้เป็นฐานะที่จะมีได้ คือ สตรีหรือบุรุษบางคนในโลกนี้ เข้าจำอุโบสถอันประกอบด้วยองค์ ๘ แล้ว เมื่อแตกกายตายไป พึงเข้าถึงความเป็นสหายของเทวดาชั้นปรนิมมิตตวสวัตติ ดูกรวิสาขา เราหมายเอาความข้อนี้แล จึงกล่าวว่า ราชสมบัติอันเป็นของมนุษย์ เมื่อนำเข้าไปเปรียบเทียบกับสุขอันเป็นทิพย์ เป็นของเล็กน้อย ฯ

ปจฺฉา : พระพุทธเจ้าตรัสสอนเรื่องเวลา หรือ พูดถึงเวลาไว้ในพระสูตรใดบ้างคะ ตัวอย่าง เช่น เวลาย่อมกลืนกินสรรพสิ่ง รวมถึงตัวมันเอง พุทธพจน์นี้อยู่ที่ไหน มีเรื่องราว ความ เป็นมาอย่างไร และมีพุทธพจน์เกี่ยวกับเวลา ในที่อื่นๆ อีกไหม อย่างไรเจ้าคะ

วิสัชนา : พุทธพจน์ที่เกี่ยวกับกาลเวลา

กาลโฆสฺสตี ภูตานิ สพุพฺพานเว สหตฺตนา โย จ กาลฆโส ภูโต ส ภูตปจฺนี ปจฺจิ ฯ
 พหุณี นรสีสํานี โลมสํานี พฺรหฺมานิ จ
 คีวาสุ ปฏิมุกฺกานิ โกจิ เทเวตฺถกณฺณวาทิ ฯ

มูลปริยายชาตกํ

กาลเวลากลิ่นกินสรรพสัตว์ พร้อมไปกับ ตัวมันเอง ผู้ใดกินกาลเวลา* ผู้นั้นเผาตัดมหาที่ เผาสัตว์ได้

(* ผู้กินกาล หมายถึง พระชีณาสพ เพราะ ยังกาลปฏิสนธิ ต่อไปให้สิ้นด้วยอรหัตตมรรค)

ศีระชะคนมากมาย มีผมดำยาวดกปกคอ บรรดาคนเหล่านี้จะหาคนมีปัญญาสักคนก็ไม่ได้. (พระสุตตันตปิฎก เล่ม ๑๙ ขุททกนิกาย ชาดก ภาค ๑ ข้อ ๓๓๙ หน้า ๙๔)

ไม่สามารถไปถึงที่สุดโลก*ได้ด้วยการเดินทาง

*โลก ในที่นี้ หมายถึง จักรวาล อย่างที่ฝรั่งว่า “the world universe regarded as an orderly, harmonious system”

โรหิตัสสสูตร

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี ฯ

ครั้งนั้นแล เมื่อปฐมยามล่วงไปแล้ว โรหิตัสสเทวบุตรมีวรรณงามยิ่งนัก ยังพระวิหารเชตวันทั้งสิ้นให้สว่าง เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถึงที่ประทับ ครั้นแล้วจึงถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาค แล้วได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฯ

โรหิตัสสเทวบุตรยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้วแล ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บุคคลสถิตอยู่ ณ ที่ใดหนอ จึงจะไม่เกิด ไม่แก่ ไม่ตาย ไม่จุติ ไม่อุบัติ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อันบุคคลจะอาจบ้างหรือไม่ เพื่อที่จะรู้ เพื่อที่จะเห็น หรือเพื่อที่จะบรรลุที่สุดโลกได้ด้วยการเดินทาง ฯ

พ. อาวุโส ที่ใดเป็นที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่ตาย ไม่จุติ ไม่อุบัติ เราไม่พูดถึงที่นั่นอันเป็นที่สุด

ของโลกว่า ควรรู้ ควรเห็น ควรบรรลุด้วยการเดินทาง ฯ

ร. น้าอัครจรรยา พระเจ้าข้า ไม่เคยมีมา พระเจ้าข้า พระดำรัสนี้พระผู้มีพระภาคตรัสแจ่มแจ้ง ดังปรากฏว่า อาวุโส ที่ใดเป็นที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่ตาย ไม่จุติ ไม่อุบัติ เราไม่พุดถึงที่นั่น อันเป็นที่สุดของโลกว่า ควรรู้ ควรเห็น ควรบรรลุ ด้วยการเดินทาง ฯ

ร. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แต่ปางก่อน ข้าพระองค์เป็นถาษีชื่อโรหิตัสสะ เป็นบุตรของอิสรชน มีฤทธิ์ เหาะไปในอากาศได้ มีความเร็วประดุจอาจารย์สอนศิลปะชฌู จับชฌูมัน ชาญศึกษา ชำนาญมือ เคยประกวดยิงชฌูมาแล้ว ยิ่งผ่านเงาตาลตามขวางได้ด้วยลูกศรขนาดเบาโดยสะดวกตาย อย่างเท้าของข้าพระองค์เห็นปานนี้ ประดุจจากมหาสมุทรด้านทิศบูรพา ก้าวถึงมหาสมุทรด้านทิศประจิม ข้าพระองค์มาประสงค้อยู่แต่เพียงว่า เราจักบรรลุถึงที่สุดของโลกด้วยการเดินทาง ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ประกอบด้วยความเร็วขนาดนี้ ด้วยอย่างเท้าขนาดนี้ เว้นจากการกิน การขบเคี้ยว และการลิ้มรสอาหาร เว้นจากการถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ เว้นจากระงับความเหน็ดเหนื่อยด้วยการหลับนอน มีอายุถึงร้อยปี ดำรงชีพอยู่ถึงร้อยปี เดินทางตลอดร้อยปี ก็ยังไม่ถึงที่สุดของโลกได้ แต่มาทำกาลกิริยาเสียในระหว่าง น้าอัครจรรยา น้า พระเจ้าข้า ไม่เคยมีมา พระเจ้าข้า พระดำรัสนี้ พระผู้มีพระภาคตรัสแจ่มแจ้งแล้ว ดังปรากฏว่า อาวุโส ที่ใดเป็นที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่ตาย ไม่จุติ ไม่อุบัติ เราไม่พุดถึงที่นั่น อันเป็นที่สุดของโลกว่าควรรู้ ควรเห็น ควรบรรลุ ด้วยการเดินทาง ฯ

พ. ดูกรอาวุโส ที่ใดเป็นที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่ตาย ไม่จุติ ไม่อุบัติ เราไม่พุดถึงที่นั่นอันเป็นที่สุดของโลก ว่าควรรู้ ควรเห็น ควรบรรลุ ด้วยการเดินทาง ก็ถ้าหากเรายังไม่บรรลุถึงที่สุดของโลกแล้ว ก็จะไม่กล่าวถึงการกระทำที่สุดทุกข์ ก็แต่ที่เราบัญญัติเรียกว่าโลก เหตุให้เกิดโลก การดับของโลก และทางให้ถึงความดับโลก ในสรีระร่าง มีประมาณวาหนี่งนี้ และพร้อมทั้งสัญญา พร้อมทั้งใจครอง ฯ

คมเนน น ปตตพโพ โลกสสนโต กุทาจนิน จ อปตวา โลกนตํ ทุกขา อตถิ ปโมจันตสฺมา หเว โลกวิฑู สุขเมโห โลกนตคฺวุ ลุตติพรหมจริโย โลกสส อนตํ สมิตาวิ ญตวา นาสีสติ โลกมิมํ ปรณฺจาทิ ฯ

แต่ไหนแต่ไรมา ยังไม่มีใครบรรลุถึงที่สุดโลกด้วยการเดินทาง และเพราะที่ยังบรรลุถึงที่สุดโลกไม่ได้ จึงไม่พ้นไปจากทุกข์ ฯ

เหตุนั้นแหละ คนมีปัญญาดี ตระหนักชัดเรื่องโลก ถึงที่สุดโลกได้ อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว รู้จักที่สุดโลกแล้ว เป็นผู้ระงับแล้ว จึงไม่หวังโลกนี้และโลกหน้า ฯ

(สุดตันต. เล่ม ๗ สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ข้อ ๒๙๔ หน้า ๘๙)

(โลกที่ไปถึงที่สุดไม่ได้ หมายถึง จักรวาลโลก - โลกคือจักรวาล ส่วนโลกต้องไปให้ถึงที่สุดจึงจะพ้นทุกข์ได้ หมายถึง สังขารโลก - โลกคือบรรดาสังขาร ซึ่งที่ตัวคนเราก็มีครบ รู้จบถึงที่สุดได้)

ปจฺฉา : เจ้าประคุณ สมเด็จฯ มีคำแนะนำหรือจะกรุณาเพิ่มเติมอะไรเกี่ยวกับความสำคัญของเวลาบ้างเจ้าคะ

วิสัชนา : เวลาแต่ละวัน อย่าให้ผ่านไปเปล่า

เวลาแต่ละวัน อย่าให้ผ่านไปเปล่า

อาคัจฉนตคคิกขุณราว มจจุพยาธิชรา ตโย
 ปจจุคนตุ พล นตติ ชโว นตติ ปลายิตุ ๆ
 อโมฆิ ทิวส กยิรา อปเปน พุกเณ วา
 ยั ยั วิวหเต รตติ ตพุนนตสส ชีวิติ ๆ
 จรโต ติฏฐโต วาปี อาสินสยนสส วา
 อุเปติ จริมา รตติ นตกาโลปมชชิตุนติฯ

ชรา พยาธิ และมรณะ ทั้งสาม เป็นดุจกองไฟตามไหม้หมู่สัตว์ในโลกนี้

สัตว์โลกเหล่านั้นไม่มีกำลังต่อต้าน ไม่มีกำลังจะหนีไปได้

เวลาแต่ละวัน อย่าให้ผ่านไปเปล่า จะมากหรือน้อย ก็ให้ได้อะไรบ้าง

เพราะวันคืนล่องไปๆ เเท่าใด ชีวิตของสัตว์ก็ล่องไปๆ เเท่านั้น

เวลาตายย่อมรุกกรัน เข้าไปใกล้บุคคลทุกอิริยาบถ เดิน ยืน นั่ง หรือ นอน

เพราะฉะนั้น ท่านจึงไม่ควรประมาทเวลา. (สุดต้นต. เล่ม ๑๘ ขุททกนิกาย วิมาน-เปตวัตถุ-เถร-เถรีคาถา ข้อ ๓๕๙ หน้า ๒๘๕)

และเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ให้ดู อมฤตพจนาบทที่ ๑๘ เรื่องชีวิต - ความตาย ประกอบด้วยซึ่งขอยกตัวอย่างมาสัก ๒ บทดังนี้

ปาปญจ เม นตติ กต กุหิณฺจิ

ตสฺมา น สงฺเก มรณาคมาย

ข้าพเจ้าไม่มีความชั่ว ซึ่งทำไว้ ณ ที่ไหนๆ เลย ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงไม่หวั่นไหวความตายที่จะมาถึง (๒๘/๑๐๐๐)

ธมฺเม จิตฺโต ปโรโลกํ น ภาเย

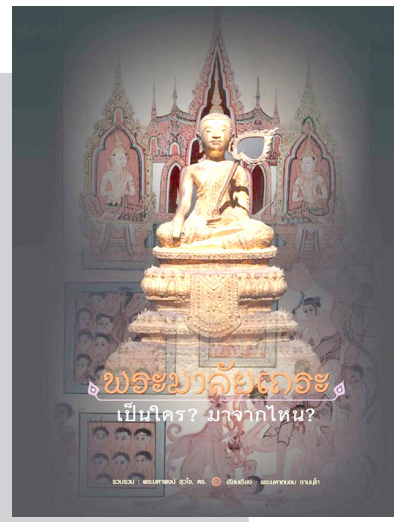
ตั้งอยู่ในธรรมแล้ว ไม่ต้องกลัวปรโลก

(๑๕/๒๐๘)

แจก
หนังสือ

**พระมาลัยเถระ
เป็นใคร? มาจากไหน?**

หนังสือเล่มดังกล่าวข้างต้น เป็นการรวบรวมบทความชื่อเดียวกันของท่านวิเทศทัษย์ ซึ่งตีพิมพ์เป็นตอนๆ ในวารสารโพธิญาณ ครั้งเมื่อจบเรื่องแล้ว ได้มีเจ้าภาพจัดพิมพ์เป็นเล่มเพื่อคึกคักปกลีสีสวยงาม และได้แบ่งปันมาที่วารสารโพธิญาณจำนวนหนึ่ง เพื่อแจกแก่ผู้สนใจ โดยมีกติกาต่างๆ ดังนี้ ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นที่มีต่อวารสารโพธิญาณ สั้นยาวไม่จำกัด คณะผู้จัดทำจะได้นำความคิดเห็นเหล่านั้น มาปรับปรุงคุณภาพของวารสารต่อไป ส่งความคิดเห็นของท่าน มาที่ ทย. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ email address ที่ acharak7153@gmail.com หรือ เขียนเป็นจดหมายส่งไปรษณีย์มาที่ ชมรมกัลยาณธรรม เลขที่ ๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐ วงเล็บมุมซองว่า (วารสารโพธิญาณ) หนังสือมีจำนวนจำกัด กรุณาส่งด่วน ก่อนหนังสือจะหมด โปรดแจ้งชื่อและที่อยู่ให้ชัดเจน สำหรับส่งหนังสือถึงท่านมาด้วย

พระธรรมเทศนา

พระอาจารย์ชยสาโร

พระธรรมเทศนา : เวลา

ขึ้นปีใหม่ เป็นโอกาสที่เราจะได้ทบทวน และตักเตือนกันเรื่องการผ่านไปของเวลา ซึ่งคง เป็นสิ่งที่ผู้ประมาทไม่ได้ช้อคิดอะไร ถือว่าเป็น โอกาสถลอง โอกาสบันเทิง แต่สำหรับพวกเรา ถือว่าชีวิตเป็นสิ่งที่น่าศึกษา น่าสนใจ และเป็น เรื่องที่เรายังมีความรู้น้อย เราแต่ละคนก็มีวิชา ความรู้เป็นสมบัติส่วนตัวที่ไม่เหมือนกัน แล้วแต่ เคยเรียนทางด้านไหน แต่ส่วนมาก ความรู้ ของคนเราแคลงกว่าสมัยก่อน รู้เฉพาะวิชา ของตัวเอง

วิชาชีวิต วิชาความเป็นมนุษย์ เราไม่ค่อย เก่ง แม้วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ตะวันตก เจริญก้าวหน้าด้วยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ต่างๆ แต่สำหรับความรู้เกี่ยวกับจิตใจ ความรู้ ภายใน รู้สึกรู้จะขาดตกบกพร่องมาก เทียบกับ การศึกษาทางโลก วิชาเกี่ยวกับนอกตัวมนุษย์ ถือว่าเรื่องของวิทยาศาสตร์ ชาวตะวันตกเรียน สูงถึงขั้นดอกเตอร์เลย แต่ในเรื่องทางจิตใจยัง อยู่ในขั้นอนุบาล

พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งสะสมความรู้ เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ที่ยอดเยี่ยม เป็นสิ่ง ที่ชาวเอเชียหรือชาวพุทธมักจะประมาท ไม่ค่อย จะเอาจริงเอาจังเท่าที่ควร แต่ถ้าเราไม่เอาจริง เอาจังกับพุทธศาสนา ก็หมายความว่า เราไม่ เอาจริงเอาจังกับชีวิตของตัวเองเท่าที่ควร

พุทธศาสนาไม่ใช่ศาสนาที่จะมีสิ่งที่ต้องเชื่อ ๑๐ ประการ, ๒๐ ประการ, ๕๐ ประการ ให้ เราจำไว้ แล้วก็เชื่อ แล้วถือว่าใช้ได้แล้ว แต่เป็น ศาสนาประเภทที่ว่า **เอหิพัสสโก** หมายความว่า เชิญมาดู เชิญมาศึกษาค้นคว้าในความเป็น มนุษย์ของตนเอง เราต้องการอะไรจากชีวิต ทุกวันนี้เรากำลังทำอะไรอยู่ เราพอใจไหม กับ ชีวิตของตัวเองในปัจจุบัน ถ้าไม่พอใจ ไม่พอใจ

ตรงไหน ส่วนไหนบ้างที่รู้สึกว่ายังไม่ดี เพราะอะไร เป็นสิ่งที่ช่วยไม่ได้ เป็นสิ่งที่ต้องยอมรับ หรือเป็นสิ่งที่เกิดจากเหตุปัจจัยนอกตัวเรา หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในตัวเราเอง

การมาสนใจในเรื่องนี้ก็คือมาสนใจในเรื่องพุทธศาสนา พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า ตลอด ๔๕ พรรษาที่พระองค์สั่งสอนชาวโลกด้วยธรรมะหลากหลาย ที่ถือกันว่าถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ พระพุทธองค์ทรงสรุปง่าย ๆ ว่า มี ๒ เรื่องเท่านั้น **เรื่องทุกข์กับเรื่องดับทุกข์** ทุกข์ คือชื่อของชีวิตของผู้ที่ยังไม่หมดกิเลส ชีวิตของคนทั่วไป ก็สรุปเรียกว่าทุกข์ แต่คำว่าทุกข์นั้นมีความหมายที่กว้างขวางลึกซึ้งมาก การที่เราอยู่ในสภาพที่ไม่ปลอดภัย นั่นก็เป็นทุกข์แล้ว ไม่ใช่ว่าจะต้องทุกข์ทรมาณกายทรมาณใจอยู่ทุกลมหายใจ

การที่เราเกิดมา แล้วมีสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ ที่พร้อมที่จะเป็นทุกข์ได้ง่ายๆ นั่นก็คือเป็นทุกข์ เปรียบเทียบเหมือนคนอยู่ในประเทศที่มีสงคราม ไม่ใช่ว่าจะต้องมีการรบกันอยู่รอบตัวทุกเวลานาที จึงจะถือว่าอยู่ในเขตสงคราม แต่การอยู่ในเขตสงครามก็คืออยู่ในที่ที่อาจจะเกิดมีการรบกัน การทะเลาะกันเมื่อไรก็ได้ ชีวิตของเราไม่ปลอดภัย ในปัจจุบันในขณะนี้ เราก็คงได้ฟังข่าวทางปักษ์ใต้บ้านเราด้วยความเป็นห่วง นี่ก็เป็นการพิสูจน์อย่างชัดเจนว่า ชีวิตเราไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย

คนเราไม่อยากจะคิดเพราะกลัวจะเครียดจะทุกข์มาก แต่พระพุทธเจ้าท่านทรงสอนว่า ความสุขที่เกิดจากการหลุดตาต่อความจริง หรือหันหลังต่อความจริงของชีวิต เป็นความสุขที่เปราะบาง เป็นความสุขที่เป็นที่พึ่งที่แท้จริงแก่เราไม่ได้ **ถ้าต้องการความสุขที่เป็นที่พึ่งได้**

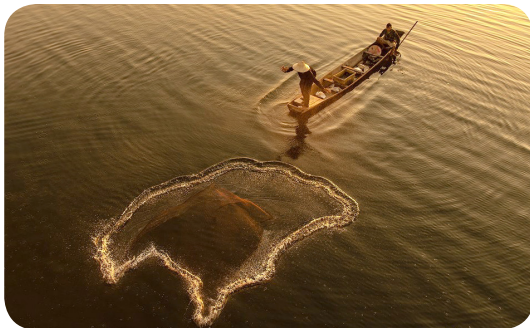
ต้องเป็นความสุขที่ยอมรับความจริงของชีวิต ทั้งส่วนที่เราชอบและส่วนที่เราไม่ชอบ ส่วนที่เราต้องการ และส่วนที่เราไม่ต้องการ ส่วนที่เราอยากได้ และส่วนที่เราไม่อยากได้

ความสงบเกิดจากปัญญาอบรมรู้ในความเป็นมนุษย์ของตน ความสงบที่เกิดจากการไม่รับรู้อะไรทั้งสิ้น พุทธศาสนาไม่สนับสนุน ก็เป็นได้เหมือนกันนะ นั่งสมาธิก็เข้าไปอยู่ในอีกภพหนึ่งที่ไม่รับรู้อะไรทั้งสิ้น เรียกว่ามิจฉาสมาธิ แต่สมาธิพุทธ (สัมมาสมาธิ) คือสมาธิที่มีความระมัดระวังในกายวาจาเป็นพื้นฐาน เป็นความสงบซึ่งนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในชีวิตของตนอย่างแจ่มแจ้ง ถ้าสักแต่ว่าสงบ แต่ไม่นำไปสู่ปัญญา ก็ยังไม่ไฉ่นะนั่น **ถ้าต้องการปัญญาที่จะทำให้ชีวิตเราเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ต้องมีปัญญาที่มีศีลและมีสมาธิเป็นพื้นฐาน**

เวลาก็เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่ควรศึกษา เมื่อกล่าวถึงอริยสัจ ๔ คำว่าทุกข์เป็นสิ่งที่ควรกำหนดรู้ อาตมาขอแปลความหมายว่า ชีวิตเป็นสิ่งที่ควรศึกษา ความหมายเดียวกันนะ **ทุกข์เป็นสิ่งที่ควรกำหนดรู้ กับชีวิตเป็นสิ่งที่ควรศึกษา** มัวแต่ศึกษาเฉพาะวิชานี้วิชานี้ แต่ในภาพรวม ในความเป็นมนุษย์ ผู้ที่เกิดแล้วต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย ถ้าเราไม่เคยได้คิด ไม่เคยได้พิจารณา เรื่องความแก่ ความเจ็บ ความตาย ก็เรียกว่าเราเป็นผู้ที่ยังอ่อน

ในการศึกษา ยังเป็นผู้ที่ขาดคุณสมบัติของมนุษย์ เพราะมนุษย์คือคนที่มีการศึกษา ถ้ายังไม่มีการศึกษาก็เป็นแค่คน เหมือนกับเราคนอะไร ก็หมუნๆ เรียกว่าคน แต่ยังไม่เป็นมนุษย์

คนเราถ้าหันมาสนใจศึกษาชีวิตก็จะเกิดความรู้ขึ้นมา แล้วก็ต้องปรับความรู้สึก ปรับการกระทำ ปรับวิถีชีวิต ให้ตรงตามความรู้ที่เกิดขึ้น เช่นการที่สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นตามเหตุตามปัจจัย เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการมอง การเฝ้าสังเกตความจริงที่ปรากฏอยู่ในชีวิตของตน ไม่มีอะไรเกิดขึ้นโดยบังเอิญ ไม่มีอะไรเกิดเป็นชะตากรรม ไม่มีอะไรเกิดจากการดลบันดาล จากสิ่งเหนือธรรมชาติ อะไรจะเกิดขึ้นก็เกิดขึ้นเพราะมีเหตุมีปัจจัยทำให้เกิด

เมื่อมีโศกนาฏกรรม ปัญญาชนที่นับถือศาสนาทั่วไปจะมีปัญหา มากอย่างเช่นในศาสนาที่เชื่อเรื่องพระเจ้า เมื่อมีแผ่นดินไหว ผู้ที่มีความคิด ผู้ที่ไม่เชื่อแบบงมงาย ก็จะเกิดสงสัยว่าจะเอาความเชื่อเรื่องพระเจ้ามาเข้ากับแผ่นดินไหวที่คนตายเป็นหมื่นเป็นแสนนี้ได้อย่างไร ทำให้เกิดความทุกข์ในจิตใจของปัญญาชนที่ยังนับถือศาสนาเหล่านี้มาก ส่วนของพระพุทธศาสนามองตรงกันข้าม มองว่ามันเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย ไม่ไปมองว่ามีผู้ดลบันดาลจากที่ไหน ถือว่าเมื่อธรรมชาติของดินน้ำลมไฟเป็นอย่างนี้ ธรรมชาติของโลก ธรรมชาติของมนุษย์เป็น

อย่างนี้ เรื่องนี้เกิดขึ้นได้ เพราะร่างกายมนุษย์เป็นอย่างนี้ ถ้ามันโดนน้ำ ก็จะเกิดผลอย่างนี้ เป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของมัน เป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติ

สำหรับชาวพุทธเรา ควรจะระลึกอยู่เสมอว่า ร่างกายนี้เป็นของที่ไม่จริงยั่งยืน เป็นของที่เปราะบางมาก เหตุที่จะทำให้ร่างกายนี้เจ็บป่วยมีมากมาย สิ่งที่จะทำให้ร่างกายนี้แตกสลายไปก็มีมากมาย แต่เราก็ไม่ประมาทร่างกาย ถือว่าร่างกายนี้เป็นส่วนหนึ่งของเราที่เป็นทุกข์ เราจะไปไว้วางใจมันมากก็ไม่ได้

เมื่อเราอยู่กับร่างกายที่กำลังแก่ กำลังเดินทางไปสู่ความตาย ก็มีคำถามว่า แล้วร่างกายนี้มีประโยชน์อะไร เราจะใช้มันทำอะไร ถ้าหากว่าเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ อีกเมื่อไหร่จะถึงวันที่เราต้องเจอเอง ถ้าสมมติว่าวันนั้นเกิดขึ้นขออย่าให้มันเกิดกับเรา เรามั่นใจได้ไหมว่า ถ้าเราเห็นลูกคลื่นกำลังเข้ามา เราทบทวนชีวิตของเรา เราจะพอใจไหม พร้อมไหม จะรู้สึกเสียดายเวลาที่ผ่านมาไหม

เวลา เป็นเรื่องแปลกประหลาด เคยคุยกับผู้ ที่เกือบตาย คิดว่ากำลังจะตาย แต่รอดชีวิตอย่างหวุดหวิด ในขณะที่เขาคิดว่ากำลังจะตาย ช่วงระยะเวลาไม่กี่วินาที เขารู้สึกว่าในความรู้สึก เหมือนกับเป็นเวลาหลายนาทีทีเดียว เพราะว่าเรื่องในอดีตตั้งหลายเรื่องปรากฏให้เขาเห็น เหมือนที่เราเชื่อกันว่า ก่อนที่คนจะตาย บาปกรรมทั้งหลายก็จะปรากฏเป็นนิมิต คนที่เฝ้าคนไข้อาจจะคิดว่าไม่กี่วินาที แต่ในความรู้สึกของคนใกล้จะตายนั้น เป็นช่วงเวลาที่เขาสามารถทบทวนทั้งชีวิตได้เลย

เพราะฉะนั้น **ชีวิตที่มีคุณภาพ คือชีวิตที่เราร่วมทุกอย่าง พร้อมที่จะอยู่กับทุกสิ่งทุก**

อย่าง **พร้อมที่จะยอมรับทุกอย่าง** ถ้าถึงเวลาที่จะต้องจากโลกนี้ไป เราก็อพร้อม ไม่มีอะไรต้องเสียดาย นั่นคือเครื่องพิสูจน์ว่าเป็นผู้ฉลาด เป็นนักปราชญ์ เป็นผู้จบการศึกษาชีวิต แต่ส่วนมากคนเราก็อไม่เป็นอย่างนั้น ยังไม่ค่อยยอมรับในความไม่แน่นอนของชีวิต สาเหตุที่สำคัญก็คือเพราะเราไม่ได้ศึกษาชีวิตของเราเท่าที่ควร

ความอยากจะมีบทบาทสูงมาก ความอยากได้ อยากมี อยากเป็น ในเรื่องไหนที่เราไม่เคยได้สนใจดูอย่างดี ตัณหา ความอยาก ย่อมจะเกิดในเรื่องนั้นอย่างมาก พระพุทธองค์จึงตรัสไว้ว่า **อวิชชา กับ ตัณหา** อยู่ด้วยกัน เรื่องไหนที่เราทำความรู้ เมื่อเราทำความเข้าใจในเรื่องนั้น **วิชชา** เกิดขึ้นแล้ว **ฉันทะ** ความอยากที่เป็นกุศลก็มีโอกาสเกิดขึ้นได้

ถ้าเรายังอยู่ด้วยอวิชชา ไม่ได้สังเกตเห็น ไม่ได้ศึกษาเรื่องเหตุปัจจัยที่ทำให้เรื่องนี้เกิด ยังไม่สามารถจับหลักความเจริญ จับหลักความเสื่อม เราก็อจะมีแต่อยากได้และหวัง กลายเป็นหวังสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้ แต่แทนที่จะทบทวนความเป็นไปได้ของสิ่งที่เราหวัง เราอยากได้ เราก็อมีแต่หวังๆ และเมื่อมันไม่เป็นอย่างนั้นก็ผิดหวัง ผิดหวังมาก เรื่องหวังนี้ไม่ห้ามหรอก แต่อย่างน้อยที่สุด ถ้าเรากลับมาดูสิ่งที่หวัง ก็ควรจะกลั่นกรอง...ดูก่อนว่า สิ่งนี้มีโอกาสที่จะเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน ขณะเดียวกันสิ่งที่ไม่

อยากเกิดขึ้น ไม่อยากให้เรื่องนั้นเกิดขึ้นเลย กลัว กลัวสิ่งนั้นจะเกิดขึ้น กังวลว่าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้น แต่ถ้ามันเกิดขึ้นจริง จะรู้สึกอย่างไร ทุกข์มากใช่ไหม

การที่เราเจอเจอสิ่งที่ไม่น่าปรารถนา ก็ต้องทุกข์บ้างแน่นอน แต่คนเราจะเป็นทุกข์มากๆ เพราะก่อนนั้นไม่ได้พิจารณาเหตุปัจจัยที่กำลังปรากฏอยู่ว่า โอกาสที่จะเป็นอย่างนั้นต่อไปมีมากน้อยแค่ไหน คนที่ใช้ชีวิตมีตมตาม อวิชชาอย่างนี้ พอเกิดเรื่องอะไรที่ไม่ชอบ ก็เลยช็อค ไม่เคยคาดคิดเลยว่าสิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ ไม่เคยคิดว่ามันจะเป็นอย่างนี้ มันไม่น่าเป็นอย่างนี้ไปได้ งง นี่คือนิสัยของคนที่ไม่เคยได้ศึกษาความเป็นมนุษย์เท่าที่ควร ถ้าศึกษาความเป็นมนุษย์ก็จะรู้ว่า **ชีวิตนี้ไม่แน่นอน ชีวิตนี้มีศัตรูเยอะ มีสิ่งที่จะทำให้เราเป็นทุกข์ได้เยอะ** เราก็อพยายามป้องกันเท่าที่จะป้องกันได้ แต่ก็รู้ว่ามันป้องกันไม่ได้ตลอด ฉะนั้น เวลาจึงมีค่าต่อชีวิต จะจบเมื่อไหร่ก็ไม่มีใครรู้ได้

เราต้องการชีวิตที่มีคุณภาพในปัจจุบัน การปฏิบัติธรรมคือการพัฒนาชีวิตในทุกด้าน การปฏิบัติธรรมส่วนหนึ่งก็อยู่ที่การหาเวลา ทำวัตร สวดมนต์ นั่งสมาธิ พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่าเครื่องพิสูจน์ชีวิตของเรา ไม่ใช่ความเชื่อ ไม่ใช่ความคิด ไม่ใช่คำพูด **สิ่งที่เป็นตัวพิสูจน์ชีวิตก็คือการกระทำ** ถ้าบอกว่าเชื่อ ศรัทธา เห็นชอบ แต่ไม่มีเวลา แสดงว่าไม่เชื่อจริง ไม่เห็นชอบจริง

ถ้าเราสนใจศึกษาความเป็นมนุษย์ของตัวเอง ศึกษาให้เป็นผู้มีปัญญา ศึกษาให้เป็นผู้มีความสงบภายใน เราก็อต้องรู้ว่าเหตุปัจจัยที่เราจะได้เจริญในทางนี้ ต้องใช้เวลา ต้องรู้จักบริหารเวลา เราจัดลำดับความสำคัญของเรื่องต่างๆ ในชีวิตของเราอย่างไร อันนี้ก็คือเครื่อง

พิสูจน์ว่าเราให้ความสำคัญกับอะไรบ้าง ถ้ายังไม่ค่อยมีเวลานั่งสมาธิ ยังไม่ค่อยมีเวลาศึกษาธรรมะ ไม่ค่อยมีเวลาพิจารณาธรรมะเท่าไร เพราะว่ายุ่งเรื่องอื่น ก็แสดงว่าในชีวิตของเรา เห็นว่าเรื่องอื่นๆ นั้นสำคัญกว่าธรรมะ

เพราะฉะนั้นก็อยากให้เราทบทวนดูการแบ่งเวลากับหน้าที่ต่างๆ ซึ่งเราก็มีหน้าที่ต่อครอบครัว หน้าที่ต่อชุมชน หน้าที่ต่อสถาบันที่ทำงาน หน้าที่ต่อสังคมทั่วไป หน้าที่ต่อศาสนา หน้าที่ต่อตัวเอง หลายหน้าที่เหลือเกินในทุกวันนี้ เราจัดลำดับความสำคัญอย่างไร ด้วยเหตุผลอย่างไร เพราะอะไร เราพอใจไหม

ผลที่กำลังปรากฏ เรามักจะมีความขัดแย้ง อยู่ในใจตลอดเวลา คือหวังอยากได้ความสุข ความเจริญ อายุ วัฒน สุขัง พลัง แต่ว่ายังไม่พร้อมที่จะสร้างเหตุปัจจัยที่เรื่องนั้นจะเกิดขึ้น บางทีก็ต้องการทางลัด ก็จะมีขอจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อยากได้โดยไม่ต้องไปทำอะไร มันเป็นไปได้ยาก เป็นไปไม่ได้ บางทีสิ่งที่ทำให้จิตใจงุ่นงายก็คือ เมื่อมีความอยากและมีความกลัวเกิดขึ้น

อาตมาพูดถึงเรื่องเวลาเมื่อตอนบวชใหม่ๆ มีปีหนึ่งอยู่วัดป่านานาชาติ หนาว หนาวที่สุดหนาวมาก แต่พระเราหนาวก็เสียเปรียบโยม เพราะว่าข้างบน (ศีรษะ) ก็ไม่มีอะไร เเท้ก็ไม่มีอะไร ผ้าก็บางๆ แล้วแต่ก่อนนี้ที่วัดป่านานาชาติ กุฏิสร้างเพื่อรับลม ก็เย็น ฉะนั้นกระดานไม้มันจึงมีรู เมื่อจำวัดตอนกลางคืน ลมมันก็จะ

พัดขึ้นมาตามร่อง ต้องไปขอเทปจากส่วนกลาง พยายามเอากระดาษทิชชู เอาอะไรไปอุดๆ ไว้ เพื่อไม่ให้ลมขึ้นจากข้างล่าง แต่ยังไงก็ยังไม่หนาวมาก เพราะว่าผ้าก็ไม่สนิท ลมก็เข้าได้ ไปทำวัตรเช้ามีด ตีสาม ไอ้ ทรมาณมาก

ในปีนั้น พระอาจารย์พรหมวังโสเป็นผู้รักษาการเจ้าอาวาส ท่านประกาศว่า ท่านจะตั้งช็อกติกาใหม่ ท่านสั่งสามเณรให้ไปดูปรอทที่หน้าศาลาตอนตีสาม ถ้าต่ำกว่า ๑๐ องศา ท่านอนุญาตให้ไปจุดไฟต้มน้ำ ถวายโอวัลติน ก่อนบิณฑบาต ถ้าเกิน ๑๐ องศา ท่านไม่ให้ที่นี้จิตใจของเรานี้มันตลกมาก เพราะว่าใจหนึ่งมันก็กลัวหนาว ไม่อยากให้หนาว แต่อีกใจหนึ่งอยากฉินโอวัลตินก่อนบิณฑบาต เพราะว่าเราฉินมือเดียวใช้ไหม ๒๔ ชั่วโมงผ่านไป มันก็ไม่มีอะไร ท้องก็ว่างมาก แล้วออกบิณฑบาตตอนเช้า ลมก็แรง หนาว ถ้าได้ฉินน้ำร้อนก่อนบิณฑบาต ก็ช่วยได้เยอะ ใจหนึ่งอยากให้หนาวเพื่อจะได้ฉินโอวัลติน อีกใจหนึ่งก็ไม่อยากให้หนาว

จิตใจของเรานี้มันตลก คือมันจะมีความขัดแย้งอย่างนี้ คืออยากได้และไม่อยากได้ในเวลาเดียวกัน ถ้าเราไม่ได้ดูตัวเอง ไม่สนใจดูการเคลื่อนไหวของจิตใจ หลายสิ่งหลายอย่าง มันก็มองไม่เห็น จะรู้สึกแต่ว่า ทุกวันนี้เครียด ทุกวันนี้ไม่สงบ คือรู้สึกว่ามีอะไรผิดปกติ แต่ไม่รู้ว่ามันคืออะไร คือไม่เคยได้มองดูภายในใจว่าอะไรกำลังเกิดขึ้น แต่จะพยายามหนีจากตัวเอง ไปเที่ยวบ้าง ไปหาความบันเทิงบ้าง หรือว่าไปทำงานให้หนักๆ บ้าง หรือว่ากินยานอนหลับบ้าง เหมือนกับว่ามีเครื่องอะไรซักอย่างที่มันทำงานไม่ปกติ ก็ไขมันไปก่อน แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไป แต่ไม่ได้ไปดูที่เหตุของปัญหา พระพุทธเจ้าตรัสว่าปัญหาต่างๆ มันจะมีอาการ

ภายนอก ถ้าเราสังเกตอาการภายนอก แล้ว
ต้องไปดูภายใน ดูเหตุปัจจัยภายใน ว่าเรากำลัง
อยากได้อะไรไหม มันจึงเครียด อยากได้แล้ว
ไม่ได้สิ่งที่อยากได้ หรือมีสิ่งที่ไม่อยากได้เลย
แล้วกำลังได้สิ่งนั้น แล้วที่อยากได้หรือไม่อยาก
ได้ เพราะอะไร แล้วคิดว่า ถ้าเราได้สิ่งนั้น ชีวิต
เราจะดีขึ้นอย่างไร

**ที่จริงจิตใจมันขาดความสงบ แล้วมันรู้สึก
ขาดอะไรซักอย่าง แต่ไม่รู้จริงๆ ว่ามันขาดอะไร**
อยู่ เมื่อมันไม่รู้ขาดอะไรอยู่ จึงมีแต่ความ
รู้สึกพร่ำมัวว่า ชีวิตขาดอะไรซักอย่าง มันก็กลายเป็น
การแสวงหาอะไรซักอย่าง ต้องการอะไร
ซักอย่าง เพื่อจะแก้ปัญหาอะไรซักอย่าง นี่คือ
วิถีชีวิตของปุถุชนทั่วไป

ถ้าไม่ใช้เวลากับการฝึกจิตให้ปล่อยวาง
ความคิดฟุ้งซ่านต่างๆ ก็จะมองไม่เห็น แต่พระ-
พุทธองค์ตรัสว่าเรามีศักยภาพ เราสามารถมองเห็น
จิตใจของตัวเองได้ สามารถปรับปรุงแก้ไขได้
ไม่เหลือวิสัย แต่ต้องใช้เวลา เหมือนเราจะเรียน
เราจะศึกษาอะไรทางโลกก็เช่นเดียวกัน ต้อง
ไปโรงเรียน ไปวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ต้องมี
หลักสูตร จิตใจของเราก็เหมือนกัน พอจิตใจ
เราเย็นลง เจียบบลง อะไรเกิดขึ้น เราก็เห็นมัน
เกิดขึ้น โดยไม่ได้สร้างความรู้สึกว่าเรา ว่าของ
เรา มันสักแต่ว่าเกิดขึ้น สักแต่ว่าดับไป อันนี้
จะเป็นประสบการณ์ที่สำคัญมาก

พระพุทธศาสนาสอนว่า**ความรู้สึกว่าเรา
ว่าของเรา ไม่ใช่ธรรมชาติแท้จริงๆ เป็นการ
ปรุงแต่งของจิตใจที่ไม่มีกำลัง** เพราะฉะนั้น
เราสร้างความรู้สึกว่าเรา เราสร้างความรู้สึกว่า
ของเราอยู่ตลอดเวลา โดยเอากาย เอาจิตใจ
เป็นวัตถุ คือยึดรูปบ้าง เวทนาบ้าง สัญญาบ้าง
สังขารบ้าง วิญญาณบ้าง แล้วสร้างความรู้สึ

ว่าเรา ว่าของเราอยู่ตลอดเวลา ถ้าพูดแค่นี้ เรา
ฟังแล้วก็เหมือนเป็นเพียงปรัชญา แต่พอเรานั่ง
สมาธิสังเกตว่า ถึงบางทีก็คิดอยู่เหมือนกันนะ
แต่ความรู้สึกรู้สึกของความคิดมันไม่เหมือนกัน อะไร
มันผุดขึ้นมา มันผุดขึ้นมาแล้วก็ดับไป เหมือน
กับเราเห็นอะไร เห็นนกหรืออะไรบินไปใน
อากาศ เราก็ก็นั่งอยู่ แต่ก็ไม่ได้คิดว่าเป็นเรา เป็น
ของเรา มันเป็นของธรรมชาติ ความรู้สึกต่อ
อารมณ์ที่เกิดขึ้นดับไป ในจิตใจเปลี่ยนไป เมื่อ
จิตใจมีสติ เราไม่ได้สร้างความรู้สึกว่าเราว่าของ
เรา เหมือนแต่ก่อน จิตใจก็เลยเบาบาง เย็นลง
นี่ก็เป็นสิ่งที่เราสามารถสัมผัสได้จากการฝึกจิต

พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า **“เวลาเป็นที่
ปรากฏแก่ผู้มีปัญญา”** อย่างเช่น เราอยากไป
ไหน เราอยากกลับบ้านเร็ว แล้วรทติด
รู้สึกง่วงงัว ถ้าเราต้องการอะไรแต่เกิดมีอุปสรรค
ความรู้สึกรู้สึกต่อเวลาจะรุนแรง แต่หากเราพอใจ
อยู่ในปัจจุบัน ก็แทบจะ**ไม่รู้สึกรู้สึกต่อเวลา** นี่ก็เป็น
สิ่งที่น่าศึกษา แต่ที่น่าสนใจน่าศึกษายิ่งกว่านั้น
พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า มีสิ่งหนึ่งที่ท่านเรียกว่า
อมตธาตุ สิ่งไม่เกิดไม่ตาย สิ่งไม่มีเวลา แต่ผู้ที่
ปฏิบัติธรรมถึงขั้นสูงจะสัมผัสสิ่งนี้ได้ สิ่งที่เกิด
แก่เจ็บตายมีจริง อันนี้ก็เป็นสิ่งที่ต้องศึกษาให้
รู้เท่าทัน แต่สิ่งที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย
มันก็มีเหมือนกัน ผู้ที่ปฏิบัติธรรมในทางพุทธ
ศาสนาเท่านั้น ถึงจะเข้าถึงสิ่งที่ไม่เกิด ไม่แก่
ไม่เจ็บ ไม่ตาย การที่เราได้เข้าถึงสิ่งนี้ เรียกว่า
**เป็นการประสบความสำเร็จสูงสุดในการเกิด
ในวัฏสงสาร** แล้วก็ทำให้ไม่ต้องไปเกิดแก่เจ็บ
ตายอีกต่อไป

พระพุทธองค์ออกผนวชเพราะพระองค์
เกิดความสงสัยเรื่องชีวิต ชีวิตคืออะไร ทำไม
ชีวิตเป็นอย่างนี้ อะไรคือสิ่งสูงสุดที่เราควรจะได้
จากการเกิดเป็นมนุษย์ ท่านให้เราสนใจศึกษา
ที่นี้เราศึกษาหลักความทุกข์ หลักความสุข เรา
ต้องการมีความสุขในชีวิต เราก็ต้องฉลาดใน
เรื่องความสุข เราไม่ต้องการเป็นทุกข์ในชีวิต เรา
ก็ต้องฉลาดในเรื่องความทุกข์ **สำคัญอยู่ที่การ
ศึกษาให้เกิดความฉลาดในความเป็นมนุษย์**
ฉะนั้น เวลาผ่านไป เราก็รู้สึกว่าได้ทำไรทุกวัน

ในปัจจุบันนี้ ความหมายของชีวิต มุมมอง
ต่อชีวิตแคบลงๆ จนกลายเป็นเรื่องของ
เศรษฐกิจหมด เรื่องของเวลาคือเงิน ทุกสิ่ง
ทุกอย่างจะเป็นที่ยอมรับ ถ้าเข้ากับความสำเร็จ
ของเศรษฐกิจ สิ่งใดเป็นอุปสรรคต่อเศรษฐกิจ
สิ่งนั้นก็ไมค่อยจะยอมรับ วัฒนธรรม ศาสนา
ศิลปะ วิชาความรู้ ทุกสิ่งทุกอย่าง ถ้าไม่ขัดกับ
เศรษฐกิจ จึงจะสนับสนุน เอาเศรษฐกิจเป็น
ใหญ่ แต่เศรษฐกิจเพื่ออะไร อันนี้ก็ไม่ค่อยได้คิด

เรามาดูในความเป็นมนุษย์ของเราดีกว่า
สิ่งที่เราต้องการอย่างแท้จริง ก็คือความสุข
หลักความสุข เราจับได้หรือยัง สิ่งที่จะทำให้
เรามีความสุข ทำให้สามารถให้ความสุขแก่คน
อื่น ถ้าเราจับหลักได้แล้ว เราทำได้ไหม บางที
เรารู้ว่าอย่างนี้นะ จะทำให้เรามีความสุข อย่าง
นี้ทำให้เราจิตใจเบิกบาน แต่เรายังทำไม่ได้
หรือทำได้เป็นบางครั้งบางคราว ตรงนี้แหละที่
เราต้องพัฒนา

เมตตาจากหมาลูกแมวใครจะไม่เมตตา
เมตตาสัตว์ที่ไม่น่ารักเหมือนสัตว์ที่น่ารัก
นั่นคือเมตตา

ขอให้เราสังเกตว่า **ความเมตตากรุณาที่
ไม่มีขอบเขต เป็นสิ่งนำไปสู่ความสุข** นี้คือ
สมมุติฐานในพุทธศาสนา ไม่ใช่เมตตาสงสาร
เฉพาะครอบครัว เฉพาะคุณพ่อ คุณแม่ สามี
ภรรยา ลูกหลาน เพราะนั่นมันยังมีเรามีเขา
ความเมตตากรุณา คือความหวังดี ต้องการให้
สรรพสัตว์ทั้งหลายมีความสุข ไม่ต้องการให้
เขาเป็นทุกข์ พระพุทธองค์ตรัสว่าถ้าเราเจริญ
เมตตาภาวนา ให้แผ่กว้างออกไป แล้วมีความ
รู้สึกรักครอบครัวของเรา รักลูกรักหลาน จับ
ความรู้สึกอันนั้น แล้วแผ่ออกไป อย่ายำมันมี
เฉพาะคนใกล้ชิดดี ต้องเมตตาผู้ร่วมงาน ถ้า
เราเป็นเจ้านายมีลูกน้อง ผู้อยู่ใต้การบังคับ
บัญชาเราก็เมตตา เพราะถือว่าความสุขของเข
าก็มีความสำคัญเหมือนกัน

การปฏิบัติธรรมคือการนำหลักธรรม
ไปใช้ในทุกระดับของชีวิต จับหลักความเจริญ
จับหลักความเสื่อม จับหลักความทุกข์ หลัก
ความสุข มาคิดพินิจพิจารณา ทำอย่างไรเรา
จึงจะสร้างความสุข สร้างประโยชน์แก่ตัวเอง
สร้างความสุข สร้างประโยชน์แก่ครอบครัว
แก่ชุมชน แก่ลูกน้อง แก่คนร่วมงาน คนร่วม
สังคม ทำให้ชีวิตเราน่าภูมิใจ ชีวิตเรามีคุณภาพ

วันนี้เอาตามาก็ได้ให้ข้อคิดบ้างเล็กน้อย จึง
ขอให้ญาติโยมทุกๆ คน จงเจริญ เจริญทั้งทาง
โลกทางธรรม ขอให้มีความสุขทางกายแข็งแรง
ปราศจากโรค ขอให้มีความสุขที่สร้างสรรค์ มี
ความสุขที่ปราศจากโทษ มีความสุขที่เกิดจาก
คุณงามความดี และขอให้ความสุขนั้นแผ่ออก
ไป สู่คนรอบข้าง สู่สังคมทั่วไป ขอให้เราเป็น
กำลังช่วยกันสืบทอดพระพุทธศาสนา เพื่อ
ประโยชน์สุขแก่ชาวโลกตลอดกาล

เวลาต้น จาก เวลาอื่น

ในสมัยก่อนเมื่อเรายังมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเกษตรกรรม ความเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ ของฤดูกาล ที่หมุนเวียนไปในแต่ละปี สัมพันธ์กับวงจรชีวิตของพืชผลทางการเกษตร ทำให้ความเข้าใจเรื่องกาลเวลาเป็นวงเวียนมากกว่าที่จะเป็นเส้นตรง

แต่คนทั่วไปในปัจจุบันนี้ เมื่อพูดถึงเรื่องเวลาก็มักจะมีเข้าใจว่าเวลาเป็นเส้นที่ก้าวตรงไปข้างหน้าเรื่อยๆ เพราะคุ้นชินกับวิทยาศาสตร์ยุคอุตสาหกรรมที่นำความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาสู่วัตถุที่เป็นไปอยู่รอบๆ ตัวของเรา เมื่อมาสู่ยุคดิจิทัล เวลาที่ดูจะสับสนปนเปกันไปหมด ระหว่างโลกจริงกับโลกเสมือนจริง เวลากลายเป็นสิ่งสัมพัทธ์ที่ขึ้นกับผู้วัด ถ้าผู้วัดเดินทางด้วยความเร็วมากขึ้น เวลาสำหรับเขากลับจะช้าลง

สำหรับนักฟิสิกส์แล้ว เวลาเป็นสิ่งที่ห้ามการเกิดขึ้นพร้อมกันหมดของทุกอย่าง ปรากฏการณ์ทุกอย่างต้องอาศัยเวลาในการเกิดขึ้น และอาศัยเวลาสำหรับการสังเกต โดยทาง

ทฤษฎีแล้ว กฎสมการทางฟิสิกส์ อดีต - อนาคต จะไม่ต่างกัน แต่ในทางปฏิบัตินั้น เวลาดูเหมือนจะเดินไปข้างหน้าสู่ออนาคตอย่างเดียว ไม่อาจย้อนกลับไปในอดีตได้

ส่วนในทางพระพุทธศาสนานั้น เวลาไม่ใช่ความจริงโดยปรมาตถ์ แต่เป็นบัญญัติที่อาศัยปรมาตถ์อีกที คืออาศัยการเกิดดับและการหมุนเวียนของพระจันทร์ พระอาทิตย์ หรือดาวนักชัตฤกษ์ต่างๆ ความเย็น ความร้อนของภูมิอากาศ มานियามให้กำหนดรู้ร่วมกันขึ้น เป็นปี ฤดู เดือน วัน ซึ่งเป็นการนิยามลักษณะของชั้น ๕ (รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ) โดยเฉพาะรูปชั้นที่มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีต - เป็นปัจจุบัน - ไปสู่ออนาคต ที่เห็นได้ชัดเจนเอง กาลเวลาจึงถูกบัญญัติขึ้นมาจากการขาดตอนของสันตติแห่งรูปธรรม เช่นสันตติของเวลาเข้ามาหมดไป กลายมาเป็นสันตติของเวลากลางวันเป็นต้น บัญญัติเวลาจึงเนื่องด้วยชั้นห้า ชั้นห้าก็ผูกพันอยู่กับเวลา ส่วนนิพพานนั้นเป็นชั้นวิมุตติ คือพ้นจากชั้น จึงพ้นจาก

กาลเวลา ถือเป็นกาลวิมุตติด้วย หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่า **อัจจุตรธรรม** ธรรมที่ไม่เคลื่อนไปพ้นจากเงื่อนไขของกาลเวลา อันเป็นสิ่งที่ชาวพุทธควรปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึง

ดังนั้นแม้เวลาจะเป็นบัญญัติ แต่พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า เวลาในการได้อัตภาพเป็นมนุษย์นั้นเป็นของยาก ครั้นได้เป็นมนุษย์แล้วเราไม่รู้ว่าเราจะตายลงเมื่อไร บางคนตายตั้งแต่ยังอยู่ในท้อง บ้างตายแต่ยังเล็ก บางคนถึงวัยรุ่นได้ไม่นานก็ตาย บางคนตายเมื่ออายุมากแล้ว ในเมื่อเวลาของเราแต่ละคนมีจำกัด เวลาจึงเป็นสิ่งที่มีความค่ามาก เรียกได้ว่ามากกว่าอะไรทั้งหมด เพราะถ้าไม่มีเวลาเสียอย่างเดียวแล้วสิ่งอื่นๆ ก็หมดความหมาย

พระพุทธองค์จึงทรงสอนให้เรา**ไม่ประมาท** ให้มีสติอยู่เสมอในการใช้ชีวิต ทรงย้ำว่าคนที่ใช้เวลาวิงวอนไปมาอยู่กับความคิดในอดีตและอนาคต ใจจะไม่สงบและขาดความชัดเจนในการเข้าใจชีวิต แต่นี่ก็ไม่ได้หมายความว่าให้อยู่กับปัจจุบันอย่างเดียว โดยปิดหูปิดตาเกี่ยวกับความคิดถึงอดีตและอนาคตโดยสิ้นเชิง แต่หมายถึงให้ลดเวลาที่เราย่ำคิดวนคิดในเรื่องอดีตที่ผิดพลาดไปแล้วที่เราไม่อาจจะแก้ไขอะไรได้อีก หรือการหวนอาลัยอยู่กับความหวานชื่นที่ผ่านมานานแล้ว หรือการหลีกเลี่ยงออกจากทุกข์ในปัจจุบันด้วย การวาดฝันในอนาคตอันหอมหวานที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง

ทุกวันนี้พวกเราไม่ค่อยได้ใช้ชีวิตอยู่กับปัจจุบันเท่าไร ไม่ว่าจะเป็นการอาบน้ำ แต่งตัว ทานข้าว ขับรถ ไปทำงาน พูดคุยกับสามีหรือภรรยา ใจเรามักไปอยู่ในที่อื่น ไม่ได้อยู่กับคำพูดของเรา ไม่ได้อยู่กับร่างกายของเรา หรือไม่ได้อยู่กับคนที่เราพูดด้วย จิตใจของเราขาด

การอบรม จึงอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้นานไม่เกินเสี้ยววินาที ก่อนที่จะวิ่งไปหาสิ่งต่อไป และต่อไป ถ้าเราสามารถฝึกให้**ใจมีสติ**อยู่กับปัจจุบันได้ ก็จะตัดความคิดที่ไม่จำเป็นออกไปได้มาก จะพบว่าใจมีคุณภาพที่ดีขึ้น มีความมั่นคงและชัดเจนขึ้น ความคิดที่คงเหลืออยู่ ก็จะเป็นความคิดที่มีคุณภาพ ความคิดที่สร้างสรรค์ และมีความสามารถที่จะเข้าใจตัวเราเองได้ดีขึ้น เมื่อใจมั่นคงอยู่ในปัจจุบันได้แล้ว ก็จะมีฐานในการแก้ไขปัญหาได้ สามารถนำเรื่องที่คล้ายกันในอดีตที่เกิดขึ้นแล้ว มาสรุปเป็นบทเรียนในการตัดสินใจได้ สามารถวางแผนไกลและไกลได้ อย่างสุขุมรอบคอบ โดยมีสติในปัจจุบันเป็นฐาน ไม่หลุดลอยไปอย่างเลื่อนราง เหลวไหลไร้หลักฐาน

พุทธศาสนาจึงสอนให้เรา**ใช้เวลา**ตื่นอยู่กับ**ปัจจุบัน** มากกว่าเวลาฝันไปในที่อื่นกับ**อดีตและอนาคต** ถ้าเรามีห้องพัก แต่เราวางเฟอร์นิเจอร์และของที่ไม่ได้ใช้อย่างระระกะ เราก็ไม่สามารถเดินไปมาในห้องได้ ไม่สามารถไปหยิบของที่ต้องการได้ ถ้าเราเอาเฟอร์นิเจอร์และของที่ไม่จำเป็นออกจากห้องเสียบ้าง ห้องก็จะว่างโล่ง สามารถใช้ของที่มีเฉพาะเท่าที่จำเป็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จิตของเราก็เหมือนกัน ถ้าเราเอาความคิดที่เห็นแก่ตัว ความอิจฉาริษยา ความกลัว ความกังวล

ออกไปได้ ใจก็จะว่างขึ้น โลงขึ้น เห็นอะไรๆ ได้ชัดเจนขึ้น เห็นสิ่งที่ควรทำ สิ่งที่ไม่ควรทำ เห็นสิ่งที่น่าสุขมาให้ สิ่งที่น่าทุกข์มาให้ ถ้าเราเอา **ความคาดหวังของคนอื่น** (ว่าเราควรจะเป็นอย่างนั้น เราควรจะเป็นอย่างนี้) หรือ **ความคาดหวังต่อคนอื่น** (ด้วยความคิดที่ว่า เขาน่าจะเป็นอย่างนั้น เธอน่าจะเป็นอย่างนี้) หรือ ความชอบใจไม่ชอบใจส่วนตัวของเราออกไปได้ เราก็สามารถเปิดใจรับฟังปัญหาได้รอบด้าน เข้าใจมุมมองของคนอื่น ไม่ยึดติดด้วยความคิดของเราฝ่ายเดียว ก็จะสามารถยืดหยุ่นได้ ปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะสั้นและระยะยาวได้ พุดได้อีกอย่างหนึ่งว่า **เมื่อเราฝึกสติสัมปชัญญะให้อยู่กับปัจจุบันได้** เราก็มีเวลา **มากขึ้น** เหมือนกับว่าจิตของเราว่างขึ้น มีพื้นที่มากขึ้น มีเวลาตอบสนองอย่างมีสติมากขึ้น ไม่ใช่ปฏิภิกิริยาที่เป็นไปตามสัญชาตญาณอีกต่อไป เวลาในแต่ละวันของเราจะมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ไม่ไหลไปตามสัญชาตญาณ ชอบ ไม่ชอบ อีกต่อไป แต่กำกับไว้ได้ด้วยสติปัญญา

สำหรับชาวพุทธแล้ว สิ่งที่กำหนดเวลาคือใจของเรานั้นเอง **เวลาเร็วคือเวลาที่ต้องการ เวลานานคือเวลาที่รอคอย** ถ้าใจเราเต็มไปด้วยตัณหา (ความอยากที่ประกอบด้วยอวิชชา) ก็จะมีความรู้สึกขาดอะไรบางอย่างอยู่ตลอดเวลา จึงต้องแสวงหาโน่นหานี้มาเติมใจที่รู้สึกขาดนั้นอยู่ตลอดเวลา แต่ถ้าใจเรามีสติ ใส่ใจไปที่เหตุปัจจัยมากกว่าจะไปหวังที่ผล ก็จะนั่งอยู่ในความสงบได้ (ที่หลวงพ่อบอกว่าขยันในเหตุ แต่ปล่อยางผล) ใจที่ขยันสร้างเหตุในกุศลอย่างต่อเนื่องก็就会有ความผ่อนคลาย มีปิติไปในทุกขั้นตอนของการทำงาน โดยไม่ต้องไปรอที่ผลสุดท้ายเท่านั้น แม้เมื่อผลงานออกมาแล้วไม่

เป็นไปตามที่คาดหวังก็ไม่หงุดหงิด น้อยใจ หรือ เมื่อผลงานเป็นไปตามที่คาดหวังก็ไม่หลงระเหิน จนลืมตัว ใจสามารถที่จะดำรงอยู่ในความเป็นกลาง วางเฉยได้อย่างมีสติรู้เท่ารู้ทัน **ใช้ชีวิตได้อย่างสม่ำเสมอบนเส้นทางที่ไม่สม่ำเสมอ** มีความชัดเจนในสิ่งที่เป็ประโยชน์และเป็นโทษ และสามารถเข้าไปถือเอาสิ่งที่เป็นประโยชน์ หลีกเลียงสิ่งที่เป็นโทษได้ เลือกทำในสิ่งที่เป็สาระ และไม่ต้องเสียเวลาไปกับสิ่งที่ไม่เป็สาระ แม้ในบรรดาสิ่งที่เป็นสาระทั้งหลายก็สามารถเลือกจังหวะและลำดับของการกระทำ ได้เหมาะสม โดยไม่ต้องทุ่มทำจนเคร่งเครียด แต่ผ่อนคลาย มีสติ มีอิสระ ทำหน้าที่อย่างไม่มีภาระ มีความสุขกับเวลาที่มีได้อย่างตื่นรู้ จึงเป็นการใช้เวลาแบบชาวพุทธได้อย่างสมบูรณ์

เวลาในพระไตรปิฎก :

พระไตรปิฎกเป็นระบบการศึกษาที่เป็น การเข้าไปใช้ประโยชน์จากเวลา การเริ่มต้นของแต่ละปิฎกจึงมีคำเริ่มต้นด้วยคำว่าเวลา คงเหมือนเรื่องราวต่างๆ ที่ได้ถูกเล่าต่อๆ กันมา รวมทั้งนิทานก่อนนอนที่มักมีประโยคเริ่มต้นว่า once upon a time... กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว... แต่ในพระไตรปิฎก ชาวพุทธเรามีศรัทธาว่าเป็นเรื่องจริง จึงไม่ใช่ นิทานก่อนนอน แต่เป็น **นิทานที่ทำให้ตื่นนอน** ตื่นจากความหลับไหลในสังสารวัฏ (นิทาน - เป็นภาษาบาฬี แปลว่า ‘เหตุ’)

คำว่า **กาล** ในพระไตรปิฎกนั้นเราใช้คำว่า **สมัย (สมัย)** โดยจำแนกวิภัติต่างออกไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ก่อนอื่นขอปูพื้นฐานสำหรับคนที่ยังไม่มีความรู้ทางบาลีสักนิด **ตัวศัพท์ (สทฺท)** นั้น

เปรียบเสมือนตัวละคร เวลาจะนำไปใช้ในประโยคจะต้องเติม**วิภัติ**เข้าไปเสียก่อนเพื่อให้เป็น**บท (พท)** จึงจะสามารถเล่นบท (บาท) ได้ เหมือนกับการสวมหัวโขนลงไปให้ตัวละครก่อนลงเวทีแสดง เพื่อให้ตัวละครเล่นไปตามบทบาทหน้าที่ของตน ตัวอย่างของ**วิภัติ** เช่น **ลงปฐมวิภัติ** - สิ หมายถึงให้ศัพท์นี้ทำหน้าที่เป็นประธานในประโยค, **ทุติยวิภัติ** - อ หมายถึงเล่นบทเป็นกรรม, **ตติยวิภัติ** - นา หมายถึงเป็นเหตุ หรือเป็นอุปกรณ์, **จตุตถวิภัติ** - ส หมายถึงเป็นผู้รับ, **ปัญจวิภัติ** - ส มา หมายถึงเป็นแหล่งที่มา, **ฉกัฏวิภัติ** - ส หมายถึง เป็นเจ้าของ, **สัตตมวิภัติ** - สมี หมายถึง เป็นเวลา หรือเป็นสถานที่

พระวินัย : เตน สมเยน... (โดยสมัยนั้น...) ใช้**ตติยวิภัติ** - นา แปลงนา เป็น เอน (เป็นเหตุ เป็นอุปกรณ์) เน้นที่ระบบการศึกษาเบื้องต้น คือ ศิล ที่ เป็นเครื่องมือใช้แก้ปัญหาเป็นกรณีๆ ไปตามเหตุการณ์ โดยการบัญญัติสิกขาบท หรือวินัยด้วยเหตุนี้ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดต่อไปในอนาคต สงเคราะห์เป็นการปราบ (แปลว่าละทิ้ง) กิเลสแบบชั่วคราว ที่เรียกว่า **ตทังคปหาน**

พระสูตร : เอก์ สมัย... (ตลอดสมัยหนึ่ง...) ใช้**ทุติยวิภัติ** - อ (ตลอด) เน้นที่สมาธิ ที่ใช้ข่มนิวรณ์ เมื่อเราฟังพระสูตร จิตใจเกิดความปิติปีติ สัทธา สงบในรสพระธรรมตลอดสมัยหนึ่ง สงเคราะห์เป็นการปราบกิเลสแบบข่มเอาไว้ ที่เรียกว่า **วิขัมภนปหาน**

พระอภิธรรม : ยสมิ สมเย... (ในสมัยใด...) ใช้**สัตตมวิภัติ** - สมี (ใน หรือ เมื่อ) ประโยคเต็มคือ เมื่อสมัยใด (มีกามาวจรกุศลจิต สมัยนั้น มีเจตสิกต่อไปนี้ คือ ผัสสะ...) เป็นเรื่องของ

ปัญญา ที่จะกำหนดรู้ปัจจัย เมื่อมีสิ่งหนึ่ง อีกสิ่งหนึ่งจึงมี เมื่อมีการถึงพร้อมแห่งเหตุหนึ่งๆ ที่ทำให้เกิดผลหนึ่งๆ ก็จะมีผลนั้นๆ เกิดขึ้น ถ้าไม่ต้องการผลก็ต้องกำจัดที่ปัจจัย การพันทุกข์จึงต้องปราบกิเลสที่เป็นปัจจัยให้เกิดทุกข์ จึงสงเคราะห์เป็น **ตทังคปหาน** ได้

และเมื่อพระไตรปิฎก (ภายนอก) กลายมาเป็นไตรสิกขา (ภายใน) ศิล - สมาธิ - ปัญญา สามารถรวมพลังกันได้ในขณะที่เดียว ก็จะมีอานุภาพเป็นสมุจเฉตปหาน ปหานกิเลส-อนุสัยลงได้อย่างถาวรโดยสิ้นเชิง

พระวินัยจึงลึกซึ้งโดยกิจ พระสูตรลึกซึ้งโดยอรรถ และพระอภิธรรมลึกซึ้งโดยสภาวะ **การรวมกันของ ศิล สมาธิ ปัญญา นั้นชื่อว่า ‘มรรคสมังคี’** หรือเรียกอีกอย่างได้ว่า **‘ธรรมาภิสมัย’** คือธรรมที่มาประจวบเหมาะพร้อมกันพอดี สามารถแทงตลอดอริยสังขได้ คำว่า **อภิสมย** นั้นมาจาก **อภิ** (เฉพาะ) + **สิ** (พร้อม) + **อิ** คมเน (ในการถึง) + **อ** = ความถึงพร้อมเฉพาะ, การบรรลุธรรม, การตรัสรู้ได้ด้วยจิตที่เป็นปัจจุบันและด้วยญาณในขณะที่โลกุตระมรรค ตัดกิเลสได้ขาดสิ้น พ้นจากวิภูสงสารและจากกาลเวลา ไม่ต้องมาเวียนว่ายตายเกิดอีก

การวิเคราะห์ศัพท์ :

สมย ในความหมายว่า กาล

สมย สั ปุนปฺปุนเอดี สมโย = กาลที่ดำเนินไปเรื่อยๆ, ขณะ, ครั้ง, คราว, หน, กาล, เวลา, ฤดู, โอกาส (สั + อิ + ณ)

สมย ในความหมายว่า การบรรลุธรรม

สั สุกฺกุสุ สมมา วา อวิปริตกาเรน อยิตพฺโพณาตพฺโพติ สมโย = สิ่งที่พึงรู้ด้วยดี หรือโดยชอบ โดยอาการที่ไม่วิปริต หมายถึง การแทงตลอด

สมมติ เอตถ เอเตน สัจจณฺติ ธมฺมาติ สมโย
‘กาลเป็นที่หรือเป็นเหตุเป็นไปพร้อมแห่งธรรม
ทั้งหลาย’ หมายถึง กาลเป็นที่บรรลุธรรม
สมสฺส นิโรธสฺส ยานํ ปาปฺพนํ สมโย ‘การ
บรรลุถึงความสงบ’ (สม + อิ แปลง อิ เป็น ย)

‘อภิสมัย’ ในกลอนสมัยเด็กๆ

วิชาเหมือนสินค้า	อันมีค่าอยู่เมืองไกล
ต้องยากลำบากไป	จึงจะได้สินค้ามา
จงตั้งเอากายเจ้า	เป็นสำเภาอันโสภาค
ความเพียรเป็นโยธา	แขนซ้ายขวาเป็นเสาใบ
นิ้วเป็นสายระยาง	สองเท้าต่างสมอใหญ่
ปากเป็นนายงานไป	อักษมาสัยเป็นเสปียง
สติเป็นหางเสือ	ถือท้ายเรือไว้ให้เที่ยง
ถือไว้อย่าให้เอียง	ตัดแล่นเฉียงข้ามคองคา
ปัญญาเป็นกล้องแก้ว	ส่องดูแถวแนวหินผา
เจ้าจงเอาหูดตา	เป็นล้าต๋ำฟิงตุลม
ชี้เกียดคือปลาร้าย	จะทำลายให้เรือจม
เอาใจเป็นปิ่นคม	ยิงระดมให้จมไป
จึงจะได้สินค้ามา	คือวิชาอัน อภิสมัย
จงหมั่นมั่นหมายใจ	อย่าได้คร้านการวิชา

บทร้อยกรองอาชยานนี้ คงจะคุ้นหูพวก
เราหลายๆ คน เพราะเป็นบทเรียนอาชยาน
ในหนังสือตรรกศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ของ
กระทรวงศึกษาธิการ คนทั่วไปเชื่อกันว่าเป็น
ผลงานของ ฟ. ฮีแลร์ แต่จากบทความ “วิชา

เหมือนสินค้า : วรรณกรรมของนายมีที่ไม่เป็น
ที่รู้จัก” ของ สุภาพร คงศิริรัตน์ พบว่ากลอน
บทนี้มาจาก ศรีสวัสดิวัตร แต่งโดยนายมี สมัยที่
บวชเป็นพระภิกษุอยู่ เพื่อใช้สอนภิกษุสามเณร
ในสำนักของตน สันนิษฐานว่า ศิษย์ในสำนัก
ของภิกษุมิที่เคยฟัง อาจจะได้จดบันทึกไว้เป็น
สมบัติส่วนตัว เมื่อ ฟ. ฮีแลร์ เข้ามาศึกษาภาษา
ไทยคงได้ฟังคนไทยอ่านบทร้อยกรองต่างๆ เมื่อ
แต่งหนังสือแบบเรียนตรรกศึกษา เขาจึงได้นำ
มาเรียบเรียงในหนังสือของตน

คำว่า **อภิสมัย** นี้ ส่วนใหญ่จะเขียนเป็น
พิสมัย (ซึ่งหมายความว่า น่ารัก น่าใคร่ เซยชิด)
แม้จะได้ความหมายว่า วิชาอันน่ารัก น่าใคร่
ก็จริง แต่ท่านพระอาจารย์มหาประนอมได้
เสนอแนะว่า น่าจะเป็น **อภิสมัย** ซึ่งย่อมาจาก
อภิสมัย มากกว่า เพราะเนื้อหาของบทกลอน
เป็นการกล่าวถึงอริยมรรคมีองค์ ๘ คือ **สัมมา-
ทิฎฐิ** (ปัญญาเป็นกล้องแก้ว) **สัมมาสังกัปป**
(เป็นล้าต๋ำฟิงตุลม) **สัมมาวาจา** (ปากเป็น
นายงานไป) **สัมมากัมมันโต** (แขนซ้ายขวา
เป็นเสาใบ นิ้วเป็นสายระยาง สองเท้าต่าง
สมอใหญ่) **สัมมาอาชีโว** (อักษมาสัยเป็นเสปียง)
สัมมาวายาโม (ความเพียรเป็นโยธา) **สัมมาสติ**
(สติเป็นหางเสือ) **สัมมาสมาธิ** (เอาใจเป็นปิ่นคม)
ซึ่งเมื่อรวมเป็น **มัคคสมังคี** แล้ว ภายคือเรือ
สำเภา นี้ ก็จะได้ **วิชา** หรือเรียกอีกอย่างว่า
อภิสมัย คือได้การบรรลุธรรมนั่นเอง ซึ่งถ้า
การสันนิษฐานนี้เป็นจริง ก็จะทำให้กลอนบท
เรียนสอนเด็กๆ นี้มีความหมายอันลึกซึ้งเกิน
ความครอบคลุมไปถึงโลกุตตรธรรมได้ด้วย
วิชา คือ **มรรค** เป็นเวลาที่ตื่น จะตามมาด้วย
วิมุตติ คือ **ผล** เป็นเวลาที่หลับ หลุดเป็นอิสระจาก
เวลาอื่น (เวลาที่เพลนในสังสารวัฏ) ได้ในที่สุด

เวลานั้น นั้นเวลา

เวลาผี	สติปัญญา	เวลาตื่น
เวลาอื่น	ปล่อยจิต	คิดเพื่อฝัน
เวลากลับ	กินใครๆ	ไปทุกวัน
เวลาพรรค	มารวมกัน ^๑	ฉัน ^๒ เวลา ฯ

ปัญญา

^๑ มัคคสมังคีของอริยมรรคมีองค์ ๘
^๒ ฉัน ภาษาพระ แปลว่า กิน

โสดาปัตติมรรค	กินเวลาในภพที่ ๘ เป็นต้นไป (คือเกิดอีกไม่เกิน ๗ชาติ)
สกทาคามีมรรค	กินเวลาในภพที่ ๒ เป็นต้นไป (คือเกิดในภพชาติเดียว)
อนาคามีมรรค	กินเวลาในภพทั้งหมด (คือไม่กลับมาเกิดในภพอีก)
อรหัตตมรรค	กินเวลาในภพทั้งปวง (คือไม่เกิดในภพไหนๆ อีก)

ชีวิตและความตาย

ธรรมดาของสิ่งทั้งหลาย คือ เกิดขึ้น ดำรง อยู่ชั่วคราว แล้วดับไป ความดับไป ความแตกสลายของรูปแห่งสิ่งมีชีวิตนั่นเอง เรียกในภาษาสามัญว่า “ตาย” ในขณะที่ดำรงอยู่ ก็อยู่ด้วยความยุ่งยากลำบากนานาประการ ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด เพื่อประคับประคองชีวิตไว้ ทั้งมนุษย์ สัตว์ และพืช ต้องมีภาระหนักในการประคับประคองรักษาชีวิตทั้งสิ้น

กล่าวเฉพาะมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉานก่อน ความเดือดร้อนของชีวิต เริ่มต้นตั้งแต่วาระแรกที่จะคลอดจากครรภ์ของแม่มาสู่สภาพใหม่ เรียกได้ว่าเริ่มเข้าสู่ยุคแห่งทุกข์ต่างๆ ตั้งแต่การเสี่ยงอันตรายในการคลอด เมื่อคลอดแล้ว ก็ต้องเผชิญหน้ากับความทุกข์ใหม่ๆ ที่ตนไม่เคยประสบ หรือมิฉะนั้นก็ทุกข์ซ้ำซากไปตลอดชีวิต ความตายเป็นทางออกจากทุกข์ชั่วคราวหนึ่ง หรืออาจเปลี่ยนจากทุกข์อย่างหนึ่งไปสู่ทุกข์อื่นที่แปลกและใหม่อีกอย่างหนึ่ง

ในรายที่คลอดยาก ทั้งเด็กและมารดาได้รับความทุกข์ทรมานเหลือเกิน ตายเสียขณะคลอดก็มี ตายเสียในครรภ์ก็มี ออกจากครรภ์พร้อมด้วยความพิการ และมีชีวิตอยู่อย่างทุกข์ทรมานไปตลอดจนตายก็มี **ชีวิต ความทุกข์ และความตาย ช่างสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเสียจริงๆ**

เมื่อออกจากครรภ์มารดาเข้าสู่โลกนี้แล้ว แม้ไม่พิการ อยู่ในสภาพตามปกติธรรมดา ก็ต้องถูกความทุกข์ต่างๆ บีบคั้น ไม่เว้นใครได้เลย ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ ชายหรือหญิง ยากจนหรือมั่งมี สวยหรือซี้เหร่ ล้วนตกอยู่ภายใต้อำนาจครอบงำของความทุกข์ทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือความแก่ ความเจ็บ ความตาย และความต้องพลัดพรากจากบุคคลและสิ่งอันเป็นที่รักที่พอใจ

มนุษย์และสัตว์ทั่วไปจึงมีลูกศรสองดอก เสียบอยู่ ดอกหนึ่งเสียบกายคือทุกข์ทางกาย อีกดอกหนึ่งเสียบใจคือทุกข์ทางใจ ซึ่งมีสาเหตุ

อยู่มากมาย สุดจะพรรณนาได้ บางคนถูกบีบ
คั้นจนทนไม่ไหว ต้องฆ่าตัวตายด้วยวิธีต่างๆ
เพื่อหนีทุกข์ แต่ก็หาหนีไปพ้นไม่ เขาต้องได้
รับความทุกข์ในภพหน้าอีก และอาจจะรุนแรง
ยิ่งกว่าทุกข์ในภพนี้ที่เขาได้รับอยู่แล้วเสียอีก
จนกว่าเมื่อใดเขาได้รู้ทุกข์และเหตุแห่งทุกข์แล้ว
ละเหตุแห่งทุกข์เสีย การติดตามแห่งทุกข์ก็จะ
สิ้นสุดลง

บุคคลจะมีศใหญ่อย่างไร มีทรัพย์มาก
เพียงใด มีบริวารล้นหลามอย่างไร ก็ไม่พ้นที่จะ
ต้องตกอยู่ในอำนาจของความแก่ ความเจ็บไข้
และความตาย ในระหว่างมีชีวิตอยู่ก็ถูกความ
ทุกข์ต่างๆ รุกราน เบียดเบียน จนหาความสุข
ความสำราญใจที่แท้จริงได้โดยยาก หรือให้
ติดต่อกันเป็นเวลานานๆ ได้ ความทุกข์เหล่านั้น
เช่น ความทุกข์ใจ คับแค้นใจเพราะเหตุต่างๆ
ความต้องการ ร้อน หิวกระหาย ปวดอุจจาระ
ปัสสาวะ ซึ่งต้องบำบัดอยู่เสมอ โรคภัยไข้เจ็บ
ความถูกกิเลสแผดเผาให้เราร้อน ความต้อง
ทนทุกข์ทรมานเพราะผลกรรมของตน ความ
ต้องร่วมทุกข์ด้วยผู้เกี่ยวข้อง การต้องแสวงหา
อาหาร การทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นที่ขัดแย้งกัน
เหล่านี้ ล้วนเป็นทุกข์ของชีวิตทั้งสิ้น

การระลึกถึงความตายอยู่เนืองนิตย์เป็น
กรรมฐานอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า **มรณัสสติ
กรรมฐาน** ทำให้เกิดความสังเวชสลดใจ แต่ต้อง

ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะและญาณ (ความรู้
ความเข้าใจตามเป็นจริง) มิฉะนั้นแล้ว การระลึก
ถึงความตายจะเกิดความสะดุ้งกลัวหวาดเสียว
พรันพรัง ไม่ได้ประโยชน์ การระลึกถึงความ
ตายที่ได้ประโยชน์จะต้องมีสัมปชัญญะด้วย
ดี ให้เห็นความตายของตนและผู้อื่นเป็นเรื่อง
ธรรมดาสามัญ ได้ความสังเวชสลดใจ หมัด
ความเพลิดเพลิดในทางที่ผิด มีจิตคลายจาก
ความโลภ โกรธ หลง

ความตายนั้นมี ๒ ลักษณะ คือตายในเวลา
ที่สมควรตายอย่างหนึ่ง ท่านเรียก **กาลมรณะ**
เช่น ตายเพราะชราสิ้นอายุ และตายในเวลาที่ยัง
ไม่ควรตายอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า **อกาลมรณะ**
เช่นตายเพราะถูกฆ่าตาย เพราะกรรมเก่ามา
ตัดรอน เกิดอุบัติเหตุ ต้องตายลงไป อย่างนี้
เป็นอกาลมรณะ ความตายทั้ง ๒ อย่าง ควรเป็น
สังเวควัตถุ คือเรื่องอันเป็นที่ตั้งแห่งความ
สังเวช สลดจิตว่า โอ หนอ ท่านผู้นี้ตายแล้ว
อย่างไร ย่อมเป็นไปได้ที่เราจะต้องตายอย่างนี้
บ้าง วันใดวันหนึ่งในอนาคต

พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย! สิ่ง
๔ ประการนี้ ใครๆ จะประกันไม่ได้เลย คือ ๑)
ประกันสิ่งที่จะต้องแก่ หรือทรุดโทรมเป็น
ธรรมดา มิให้แก่หรือทรุดโทรม ๒) ประกันสิ่งที่มี
ความเจ็บป่วยเป็นธรรมดา มิให้มีการเจ็บป่วย
๓) ประกันสิ่งที่มีความตายเป็นธรรมดามิให้ตาย
๔) ประกันกรรมชั่วที่บุคคลทำแล้วมิให้ให้ผล
เป็นความทุกข์ ความทรมานทรมาน (อังคุตตรนิกาย
จตุกกนิบาต ๒๑/๒๓๒)

ความตายนี้อิทธิพลยิ่งใหญ่ยิ่ง ไม่มีใคร
สามารถต้านทานต่อสู้ด้วยวิธีใดๆ ได้เลย ก้าว
เข้าสู่ปราสาทแห่งกษัตริยาธิราช และแม้ในวง
ชีวิตของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างสง่าผ่าเผย

ปราศจากความสะทกสะท้านใดๆ เช่นเดียวกับก้าวเข้าสู่กระท่อมน้อยของขอทาน พญามัจจุราชนี้เป็นตุลาการที่เที่ยงธรรมยิ่งนัก ไม่เคยล่าเอียงหรือกินสินบนของใครเลย ย่อมพิจารณาคดีตามบทพระอัยการ และอ่านคำพิพากษาด้วยถ้อยคำอันหนักแน่นเด็ดเดี่ยว ไม่ฟังเสียงคัดค้าน และขอร้องของใคร ท่ามกลางเสียงคร่ำครวญอันระคนด้วยกลิ่นธูปควันเทียนนั้น ท่านได้ยื่นพระหัตถ์ออกกระซอกให้ความหวังของคนทุกคนหลุดลอย แล้วทุกอย่างก็เป็นไปตามพระบัญชาของพระองค์ เมื่อมาถึงจุดนี้ ความยิ่งใหญ่ของผู้ยิ่งใหญ่ทั้งหลาย ก็จะกลายเป็นเพียงนิยายที่ไว้เล่าสู่กันฟังเท่านั้น

มงกุฎประดับเพชรก็มีค่าเท่ากับหมวกฟาง พระศทธานันมีลวดลายวิจิตรก็เป็นเสมือนท่อนไม้ที่ไร้ค่า เมื่อความตายมาถึงเข้า พระราชาก็ต้องถอดมงกุฎเพชรลงวาง ทิ้งพระศททาไว้ แล้วเดินเคียงคู่ไปกับขวานาหรือขอทาน ผู้ได้ทิ้งจอบเสียมและคันไถหรือภาชนะขอทาน ไว้ให้ลูกหลานของตน

ใครเล่าจะต่อกรกับพญามัจจุราชผู้ยิ่งใหญ่ในสิ่งที่จะต้องตาย แต่ถ้าไม่มีความตายแล้ว มนุษย์ทั้งหลายก็จะมัวเมาประมาท และมีชีวิตอยู่อย่างทุกข์ทรมานมากกว่านี้ เมื่อมองในแง่นี้แล้ว พญามัจจุราช คือความตาย ก็มีบุญคุณต่อ

มนุษย์มากอยู่ เพราะเพียงแต่นี้ถึงท่านบ่อยๆ เท่านั้น ก็ทำให้ความโลภ โกรธ หลง สงบระงับลง และแม้เพียงแต่เอาชื่อของท่านไปบูชาเท่านั้น ก็ทำให้บุคคลบางคนวางมือจากความชั่วทุจริตที่เคยทำมาก่อน แต่ก็พญามัจจุราชอีกเหมือนกัน ที่กระซอกเอาชีวิตของคนดีมีประโยชน์ บางคนไปอย่างหน้าตาเฉย แม้ในโอกาสอันยังไม่สมควร หรือเป็นเพราะ เขาควรจะไปมีความสุขในโลกหน้า มากกว่าปล่อยให้มีความทุกข์อยู่ในโลกมนุษย์อันเคลื่อนไหวอยู่ด้วยสุขและทุกข์นี้

แม้ความงามอันเฉิดฉายของหญิงงาม สคราญดาร่านใจ อันถูกยกย่องแล้วว่าเป็นหนึ่งในจักรวาล เป็นที่ต้องการปรารถนายิ่งนักของบุรุษทุกวัยในพื้นที่พิภพนี้ เธอผู้งามพร้อมเช่นนั้นก็ต้องตกเป็นเหยื่อของความตาย ซึ่งไม่เคยยกเว้นและปราณีใครเลย เมื่อดาบแห่งมัจจุราช พาดฟันลง ใช้บ่วงอันมีมหิทธานภาพยิ่งนัก คล้องเอาดวงวิญญาณไปแล้ว ร่างอันงดงามไร้ความตรึกในกามให้กำเริบนั้น ก็ปลัดนอนนิ่งเหมือนท่อนไม้ มันไร้ค่ายิ่งกว่าท่อนไม้เสียอีก เพราะไม่อาจนำไปทำประโยชน์ใดๆ ได้เลย จะทำสัมภาระหรือหุงข้าวต้มแกงก็มีได้ มีแต่เป็นเหยื่อของหมู่หนอนอนเข้าซ่อนไซ้ให้ปรุปรุนเนาเหม็นเป็นที่สะสมอดสะเอียน แม้แต่บุคคลที่เคยรักเหมือนจะขาดใจ อะไรเล่าจะเป็นสาระในชีวิตมนุษย์ นอกจากความดีที่เคยบำเพ็ญและทิ้งไว้ให้โลภระลึกลึงและยกย่องบูชา

ด้วยประการฉะนี้ เจ้าของแห่งเรือนร่างที่งดงามและพริ้งเพรา ถ้ามัวเมาอยู่ในเรือนร่างอันไร้สาระของตน มิได้ชวนชวายเป็นบำเพ็ญประโยชน์ ให้สมกับที่เกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว คุณค่าของเขา จะสู้ก้อนอิฐปูถนนได้อย่างไร

อำนาจและชีวิตเป็นของไม่ยั่งยืน เปรียบด้วยน้ำค้างบนใบหญ้า ไม่นานนักก็เหือดแห้งไป เมื่ออาทิตย์อุทัยขึ้นมาแผดเผา ชีวิตถูกความแก่และความเจ็บแสบแผดเผาอยู่ทุกวัน จะยั่งยืนไปได้สักเท่าใด ในที่สุดก็ต้องตาย ใครเล่า จะปฏิเสธพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคเจ้าที่ว่า "ความสุขอันเป็นโลกีย์ทั้งหมด ลงท้ายด้วยทุกข์"

ชีวิตเริ่มต้นด้วยเรื่องต้องปกปิดเพราะความอาย ทรงตัวอยู่ด้วยเรื่องยุ่งยากสับสน และจบลงด้วยเรื่องเศร้า อนึ่ง ชีวิตนี้เริ่มต้นและจบลงด้วยเสียงคร่ำครวญ เมื่อลืมตาดูโลกเป็นครั้งแรก เราก็ร้องไห้ และเมื่อจะหลับตาลาโลก เราก็ร้องไห้อีก หรืออย่างน้อยก็เป็นสาเหตุให้คนอื่นหลังน้ำตา เด็กร้องไห้ พร้อมด้วยกำมือแน่น เป็นสัญลักษณ์ว่า เขาเกิดมาเพื่อจะหน่วงเหนี่ยวยึดถือ แต่เมื่อหลับตาลาโลกนั้น ทุกคนแบมือออกเหมือนจะเตือนให้ผู้อยู่เบื้องหลังสำนึกและเป็นพยานว่า เขามีได้เอาอะไรไปเลย

เปรียบเหมือน ภูเขาศิลาล้วน สูงจรดฟ้า กลิ้งเข้ามาพร้อมกันทั้ง ๔ ทิศ ย่อมบดขยี้สัตว์ให้พินาศไปฉับใด ความแก่และความตายก็ฉับนั้น ย่อมครอบงำย้ายสัตว์ทั้งหลายไม่เว้นใครเลย ไม่ว่าจะกษัตริย์ พราหมณ์ ไวศยะ ศูทร-จันฑาล หรือคนรับจ้างทิ้งขยะมูลฝอย ความแก่และความตายนั้น อันใครๆ จะเอาชนะด้วยกองทัพช้าง ม้า พลเดินเท้า ด้วยทรัพย์ หรือ

เวทมนต์คาถาใดๆ มิได้เลย เพราะฉะนั้นบัณฑิตผู้พิจารณาเห็นประโยชน์ พึงมีศรัทธา ในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ประพฤติธรรมด้วยกาย วาจา ใจ ย่อมได้รับการสรรเสริญในโลกนี้ ละโลกนี้ไปแล้ว ย่อมบันเทิงในสวรรค์ (ปัพพโตปมคาถา ๑๕/๔๑๕/๑๔๘)

ความตายเป็นประจวบเจตตามตัวของคน และสัตว์ทั้งหลายอยู่ แต่บุคคลและสัตว์หารู้ตัวไม่ หรือเหมือนเพชรฆาตถือดาบเงื้อมตามหลัง บุคคลอยู่ทุกอย่างก้าว พร้อมทั้งจะฟาดฟันอยู่ทุกขณะ แต่มนุษย์ทั้งหลายก็ประมาทอยู่ หาสำนึกรู้ถึงความจริงข้อนี้ไม่ ช่างน่าสงสารเสียนี้กระไร!

ความแก่และความตายติดตัวบุคคลมาตั้งแต่วันแรกที่ถือปฏิสนธิในครรภ์มารดาทีเดียว แต่ยังไม่ปรากฏชัด เป็นสภาพแฝงเร้นอยู่พรางตาให้เห็นเป็นการเจริญเติบโต แต่ผู้รู้เรียกอาการอย่างนี้ว่า "วัย" หมายความว่าเสื่อมไป ลึกลงไป หมดไป ต่อเมื่อปัจฉิมวัย ความแก่จึงปรากฏชัดเจน ปกปิดไม่ได้อีกต่อไป และในที่สุดก็ต้องแตกทำลาย คือตาย ทุกคนบ่ายหน้าไปสู่ความตาย ตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดา เหมือนดวงอาทิตย์ที่บ่ายหน้าไปทางทิศตะวันตกตั้งแต่วินาทีแรกที่ขึ้นทางทิศตะวันออก หรือเหมือนสายน้ำที่ไหลจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำฉะนั้น

วันคืนล่วงไป ชีวิตและอายุของสัตว์ทั้งหลายก็เสื่อมไป ลึกลงไป ชีวิตเปราะบางเหมือนภาชนะดินที่ช่างหม้อทำไว้ ทุกอย่าง ทุกขนาด มีการแตกทำลายในที่สุด ทุกอย่างที่มีมนุษย์ปองหมายต้องการดิ้นรนชวนขวายหา ยื้อแย่งทำลายล้างกันเพื่อสมบัติอันใด สมบัติอันนั้นก็พลอยวิบัติไปสิ้น (สำหรับเขา) เพราะวิบัติอันยิ่งใหญ่มาถึงเข้า นั่นคือ**มรณวิบัติ** วิบัติคือความตายย่อมทำลายสมบัติอันเป็นที่ชื่นชม

ของบุคคลทุกประการ แม้สรีระอันเป็นที่รัก เป็นที่หวงแหนแห่งตน ก็ต้องทอดทิ้งไว้ถม แผ่นดิน หรือให้ถูกเผาเป็นเถ้าถ่าน ความไม่มี โรคจบลงด้วยโรค ความหนุ่มสาวลงท้ายด้วยความแก่ ชีวิตสิ้นสุดลงด้วยความตาย

ใครจะสูงด้วยยศ มากล้นด้วยบุญ อุดมด้วย ฤทธิ์ เลิศด้วยปัญญา มีกำลังมหาศาลอย่างไร ก็ไม่พ้นเงื้อมมือแห่งความตาย แม้พระเจ้าเจก- พุทธเจ้าและพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงบรรลु ถึงอมตธรรม แล้วก็ยังต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจ แห่งมฤตยู เมื่อเป็นเช่นนี้ ไฉนเล่า ความตาย จักไม่มาถึงเรา

อันตรายอันเป็นเหตุแห่งความตายนั้นมี มากนัก เช่นอันตรายจากสัตว์ร้าย มิงูและเสื่อ เป็นต้น จากบุคคลที่เป็นศัตรูคู่แค้น จากอุบัติเหตุ เช่น ถูกรถชน พลัดล้มลงในที่บางแห่ง และอันตรายจากโรคต่างๆ มีโรคลมในปัจจุบัน และโรคอันเป็นเหตุให้สิ้นชีวิตโดยเฉียบพลันอีก หลายประการ เพราะฉะนั้นจึงไม่ควรประมาท ในวัยว้าวัยหนุ่มยังสาว หรือยังไม่แก่ ในความ ไม่มีโรคและในชีวิตรว่าชีวิตของเรายังยืนยาว มีอยู่เสมอมิใช่หรือ เห็นกันอยู่ตอนเช้า ตอนสาย ตายเสียแล้ว เห็นกันอยู่ตอนสาย เทียงวันตาย เสียแล้ว เห็นกันอยู่ตอนเที่ยงวัน บ่ายตายเสีย แล้ว และเห็นกันอยู่ตอนบ่าย เย็นตายเสียแล้ว เห็นกันอยู่ตอนเย็น กลางคืนตายเสียแล้ว ความ มีชีวิตอยู่ช่างไม่แน่นอนเสียเลย ส่วนความตาย เป็นของแน่นอน เราจะต้องตายเป็นแน่แท้

ความมีชีวิตอยู่ เนื่องด้วยปัจจัยหลายอย่าง พอขาดเหตุปัจจัยชีวิตก็พร้อมที่จะดับ เหตุ ปัจจัยที่กล่าวานั้นคือลมหายใจเข้าออก เมื่อ หายใจเข้าไปแล้วไม่ออก หรือออกแล้วไม่เข้า ไป คนก็ตายในช่วงระยะเวลาเพียงเล็กน้อย

นอกจากนี้ยังต้องบริหารอิริยาบถทั้ง ๔ คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ให้เป็นไปสม่ำเสมอ อุณหภูมิของ ร่างกายต้องมีความพอดี หากขาดหรือเกินไป ก็เดือดร้อน ร่างกายนี้ต้องได้ข้าว น้ำตามกาล อันควร เมื่อขาดไป ไม่ได้ในเวลาที่ควรได้ ชีวิต ก็ถึงความแตกดับ

ชีวิต โรค กาลที่ตาย ที่ทอดทิ้งร่างกาย และคติที่ไปในเบื้องหน้า ๕ ประการนี้ไม่มี เครื่องหมาย รู้ไม่ได้ สัตว์โลกโดยทั่วไปรู้ไม่ได้ ใครเล่าจะกำหนดได้ว่าตนจะมีชีวิตอยู่เท่านั้น เท่านั้น ใครเล่าจะรู้ว่า ตนจะตายด้วยโรคอะไร ในวันใด เดือนใด ปีใด และตายที่ใด นอกจากนี้ นี้ยังไม่อาจรู้ได้ว่า ตายแล้วไปเกิดที่ไหน

ในสมัยปัจจุบัน ชีวิตของมนุษย์นี้น้อยนัก เพียงร้อยปีเป็นอย่างยิ่ง แม้จะเกินร้อยปีไปบ้าง ก็ไม่มากและจะต้องตายเพราะชราเป็นแน่แท้

พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสเตือนไว้ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ! อายุของมนุษย์นี้น้อยนัก พวกเขาจะต้องเดินทางไปสู่สัมปรายภพ เพราะ ฉะนั้น จึงควรทำกุศล ควรประพฤติพรหมจรรย์ (คือดำรงตนอยู่ในระบอบการครองชีวิตอัน ประเสริฐที่ทุกข์เข้าถึงได้โดยยาก ดำเนินชีวิต ตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา) ผู้ที่เกิดแล้วไม่ตาย เป็นไม่มี อายุของมนุษย์นี้น้อยนัก คนดีหรือ ผู้ฉลาด ไม่พึงประมาทในเรื่องอายุนั้น พึงรีบ

ทำความดี (ระดับทุกข์) เหมือนคนที่ไฟติดอยู่ บนศีรษะ ควรรีบดับเสียโดยพลัน เรื่องความตาย จะไม่มาถึงนั่น เป็นไม่มี”

พระพุทธองค์ตรัสไว้อีกว่า สำหรับภิกษุผู้ เจริญมรณัสสติว่า น่าปลื้มใจหนอ ที่เราอยู่มา ได้วันหนึ่งคืนหนึ่ง อยู่มาได้วันหนึ่ง อยู่มาได้ชั่ว ระยะเวลาที่ฉันทบิดบาตครั้งหนึ่ง เคี้ยวคำข้าว ๔ - ๕ คำ ภิกษุผู้เจริญมรณัสสติ อย่างนี้ชื่อว่า ยังประมาทอยู่ ยังเฉื่อยช่าอยู่ในเรื่องระลึกถึง ความตาย ส่วนภิกษุใดเจริญมรณัสสติอย่างนี้ ว่า น่าปลื้มใจหนอที่เราอยู่มาได้ชั่วระยะเวลา เคี้ยวคำข้าวคำเดียวแล้วกลืนลงไป หรือเราอยู่ มาได้เพียงชั่วระยะเวลาหายใจเข้าแล้วหายใจ ออกได้ หรือหายใจออกแล้วหายใจเข้าได้ เราพึง ใส่ใจคำสอนของพระผู้มีพระภาค เราทำกิจของ บรรพชิตได้มากหนอ อย่างนี้แหละ ภิกษุทั้งหลาย! เราจึงเรียกว่าภิกษุนั้นเป็นผู้ไม่ประมาท เจริญมรณัสสติอย่างเข้มแข็ง เพื่อความสิ้นไป แห่งกิเลส

บางคราว พระพุทธองค์ทรงอุปมาชีวิต ด้วยหยาดน้ำค้างบนใบหญ้า ด้วยฟองน้ำหรือ ต่อม้ำ ในความหมายว่าสิ้นไปเร็ว แตกดับเร็ว ทรงอุปมาชีวิตเหมือนรอยไม้ขีดลงในน้ำ ใน ความหมายว่ากลับเข้าหากันอย่างรวดเร็ว ไม่ตั้ง อยู่นาน น้ำที่ไหลจากภูเขาไหลลงอย่างเดียว ไม่ไหลกลับ ก้อนน้ำลายที่เขามอมไว้ปลายลิ้น พร้อมทั้งจะถมทิ้งโดยพลัน ขึ้นเนื้อที่เขาใส่ไว้ใน กระทะเหล็กถูกไฟเผาตลอดทั้งวัน ย่อมย่อยยับ ไปโดยรวดเร็ว โคะซึ่งเขานำไปสูที่ฆ่า ย่อมใกล้ ความตายเข้าไปทุกอย่างก้าวฉันทใด ชีวิตก็ฉันทนั้น มีระยะสั้น มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก บุคคลผู้ฉลาดจึงควรพิจารณาชีวิตด้วยปัญญา ควรทำกุศลและประพฤติพรหมจรรย์

เพื่อถือเอาประโยชน์จากความตาย ซึ่งทุก คนหลีกเลี่ยงไม่ได้ วายข้ามไม่พ้นนี้ พระพุทธ องค์ทรงสอนให้ทุกคน ทุกวัย พิจารณาเนืองๆ ว่า เรามีความแก่ ความเจ็บ ความตายเป็น ธรรมดา ไม่อาจล่วงพ้นไปได้ นอกจากนี้ให้ พิจารณาถึงความที่ต้องพลัดพรากจากของ รักของชอบใจทั้งปวง และพิจารณาถึงกรรม ว่า เรามีกรรมเป็นของๆ ตน ต้องรับผลของ กรรม มีกรรมเป็นกำเนิด เป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรม เป็นที่พึ่งอาศัย เราทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว เพราะสัตว์โลก ย่อมเป็นไปตามกรรม

ถึงอย่างไร ความตายก็ยังมีแน่ตั้งอยู่มีใช้น้อย เช่น ทำให้คนที่เคยโกรธ หรือเกลียดซึ่งเรา หายโกรธหรือเกลียดให้อภัยในความผิดพลาด ต่างๆ ของเรา ความตายไม่อาจพรากความรัก ของคนที่รักได้ ยังทำให้คนที่รักอยู่แล้ว รักมากขึ้น ความดีที่เคยทำไว้ และยังไม่ค่อยปรากฏเมื่อ ยังมีชีวิตอยู่ จะปรากฏมากขึ้น เด่นชัดขึ้น คนที่ เคยริษยาก็จะเลิกริษยา และหันกลับมายกย่อง ชมเชย

โอกาสของเราทุกคนมีอยู่น้อย เวลาแห่ง ความตายรุกรกระชั้นเข้ามาทุกนาที วินาที จึงไม่ ควรประมาท ควรรีบทำกิจที่ควรทำ ลดละ ความเพลิดเพลिनหลงไหลมัวเมาต่างๆ ให้ เบาบางลง อย่างที่พระพุทธเจ้าทรงเตือนไว้ว่า

“รำเริงอะไรกันนัก เพลิดเพลिनอะไรกัน นัก เมื่อโลกนี้ลูกโพลงอยู่ด้วยเพลิง คือความ เจ็บ ความแก่ และความตาย ท่านทั้งหลาย อยู่ท่ามกลางความมืดคือความหลง เหตุไฉน จึงไม่แสวงหาดวงประทีปคือปัญญาเล่า”

ชวนอ่าน

พระอาจารย์มหาธิพงษ์ อุตตมปโล
(พระอาจารย์ท่าน)

ปาฬี หีฬาเรียน

เจริญธรรม พระภิกษุสามเณร และเจริญพร
อุบาสก อุบาสิกาทุกท่าน

พุทธวจน ปาเลตติ ปาลี ภาษาที่รักษา
พุทธวจนเรียกว่า ปาลี ปาลีเขียนได้ ๒ แบบ
ปาฬี เป็น ‘ล’ มาจาก ปาล ธาตุ อี ปัจจัย ปาล
รกขณ ในการรักษา ปาลี คือภาษาที่รักษาคำ
สอนของพระพุทธเจ้า และ **ปาฬี** ใช้ ‘ฬ’ มา
จาก ปา ธาตุ รกขณ ในการรักษาเหมือนกัน
ลง หี ปัจจัย ตามคัมภีร์โมคคัลลภาวะ

ปาฬีและปาฬี มีชื่อเรียกอีกหลายชื่อ เช่น
พุทธภาษา เป็นภาษาขององค์สมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้า เพราะว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้รู้ทุกสิ่ง
ทุกอย่าง เป็นพระสัพพัญญู ได้ตรัสรู้้อนุตร
สัมมาสัมโพธิญาณ แล้วทรงใช้ภาษาปาฬีใน
การสั่งสอนเวไนยสัตว์ จนผู้ฟังสามารถบรรลุ

ขั้นสูงสุด จนสามารถเป็นพระอริยบุคคลชั้น
พระอรหันต์ นี้จัดเป็น **สัมพุทธภาษา** นอกจาก
นั้นเป็น **สภวาภาษา** เป็นภาษาที่สามารถสื่อ
สภวาธรรมได้ โดยเฉพาะ ท่านไหนที่เรียน
อภิธรรม จะทราบว่า ในการให้ความหมาย
ของศัพท์ต่างๆ ที่เรียกว่า ‘**วจนัตถะ**’ จะ
มีแอบแฝงสภวาธรรมอยู่ในนั้นด้วย นอกจาก
นั้น ภาษาปาฬียังมีชื่อเรียกว่า **ตันติภาษา**
เป็นภาษาที่มีระเบียบแบบแผน เป็นภาษา
ที่ไม่มีการเกิด การตาย ไม่มีการเปลี่ยนแปลง
เป็น **มูลภาษา** เป็นภาษาดั้งเดิมของคนต้นกับ
หลังจากต้นกับขึ้นมาเลย นอกจากนั้น เป็น
ภาษาของชาวแคว้นมคธ จึงเรียก **มคธภาษา**
ทั้งหมดนี้คือ ชื่อไวพจน์ของภาษาปาฬี

คนที่ใช้ภาษาบาลี หรือสถานที่ใช้ภาษาบาลีมีที่ไหนบ้าง ? แห่งแรกคือในมนุษย์โลก มีการใช้ภาษาบาลี ในมนุษย์โลกผู้ที่ใช้ภาษาบาลีได้แก่พระพุทธเจ้า ชาวมคธ มนุษย์ต้นกบ แล้วก็คนที่ไม่เคยได้ยินได้ฟังก็สามารถใช้ภาษาบาลีได้ แสดงว่าภาษาบาลีในมนุษย์โลกมีใช้แล้วบุคคลที่ใช้ ก็มีพระพุทธเจ้าเป็นต้น

นอกจากนั้นในเทวโลก พวกเทวดาก็ใช้ เทวดาพิงเทศน์พิงธรรมบรรลुरुธรรม เทวดาพรหม มารด้วย นอกจากในสวรรค์แล้ว ในนรกก็ยังมีใช้ ตัวอย่างคือ อดีตของลูกเศรษฐี ที่ทำความผิดไว้ แล้วไปทนทุกข์อยู่ในนรกต้องการกล่าวคาถาก็ได้กล่าวเพียงคนละพยางค์ว่า ‘ทุ’ ‘สะ’ ‘นะ’ ‘โส’ แล้วก็ไม่สามารถที่จะกล่าวให้เป็นภาษาได้อีก พระพุทธเจ้าจึงมาต่อเติมให้เต็มครบคาถา นี่ก็เป็นตัวอย่างว่าแม้แต่สัตว์นรกก็ยังใช้ภาษาบาลี แสดงว่าภาษาบาลีมีใช้ได้มาก ในหลายที่หลายสถาน ไม่ใช่เฉพาะที่เมืองมนุษย์อย่างเดียว

ความสำคัญของภาษาบาลี

ภาษาบาลีมีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าใช้ในการเทศนาสั่งสอน ในการเทศน์ตั้งแต่ตอนที่ยังไม่เป็นพระพุทธเจ้าด้วยซ้ำไป เมื่อท่านประสูติ พระวาทาแรกก็ตรัสเป็นภาษาบาลี จนพระวาทา

สุดท้ายก่อนปรินิพพานก็ตรัสเป็นภาษาบาลี เพราะฉะนั้นภาษาบาลีจึงมีความสำคัญเพราะเป็นภาษาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็ทุกพระองค์ด้วยไม่ว่าจะเป็นองค์ปัจจุบัน อดีต หรือในอนาคตที่จะอุบัติขึ้นมา ต้องใช้ภาษาบาลีภาษาเดียวเท่านั้น ในการเทศนาสั่งสอนเวไนยสัตว์

เป็น **อริยภาษา** อริยภาษา คือภาษาประเสริฐเป็นภาษาของพระอริยะก็ได้ เป็นภาษาที่สามารถยกสภาวะจากปุถุชนขึ้นสู่ความเป็นพระอริยะบุคคล พระธรรมที่เราสวดอยู่ทุกวันนี้สูตรแรกที่เราสวดคือ อัมมจักกัปปวัตตนสูตร มนุษย์หนึ่งท่านคือ อัญญาโกณฑัญญะ ได้บรรลุเป็นพระโสดาบัน แล้วที่เหลือพวกเทวดาและพรหมก็ได้ตรัสรู้ตาม ส่วนคาถาที่โยมเรียนบาลีทั้งหมดคงจะคุ้นเคยคาถาแรกของธรรมบทคือ

**“มโนปุพฺพกุมา ชมฺมา
มโนเสฏฺฐา มโนมยา
มนสา เจ ปทฺถุเจน
ภาสติ วา กโรติ วา
ตโต นํ ทุกฺขมนฺเวติ
จกุกัว วโถ ปทํ ฯ”**

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสคาถานี้จบ พระทั้งหมด ๓ หมื่นรูปบรรลุเป็นพระอรหันต์ พร้อมทั้งปฏิสัมภิทา นี่คือยกตัวอย่างย่อๆ แสดงว่า ภาษาบาลีไม่ใช่ธรรมดา คนฟังแล้วสามารถบรรลุธรรมได้เลย สูงสุดสามารถบรรลุเป็นพระอรหันต์ได้เลย แต่ว่าขั้นอื่นรองลงมาก็มีอีกมากมาย

นอกจากนั้น ในสังฆกรรมต่างๆ ของพระภิกษุก็ต้องใช้ภาษาบาลีในการสวด สังฆกรรมมี ๔ อย่างด้วยกันคือ ๑. อปโลกนกรรม ๒. ญัตติกรรม ๓. ญัตติทุติยกรรม ๔. ญัตติจตุตถ-

กรรม ที่ไม่ต้องใช้ภาษาบาลีหรือจะใช้ก็ได้มี อยู่กรรมเดียวคือ อปโลกนกรรม คือการกล่าว แจ้งข่าวแก่คณะสงฆ์ ที่เหลือตั้งแต่ ญัตติกรรม เป็นต้นไป ต้องใช้ภาษาบาลีเท่านั้นในการสวด สังฆกรรมถึงจะสำเร็จได้ ยกตัวอย่างเช่น การ บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นพระภิกษุก็ดี สามเณรต้องรับไตรสรณคมน์ ต้องเป็นภาษา บาลี การบวชพระที่เป็น ญัตติจตุตถกรรม ต้อง ใช้ภาษาบาลีเท่านั้น เห็นไหมว่าภาษาบาลีมี ความสำคัญมาก สำหรับพระพุทธศาสนา

นอกจากนั้นพระปริตรที่เราสวดกันจะมี อานุภาพมากหรือน้อย ท่านบอกว่าขึ้นอยู่กับ ๒ ฝ่ายด้วยกัน ฝ่ายผู้สวดและฝ่ายผู้ฟัง โดยเฉพาะ ฝ่ายผู้สวดคือพระสงฆ์ ที่ญาติโยมนิมนต์ไป ใน งานมงคลต่างๆ หรือในงานอวมงคลก็ตาม ท่าน บอกว่าต้องมีองค์ประกอบอยู่ ๓ ข้อ คือ ข้อ ๑) ไม่หวังลาภสักการะ ข้อนี้พระทุกรูปสามารถ ทำได้ไม่ยากนัก ข้อ ๒) สวดถูกต้อง สวดถูกต้อง อักขระไม่ผิดเพี้ยน ตรงนี้ต้องอาศัยการศึกษา เล่าเรียนถึงจะสามารถทำได้ และข้อ ๓) รู้ ความหมายของบทที่สวด ยิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องศึกษาเล่าเรียน เพราะว่าศาสนาพุทธ เป็นศาสนาที่เน้นในเรื่องของปัญญา บทสวด ไม่ใช่เรื่องของความขลังอย่างเดียว ความขลัง นี้ต้องอาศัยปัญญาประกอบด้วย จะเห็นได้ ว่าสมัยพุทธกาลที่มีปัญหาเกิดโรคภัยที่เมือง เวสาลี อาศัยพระรูปเดียวเท่านั้นคือพระอานนท์ สวดให้ บ้านเมืองจึงสงบสุข คนที่เป็นโรคเป็น ภัยต่างๆ หาย เดินตามพระอานนท์ได้เลย เห็นไหมว่า อานุภาพแรงมากขนาดไหน ถ้า องค์ประกอบครบ

นอกจากนั้นภาษาบาลีก็ยังเป็นพื้นฐาน ของภาษาไทยด้วย ภาษาไทยนี้เอาภาษาบาลี

มาใช้เยอะมาก ตามสถานที่ราชการเกือบ ร้อยเปอร์เซ็นต์เป็นภาษาบาลีเกือบทั้งหมด เลย ยกตัวอย่าง ถ้าอยู่โรงพยาบาลมีเยอะเลย แผลนวงยาสลบ เรียกว่า ‘วิสัญญี’ แปลว่า ไม่มีสัญญา คือสลบแล้วไม่มีสัญญา วิ แปลว่า ไม่มี สัญญา มาจากสัญญา แล้วก็ลง อี ปัจจัย ยกตัวอย่างแค่นี้ก็คงพอแล้วนะ

นอกจากนั้นภาษาบาลียังเป็นภาษาที่ใช้ บันทึกพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คำสอนพระพุทธเจ้าที่ ส่งต่อมาถึงเราได้ทุกวันนี้ ก็อาศัยภาษาบาลีที่ ยังไม่ผิดเพี้ยนไป เพราะมีการแปลเป็นภาษา โฉนภาษาอื่น ภาษาทุกภาษามีการเกิดการดับ แต่ภาษาบาลียังคงที่ เพราะฉะนั้นถ้าเราเรียน ภาษาบาลีวันนี้ เราก็เหมือนมีโอกาสได้ฟังเทศน์ ฟังธรรมต่อหน้าพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า โดยตรงเลย ถ้าเราศึกษาภาษาบาลีเหมือนได้ ฟังเทศน์ฟังธรรมขณะได้ศึกษาเล่าเรียนอยู่ นอกจากบันทึกพระธรรมวินัยแล้ว คัมภีร์ระดับ รองลงมา อรรถกถา ฎีกา ก็ใช้ภาษาบาลี เพราะฉะนั้น ภาษาบาลีจึงมีความสำคัญมาก

ถ้ามีคนประสงค์จะศึกษาพระไตรปิฎก โดยที่ไม่ศึกษาภาษาบาลีได้ไหม ? ก็ต้องถาม กลับว่า ทุกคนอย่างคนไทยอ่านไทยได้ แต่ว่า ทุกคนอ่านหนังสือบางอย่าง อ่านแล้วเข้าใจได้ ไหม ? บางคนขนาดเรียนโดยตรงยังได้แค่ ๒๐,

๓๐, ๔๐, ๕๐ เปอร์เซ็นต์ แต่นี่ก็อาจจะเข้าใจยากนิดนึง อาตมาขอยกตัวอย่างเช่น คนที่เรียนวิชาเศรษฐศาสตร์อาจจะอ่านวิชาเศรษฐศาสตร์ได้ แต่พอมาอ่านวิชาของแพทย์ วิชาจิตวิทยา หรือวิชาวิศวกรรมเป็นต้น ถ้ามว่าอ่านได้ไหม ก็อ่านได้อยู่ แต่อ่านแล้วเข้าใจไหม เข้าใจได้บ้างนิดๆ หน่อยๆ เท่านั้นเอง ขนาดคนที่เรียนยังไม่สามารถเข้าใจได้ทั้งหมด อันนี้ก็เหมือนกัน การแปลภาษาบาฬีไว้ ก็แปลได้แค่ส่วนหนึ่ง แล้วก็เป็นส่วนตื้นๆ เสียด้วย เพราะฉะนั้นถ้าต้องการความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ต้องศึกษาภาษาบาฬี

มีภาษาโบราณกาล ท่านประพันธ์เอาไว้ ท่านบอกว่า

“โย นิรุตติ น ลิกขะย ลิกขนโต ปิฎกัตถย ปเท ปเท วิกขะย วนะ อนุตฺตโฆ ยถา”

ถ้าจะศึกษาพระไตรปิฎก แต่ไม่ได้ศึกษา ไวยากรณ์ ท่านเปรียบเหมือนกับช่างตาบอด เดินสะเปะสะปะ โดนไม้โดนหนามโดนอะไรต่างๆ เกี้ยว ก็อาจจะทำให้ได้รับบาดเจ็บ

ในการเรียนภาษาบาฬี เราได้อะไรตั้งหลายอย่าง ๑) ได้บุญ ๒) ได้ปัญญา ๓) ได้รักษาพระศาสนา ได้บุญยังงั้น ขณะที่เรียน วันนี้นำโยมบริกรรม หลายท่านอาจจะมึนใจเป็นสมาธิอ่อนตามได้ ไม่เกิด โลภะ โทสะ โมหะ เราเป็นมนุษย์ได้บุญแน่นอน ได้ปัญญาด้วยขนาดค่างควา ได้ฟังพระสวดอภิธรรมอยู่ในถ้ำ

ตายไปยังได้เกิดเป็นเทพบุตรอยู่บนสวรรค์ จูติจากสวรรค์ลงมาเกิดเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา มีโอกาสได้ไปขมยมกปาฏิหาริย์ แล้วเกิดศรัทธา บวชเป็นพระภิกษุ พอดีในพรรษานั้นพระพุทธเจ้าได้เสด็จขึ้นไปโปรดพระพุทธรามารดา แสดงพระอภิธรรมที่นั่น หลังจากแสดงอภิธรรมบนสวรรค์แล้ว พระพุทธเจ้าเสด็จลงมาสอนพระสารีบุตร แล้วก็ให้พระสารีบุตรมาสอนพระกลุ่มนี้ก่อนเลย ตลอดในพรรษา ๓ เดือน พระกลุ่มนี้จึงเชี่ยวชาญพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจากสวรรค์แล้วตรัสแสดงคาถาเพียงคาถาเดียวเท่านั้น พระกลุ่มนี้ก็ได้รับบรรลุเป็นพระอรหันต์พร้อมทั้งปฏิสัมภิทาทั้งหมัด จะเห็นได้ว่า ขนาดเป็นสัตว์เดรัจฉานยังได้บุญอานิสงส์ขนาดนี้ ถ้าเราเป็นมนุษย์เรียนบาฬี จะได้ขนาดไหน ข้อที่ ๑ คือได้บุญ ข้อที่ ๒ ได้ปัญญาในการเรียนแน่นอน คือการทำลายโมหะไปเรื่อยๆ ทีละหน่อยๆ

ยกตัวอย่างเช่น ภาษาบาฬีมีหลายศัพท์ แต่อตมาจะยกคำศัพท์ว่า **สตถุ** หรือ **สตถา** แปลว่าพระศาสดา ถ้าเราเรียนบาฬีใหญ่จะง่าย ตรงที่มีสูตรกำกับด้วย ว่า **สาสาทึหิ รตถุ** (ลง รตถุ ปัจจัย หลังจาก สาส ธาตุ เป็นต้น) มาจาก **สาส** ธาตุ อนุสิฏฺฐิมหิ ในการพร่ำสอน ลง รตถุ ปัจจัย สำเร็จรูปเป็น **สตถุ** แล้วพระพุทธเจ้าทรงสอนใคร ท่านบอกว่า **โลกิ** ชาวโลก ไม่ใช่เฉพาะชาวโลกอย่างเดียว **สเทวกิ** ด้วย คือพร้อมทั้งเทวโลก ข้อแตกต่างระหว่างพระพุทธเจ้ากับครูทั่วไป ครูทั่วไปสอนได้เฉพาะชาวโลก แต่ว่าสอนเทวดาและพรหมไม่ได้ แต่ว่าพระพุทธเจ้าของเราพิเศษ สอนได้ทั้งมนุษย์และเทวดา แล้วสิ่งที่พระพุทธเจ้าสั่งสอน มีทั้งหมดอยู่ ๓ อย่างด้วยกัน คือ

ประโยชน์ในชาตินี้ ประโยชน์ในชาติหน้า และ ประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน

ถ้าเป็นครูทั่วไป บางคนสอนได้ประโยชน์ ในชาตินี้อย่างเดียว บางคนสอนได้ ๒ อย่าง คือสอดแทรกคุณธรรมศีลธรรมเข้าไปก็สามารถ ได้ประโยชน์ในชาติหน้าด้วย ครูทุกคนสูงสุด ก็ได้แค่ ๒ อย่าง ยกเว้นครูพระพุทธเจ้าสามารถ สอนได้ถึง ๓ อย่าง เพราะฉะนั้นโยมจะเห็นได้ ว่า ทั้ง พุทธ คริสต์ อิสลาม ถ้าต้องการรวย ต้องการสวย สามารถที่จะให้ได้ พุทธก็ให้ ได้ คริสต์ก็ให้ได้ อิสลามก็ให้ได้ จะเห็นได้ว่า หน้าที่การดีได้ สุขภาพก็ดีได้ แต่ว่าสิ่งที่เขาทำ ไม่สามารถนำออกจากวัฏสงสารได้ นี่คือ ข้อแตกต่างระหว่างครูทั่วไป กับครูพระพุทธเจ้า

เพียงเท่านั้น เราก็สามารถแยกแยะได้แล้ว ว่า ครูของเราคือพระพุทธเจ้านี้แตกต่างจาก ครูในโลกทั่วไป ครูของเราสอนได้ทั้งมนุษย์ และเทวดา แล้วก็สอนประโยชน์ทั้ง ๓ อย่าง คือ ประโยชน์ในชาตินี้ ประโยชน์ในชาติหน้า แล้วก็ประโยชน์อย่างยิ่ง จะเห็นได้ว่าเราเรียน บาฬีแล้ว เราได้ปัญญาตรงนี้ แยกแยะได้แล้ว ว่าระหว่างศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ต่างกันตรงไหน นี่คร่าว ๆ นะ

วันนี้โยมได้บุญใหญ่ด้วยการถวายหนังสือ โยมที่เป็นประธานหลักร่วมศรัทธากับเพื่อนๆ หาปัจจัยมาพิมพ์หนังสือ หนังสือที่โยมพิมพ์ เล่มนี้ เป็นอุปกรณในการที่จะศึกษาพระ-ไตรปิฎก พระไตรปิฎกท่านบอกว่าเนื้อหา นั้นกว้างลึก ทั้งกว้างและก็ลึกด้วยมีนัยหลากหลาย มากมาย เพราะฉะนั้นการทำงานกับอุปกรณ เครื่องมือต้องสมดุลกัน อย่างเช่น ถ้าเราต้อง

การข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา เราอาศัยเรือลำเล็กๆ นั่ง ๒ - ๓ คน สามารถพายได้ แต่ถ้าเราต้อง การข้ามไปด้วยคนหมู่มาก เราต้องใช้เรือใหญ่ เรือเดินทะเล อันนั้นเราต้องใช้มันสมอง ในการออกแบบ งบประมาณ เวลา ต้องใช้ เยอะ แต่ว่าชนคนได้มากมายมหาศาล อันนี้ ก็เหมือนกัน ถ้าเราต้องการศึกษาพระพุทธพจน์ อย่างแจ่มแจ้งชัดเจน ต้องมีคำตอบ มีหลักฐาน มีเหตุผลต่างๆ ต้องอาศัยบาฬีใหญ่ บาฬีเดิม (บาฬีมีอยู่ ๓ ระดับด้วยกัน คือ บาฬีย่อ บาฬีปานกลาง และ บาฬีพิสดาร)

สำหรับโยมที่เป็นเจ้าภาพในการถวาย หนังสือวันนี้ เป็นหนังสือระดับพิสดาร พอสมควร ที่อยู่ในกลุ่มบาฬีใหญ่ แต่ว่าไม่ พิสดารมาก ไม่ย่อเกินไป งบประมาณปานกลาง เป็นอุปกรณที่เหมาะสมในการศึกษาภาษาบาฬี

วันนี้ โยมทุกท่านได้มาร่วมกันทำบุญใหญ่ อาตมาก็ขออนุโมทนากับท่านเจ้าภาพทุกๆ คน ด้วยบุญกุศลที่ได้กระทำร่วมกันในวันนี้ ที่ อาตมาได้กระทำแล้วก็ดี ขอแบ่งส่วนบุญส่วน กุศลนี้ให้กับทุกๆ ท่าน แล้วก็ขอให้ทุกๆ ท่าน จงเป็นผู้มีปัญญาทั้งที่เป็นโลกียะและโลกุตระ และได้รับประโยชน์ทั้ง ๓ คือ ประโยชน์ในชาติ นี้ ประโยชน์ในชาติหน้า แล้วก็ประโยชน์อย่าง ยิ่งคือพระนิพพานซึ่งเป็นสันติสุข บรมสุขด้วย กันทุกท่านทุกคน เทอญ

เวลา กับ ชีวิต

- ๑ เวลา และวารี
มีแต่ จะผ่านไป
  - ๒ ซิพลต หดสั้นไป
อายุ ไม่ยาวยืน
  - ๓ วัยเด็ก สุขสำราญ
วัยรุ่น วุ่นเรวรี่
  - ๔ วัยใหญ่ ทาล้างชีพ
ครอบครัวย มัวประคอง
  - ๕ แก่แล้ว ยังลืมตัว
ไม่นาน เจ้าป่าช้า
  - ๖ เวลา อีกน้อยนิด
สังสาร กันดารใด
  - ๗ อริยทรัพย์ จับติดตัว
เป็นทุน อาหารเลี้ยง
  - ๘ บุญบาป หนาบติดตัว
วิจิตร แลแพรวพราว
  - ๙ เกิดมา ชำดีนี้แล้ว
ความตาย อาจเร็วด่วน
  - ๑๐ อย่าให้ เสียชาติเกิด
โมฆะ บุรุษไซ้
- มิเคยมี จะคอยใคร
มิหยุดยั้ง มีย้อนคืน
วันและวัย ไม่อาจพิน
กาลกินกลืน ทุกนาที
สนุกสนาน ใสสดสี
แข็งแรงดี ใจดีคระนอง
ต้องเร่งรีบ เพื่อปากท้อง
ทรัพย์สิ้นต้อง ใช้เวลา
เพราะเมามัว โลภก็ยา
อย่าครวญหา อดีตวัย
ใคร่ครวญคิด เดินทางไกล
เหลือเท่าไทร่ ทุนเสบียง
นำไปทั่ว ชาติหน้าเพียง
กายใจเพียง ร่างชั่วคราว
วิบากพัว พันไกลยาว
เกินคิดคร่ำว คาดค่านวม
พึงแน่นแค้น กุศลมवल
เกินประมवल ได้ตั้งใจ
พุทธองค์เปิด เผยความนัย
รีบเร็วไว เร่งความเพียร ๚

กาลเวลาย่อมกลืนกินสรรพสิ่ง รวมทั้งตัวมันเอง
ฉันจึงทั้งทำเป็นของหนักเนื้อ บุคคลแหละเป็นผู้แบกของหนักพาไป
ความเพียรเป็นสิ่งที่ต้องทำในวันนี้ ใครจะรู้ความตายแม้พรุ่งนี้

(พระพุทธพจน์)

เวลา กับ พุทธบริษัท

คงไม่มีศาสนาใดในโลกนี้ ที่จะให้ความสำคัญกับเวลามากไปกว่าพระพุทธศาสนา และเป็น การให้ความสำคัญที่ไม่เหมือนกับศาสนาใดอีกด้วย เพราะจุดหมายปลายทาง หรือเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ การไม่มีเวลาอีกต่อไป นั่นก็คือ พระนิพพาน เป็นการสิ้นสุดวิฏสงสาร หรือการหมุนเวียนเคลื่อนไปของเวลา ซึ่งมนุษย์ที่ยังมีกิเลสต้องเดินทางไป ในกาลเวลาเรื่อยไป ไม่มีจบสิ้น จนกว่าจะสามารถตัดกิเลส เหตุแห่งการเกิดได้หมดสิ้น วิฏสงสารก็หยุดก็ลงทันที ไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป เท่ากับว่า เวลาไม่สามารถทำร้ายทำลายบุคคลผู้นั้นได้อีกต่อไป เวลาหมดอำนาจทันทีเมื่อบุคคลใดหมดกิเลส

เพราะฉะนั้น เวลาในพระพุทธศาสนา เท่ากับว่าเป็นมารที่คอยผลาญพร่าชีวิตครั้งแล้วครั้งเล่า ทำให้มนุษย์พบกับความเกิด ความแก่ ความเจ็บ และความตาย อีกทั้งโสกะ ปริเทวะ ไม่รู้หมดสิ้น เป็นเรื่องต้องพบเจออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เมื่อเป็นเช่นนี้ พุทธศาสนิกชนควรจัดสรรเวลาอย่างไร จึงจะได้ประโยชน์สูงสุด บางครั้งเราปล่อยให้เวลาผ่านไปโดยไม่รู้ค่า พอใกล้ตาย ป่วย นอนติดเตียง จึงมานึกขึ้นได้ว่าที่ผ่านมา ตนได้พลาดอะไรไปจากการมีชีวิต

เมื่อไม่นานมานี้ มีพยาบาลหญิงชาวออสเตรเลีย ชื่อ **บรอนนี่ แวร์** (Bronnie Ware) เธอเป็นพยาบาลดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายโดยเฉพาะ ทำงานมานาน จนกระทั่งได้ข้อสรุปว่า คนใกล้ตายส่วนใหญ่เขาเสียตายที่ไม่ได้ทำอะไรบ้าง ก็สรุปได้ ๕ ข้อ ไว้ในหนังสือ *The Top Five Regrets of The Dying* ดังนี้

หนึ่ง เสียตายที่ไม่ได้ใช้ชีวิตอย่างที่ตนเองอยากจะเป็น คือไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนเองชอบหรือรัก แต่ต้องไปทำสิ่งอื่น ตามความต้องการของคนอื่น หรือข้อบังคับอื่นๆ ที่ไม่อาจปฏิเสธ

สอง เสียตายที่มัวแต่ทำงานหนัก จนไม่มีเวลาให้กับครอบครัว ภรรยา ลูกๆ พ่อแม่ ทอดทิ้งเขาเหล่านั้นไป เพื่อทำงานและงาน

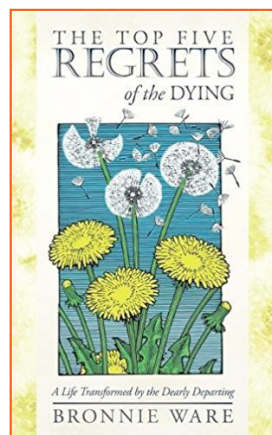
สาม เสียตายที่ไม่ได้แสดงความรู้สึกดีๆ ที่มีต่อคนที่ตนรัก มิตรสหาย เกือบเงินที่จะแสดงความรักกับคนอื่น ทั้งๆ ที่รู้ว่า มันสร้างความสัมพันธ์ที่อ่อนโยน แน่นแฟ้น ระหว่างกันได้เป็นอย่างดี แต่ก็ไม่ได้ทำ

สี่ เสียตายที่ไม่ได้เจอเพื่อนฝูง มิตรสหายที่เคยคบหากันมาในช่วงเวลาหนึ่งของชีวิต ต่อมาเมื่อต่างคนต่างมีภาระ ก็แยกจากกันไป ส่วนใหญ่จะจากกันไปเลยชั่วชีวิต ไม่ได้เจอกันอีก ซึ่งเป็นเรื่องน่าเสียดายมาก เพราะมิตรภาพคืออาหารใจที่ทำให้สุขภาพแข็งแรงได้ทางหนึ่ง

ห้า เสียตายที่ไม่ได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและดีต่อสุขภาพ แต่กลับไปเสียเวลากับสิ่งไร้สาระและบันเทิงอนาถา

ทั้ง ๕ ข้อนั้น เป็นแนวคิดแบบฝรั่ง แล้วเราในฐานะพุทธบริษัท เราควรมีอะไรเพิ่มเติมอีกไหม ต้องมีแน่นอน ก็เราเป็นพุทธศาสนิกชนนี่นะ ย่อมต้องศึกษาและหาข้อสรุปแบบชาวพุทธ เราควรได้รับประโยชน์จากคำสอนของพระพุทธเจ้า พระบรมศาสดาของเรา ให้ได้มากที่สุด เราควรมีการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมกับความเป็นชาวพุทธ ซึ่งเราสามารถแยกเป็นข้อๆ อย่างคุณบรอนนี่ แวร์ สรุปบ้างก็น่าจะได้ แล้วให้ชื่อว่า **ห้าข้อปฏิบัติที่ชาวพุทธควรทำเกี่ยวข้องกับเวลา**

หนึ่ง รักษาศีลห้า ศีลห้านี้สัมพันธ์กับชีวิตและสังคมเป็นอย่างยิ่ง หรือพูดได้อีกอย่างว่า ศีลห้าให้ประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านอย่างลึกซึ้ง ประโยชน์ตนที่เห็นได้ชัดคือ เป็นการขัด

เกลากิเลส อย่างแยบคายและง่ายดาย หาก
รักษาดี ๕ จนเกิดความคุ้นเคยเป็นปกติแล้ว
ก็จะเห็นว่าเป็นเรื่องแสนจะธรรมดา แต่เป็น
ธรรมดาที่ไม่ธรรมดา ผลที่ได้คือ ความงดงาม
ของผู้ประพาศ และสิ่งแวดล้อม สังคมใกล้เคียง
เป็นแบบอย่าง เป็นครูให้กับผู้อื่น มีชีวิตที่สูงส่ง
น่านับถือ

สอง ยึดถือคำสอนในเรื่องความไม่ประมาท
ปมาโท มจฺจุโน ปทํ ความประมาทคือทางแห่ง
ความตาย ความไม่ประมาทอย่างหนึ่งคือ การ
สังวรระวังในเรื่องเวลา พิจารณาการใช้เวลา
อย่างเหมาะสม มีการคาดคิดคำนวณล่วงหน้า
ก่อนลงมือทำสิ่งใด ทำอย่างระมัดระวัง ให้เป็น
ไปตามกำหนดเวลาที่คาดหมาย

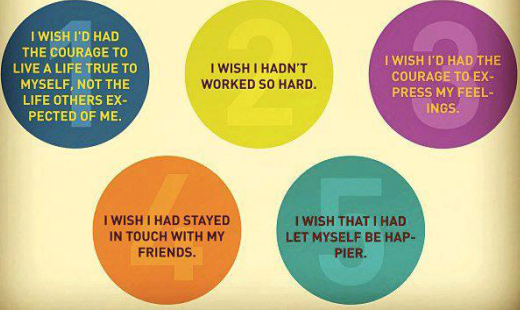
สาม ควรเมตตาและสัมปชัญญะที่มั่นคง
แข็งแรง ในการคิดอ่านทำสิ่งใด เพราะสติและ
สัมปชัญญะ เป็นบาทฐานของการเกิดปัญญา
ในการตัดสินใจทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ให้ผิดพลาด

สี่ ให้เห็นความสำคัญของปัจจุบันขณะ
ต้องรู้สึกเสมอว่า ซาติน้ำอาจมาาก่อนพຸ່งนี้ ไม่
ฝัดวันประกันพຸ່ง ทำวันนี้ให้ดีที่สุด ดีที่สุดกับ
ตนเอง และดีที่สุดกับบุคคลที่เราสัมพันธ์ด้วย
ไม่ว่าจะเป็นมิตรสหาย พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ หรือ
แม้แต่คนรู้จัก เพราะพຸ່งนี้เราอาจไม่มีชีวิตอยู่
หรือไม่ คนที่เราคบหาสมาคมอาจไม่มีชีวิตอยู่

TOP 5 REGRETS OF THE DYING

FROM THE GUARDIAN NEWS REPORT: TOP FIVE REGRETS OF THE DYING

ห้า ให้เวลากับการศึกษาและปฏิบัติอย่าง
ต่อเนื่อง หมั่นขัดเกลากิจใจ ล้างอนุสัยกิเลส
ให้ลดน้อยลง เพียรทำเรื่อยไป สักวันย่อมจะ
ค่อยๆ ดีขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ บุญกุศลเป็นสิ่งที่
สร้างได้ เมื่อสร้างแล้วก็อยู่กับตัวเราตลอดไป
ไม่มีใครมาแย่งไปได้ แม้เมื่อล้มหายตายจากไป
จากโลกนี้วันนี้ เมื่อไปเกิดใหม่ในภพภูมิใดก็ตาม
บุญกุศลที่ได้สั่งสมมานี้แหละ จะเป็นอริยทรัพย์
ที่ติดตามตัวไปด้วย และช่วยคุ้มครองไม่ให้มี
ชีวิตที่ตกระกำลำบาก

พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้เรา
สร้างชีวิตและอนาคตด้วยตัวเอง ไม่มีการ
สวดอ้อนวอน ไม่มีการร้องขอความช่วยเหลือ
จากเทพเจ้า พระพุทธองค์ทรงบอกความจริงแก่
เรา เพื่อให้เรามีโอกาสเลือกทางชีวิตของตนเอง
ได้อย่างอิสระ

ในเมื่อกาลเวลาย่อมกลืนกินสรรพสิ่ง
พร้อมกับตัวของมันเองได้แล้ว ขอให้เราระลึก
รู้ในความจริงนี้ และใช้มันเป็นคำเตือนให้เรา
ไม่ประมาทในเวลา และใช้เวลาทุกนาทีอย่างมี
ค่าที่สุด

พระเขี้ยวแก้ว มหานครศรีธรรมราช? (๓) ตอนจบ

เรื่องราวพระเขี้ยวแก้วฉบับศรีลังกาจบลงไปแล้ว ผู้อ่านผ่านสายตาน่าจะทราบถึงความ เป็นมาอย่างกระจ่างชัด หวังว่าคงไม่มีคำถาม คาใจอะไรอีก หรือใครมีก็ยกมือให้ไว จะได้ตอบ ให้เสร็จก่อนที่จะเปลี่ยนเรื่องไปพูดถึงพระเขี้ยว แก้วเสด็จมาเมืองนครศรีธรรมราชเพราะถ้า เดินหน้าแล้วเป็นอันไม่ถอยหลัง ไม่เช่นนั้นจะ ทำให้ผู้เขียนต้องย้อนหน้าย้อนหลังเสียเวลา เปล่า ผู้อ่านเองก็จะสับสน ส่วนตัวผู้เขียนก็ เสียอารมณ์

หากไม่มีคำถาม เราก็มาดำเนินเรื่องกันต่อไป

เรื่องราวพระเขี้ยวแก้วมาเมืองนคร- ศรีธรรมราชนั้น ปรากฏเห็นในตำนานของชาว นครศรีธรรมราช ไม่ว่าจะเป็นตำนานเมือง นครศรีธรรมราช หรือ ตำนานพระบรมธาตุ

เมืองนครศรีธรรมราช แต่ไม่มีกล่าวถึงในคัมภีร์ ของนักปราชญ์ศรีลังกา พุดแบบไม่อ้อมค้อมคือ เราแต่งเรื่องกันขึ้นมาเอง ส่วนใครเป็นคนแต่ง? แต่งขึ้นเพื่อจุดประสงค์อะไร? ตรงนั้นค่อยมา ว่ากันอีกที เบื้องต้นเห็นสมควรไปทบทวนเนื้อ หากันดูเสียก่อน ประเด็นไหนเกี่ยวข้องค่อยมา วิเคราะห์กัน

เรื่องราวของพระเขี้ยวแก้วในตำนานเมือง นครศรีธรรมราชก็ดี ในตำนานพระบรมธาตุ เมืองนครศรีธรรมราชก็ดี ไม่แตกต่างกันมากนัก จะผิดเพี้ยนก็เพียงชื่อบุคคลเท่านั้น ความ ย่อว่าเจ้าเมืองทนต์บุรี มีพระราชบุตรชื่อว่าเหม- ซาลา และพระราชโอรสชื่อว่าทันตกุมาร เมือง ทนต์บุรีนั้นเป็นที่ประดิษฐานพระเขี้ยวแก้วของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแต่บรรพบุรุษ เล่ากัน

ว่าพระอรหันต์เถระได้อัญเชิญมามอบถวายจนกลายเป็นของล้ำค่าคู่บ้านสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมือง

ต่อมาอีกหลายร้อยปี พระเจ้าอังกุสราช ทรงทราบกิตติศัพท์ของพระเขี้ยวแก้ว จึงได้ ยกทัพอันยิ่งใหญ่เกรียงไกร เจตนาเพื่อยึดครอง พระเขี้ยวแก้ว การพบกันกลางศึกระหว่าง กษัตริย์ทั้งสอง เห็นจะตกลงกันตามธรรมเนียม ของวีรกษัตริย์สมัยนั้น กล่าวคือทำสงคราม ด้วยการชนช้างหรือยุทธหัตถี สุดท้ายเจ้าเมือง ทนทบุรีพ่ายศึกถึงคอขาด พระราชโอรสและ พระราชธิดาเกรงราชภัย จึงพากันอัญเชิญพระ เขี้ยวแก้วหลบหนีออกจากเมือง เพื่อไปมอบ ถวายแก่กษัตริย์แห่งเกาะลังกา ซึ่งสมัยนั้นเกาะ ลังกากำลังรุ่งเรืองมั่นคงด้วยพระพุทธศาสนา *โซคร้าย สำเภาถูกคลื่นซัดจนแตก มาขึ้นที่ หาดทรายแก้วชลรอบ*

หาดทรายแก้วชลรอบในตำนานนั้นมีไข่ ที่ไหน แต่หมายถึงเมืองนครศรีธรรมราชนั่นเอง

หากเราอ่านแต่ตัวหนังสือก็คงไม่คิดอะไร มาก แต่เมื่อหันมามองด้านภูมิศาสตร์จะเห็น ว่าเป็นเรื่องอัศจรรย์พิลึก เมืองทนทบุรีนั้น เชื่อกันว่า คือเมืองทันตบุรีแห่งแคว้นกาลิงคะ ซึ่งเป็นเมืองชายทะเลด้านทิศตะวันออกตอน ใต้ของอินเดีย หากนั่งสำเภาไปเกาะลังกาก็ไม่

ถึงชั้ววันคืน ซึ่งสมัยนั้นท่าเรือของเกาะลังกา ที่ใกล้แคว้นกาลิงคะมากที่สุดคือ ตรินโคมาลี ท่าเรือแห่งนี้เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนสินค้า ของพ่อค้าวาณิชชาวต่างประเทศ ไม่สามารถ ทราบได้ว่าเหตุใดกษัตริย์สองพี่น้องจึงถูกคลื่น ซัดพัดพามาไกลถึงหาดทรายแก้วชลรอบ อีกทั้งอยู่คนละฝั่งมหาสมุทร

ลมอะไรจะพัดได้ไกลขนาดนั้น ใครรู้วาน บอกที่ ฟันธงว่า นี่เป็นวิธีการเมคสตอรีของ คนสมัยก่อน

แต่การแต่งเรื่องดังกล่าวไว้ว่าจะเกินเลย ความจริง เพราะกษัตริย์สองพี่น้องเดินทางมา พร้อมกับพระเขี้ยวแก้ว ความอัศจรรย์ดังกล่าว จึงไม่ค่อยมีการกล้าเถียง เพราะเชื่อว่าเป็นพุทธ วิสัยย่อมเป็นเรื่องเหนือเหตุผล หากใครกล้า สงสัยเป็นต้องถึงอาการบ้ากันเลยทีเดียว หรือ ใครกล้าเถียงให้ยกมือค้าน การแต่งเรื่องราว ด้วยการผูกติดกับพระพุทธเจ้าเช่นนี้ ผู้เขียน เห็นว่าเป็นเรื่องดีมากกว่าเสียหาย นอกจาก แสดงจุดขาย คือปาฏิหาริย์ของพระพุทธเจ้า แล้ว ยังเป็นการปลุกศรัทธาให้ผู้คนมั่นคงใน บวรพระพุทธศาสนาด้วย ไม่เชื่อลองไปอ่าน ตำนานพระเจ้าเลียบโลก หรือพระพุทธเจ้า เสด็จประเทศไทย ก็เห็นดังคำกล่าวอ้าง

การแต่งเรื่องราวผสมปาฏิหาริย์เช่นนี้เกิด มีแก่ผู้คนทุกศาสนาบนโลกใบนี้ จะบอกว่าใคร ลอกใครก็พูดได้ยากนัก เพราะธรรมดามนุษย์ หากหาข้อสรุปสิ่งเกินวิสัยไม่ได้ ก็พาลยกให้เป็นภาระของสิ่งเหนือธรรมชาติหรือพระเจ้า ยิ่งเขลาด้วยปัญญาแล้ว ก็จะถูกเทพเจ้าในร่าง มนุษย์หลอกกันได้ง่าย เห็นได้จากมีร่างทรง เกือบประเทศไทย ใครจะไปเชื่อว่าตัวละคร

ในวรรณคดีก็จะกลายเป็นร่างทรงได้ หรือนี้จะ
เป็นไทยแลนด์ 4.0

เรามาพูดถึงกษัตริย์สองพี่น้องต่อ

ตำนานเล่าว่า ครั้นถึงหาดทรายแก้วขเล-
รอบแล้ว เกรงว่าจะมีภัยอันตราย กษัตริย์สอง
พี่น้องจึงฝังพระเขี้ยวแก้วไว้ที่หาดทราย แล้ว
เร้นกายอยู่ในที่ลับ คราวนั้นพระอรหันต์นามว่า
พรหมเทพเถระได้เหาะผ่านมา เห็นรัศมีพระ-
เขี้ยวแก้วผิวดวิสัย ครั้นพิจารณาก็ทราบด้วยญาณ
ว่าเป็นพระเขี้ยวแก้วขององค์สมเด็จพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้า จึงน้อมกายเข้าไปนมัสการ สอง
กษัตริย์ครั้นเห็นดังนั้นก็แสดงตัว พร้อมเล่า
ความให้พระเถระฟัง พระเถระตรองครู่หนึ่งจึง
พยากรณ์ว่า “หาดทรายแก้วขเลรอบนี้ เบื้อง
หน้ายังมีพระยาองค์หนึ่ง ชื่อพระยาศรีธรรม-
โศกราชจะมาตั้งเป็นเมืองใหญ่ แล้วจะก่อพระ
มหาธาตุสูง ๓๗ วา” และตำนานเล่าต่อไปว่า
พระเถระได้แสดงฤทธิ์ อารักขากษัตริย์สอง
พี่น้อง จนเดินทางถึงเกาะลังกาอย่างปลอดภัย
กล่าวแบบสรุปคือ เหตุที่กล่าวถึงพระเขี้ยว
แก้วก็เพื่อผูกเรื่องให้เชื่อมโยงกับพระเถระ
ไฮไลท์ของเรื่องอยู่ตรงนี้เอง

ประเด็นแรกคือ พระอรหันต์เถระเป็นผู้
พยากรณ์อนาคตกาลของเมืองนครศรีธรรมราช
ตรงนี้ก็ถือว่าเป็นเรื่องแปลกพอสมควร เพราะ
ธรรมดาของตำนานแบบไทยแท้ มักอ้างว่า
พระพุทธเจ้าเสด็จมาอาณาจักรน้อยใหญ่ทั่ว
ประเทศไทย แล้วทรงพยากรณ์ว่าอนาคตภาย
หน้าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ตำนานเมือง
นครศรีธรรมราชกลับอ้างว่าพระสาวกอรหันต์
เป็นผู้พยากรณ์ ผู้อ่านสงสัยเหมือนผู้เขียนหรือไม่
ถ้าสงสัยก็ตั้งใจฟังให้ดี อย่างนี้ครั้งหลัง

ครึ่งตื่นเหมือนฟังพระเทศน์ บางคนน่าเคาะ
กะโหลก หลับไม่พอกรนเสียงดังแข่งพระด้วย
ประเด็นนี้เป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่ชี้ให้เห็น
เห็นว่า พระพุทธศาสนาภาคใต้มีความแตกต่าง
จากภาคอื่นของประเทศไทย ทำให้เกิดข้อสงสัย
เบื้องต้นว่า การนับถือพระพุทธศาสนาบริเวณ
ภาคใต้อาจจะไม่เลียนแบบใคร เพราะถือว่ามี
เอกลักษณ์เฉพาะตัว ตรงนี้ ถ้ามีการทำวิจัย
จะได้ข้อมูลเชิงลึก ใครว่างช่วยเก็บข้อมูลแล้ว
เล่าให้ฟังที จะเป็นกุศลมหาศาลแก่ผู้เขลาใน
ประวัติศาสตร์

ประเด็นเรื่องพระอรหันต์พยากรณ์นั้น
หากย้อนไปดูประวัติศาสตร์ศรีลังกา จะเห็นว่า
มีไข้เรื่องแปลก เพราะเคยปรากฏมีมาก่อนแล้ว
ทั้งนี้เป็นผลมาจากความเห็นแย้งในวงการคณะ
สงฆ์ กล่าวโดยย่อคือ พระสงฆ์ลังกาสืบกันแบ่ง
เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ได้แก่ สำนักมหาวิหารและ
สำนักกัถยคีรีวิหาร สำนักมหาวิหารนั้นเป็น
เถรวาทพันธุ์แท้ อะไรที่เกินเลยพระพุทธเจ้ามัก
ไม่กล่าวถึง บางครั้งค่านคนเห็นต่างจนเป็นเรื่อง
ใหญ่โต สถาบันกษัตริย์ต้องเข้ามาไต่สวนทวน
ความถูกต้อง คัมภีร์น้อยใหญ่ของนักปราชญ์
สำนักนี้ ล้วนให้ความสำคัญพระพุทธเจ้าเป็น
หลัก ส่วนสำนักกัถยคีรีวิหารมีสมาชิกน้อย
จึงหันไปนิยมมหายาน และเห็นว่า การจะแข่ง

บารมีกับสำนักมหาวิหารต้องเล่นบทใหม่ เช่น การสร้างพระพุทธรูป การสร้างรูปปั้นพระโพธิสัตว์ หรือการให้ความสำคัญพระสาวก อรหันต์มากกว่าพระพุทธเจ้า

การต่อสู้กันระหว่างคณะสงฆ์สำนักมหาวิหารและสำนักอภัยคีรีวิหารดำรงอยู่เรื่อยมา จนถึงกาลปฏิรูปศาสนาสมัยพระเจ้าปรากรมพหุมหาราชแห่งอาณาจักรโปไพ่นารูวะ และจบลงด้วยชัยชนะของคณะสงฆ์สำนักมหาวิหาร นิภายเหล่าอื่นที่เห็นต่างจำต้องยอมรับ แนวคำสอนของสำนักมหาวิหารสิ้น พวกไม่พอใจก็อพยพไปอยู่อินเดียใต้ หรืออาณาจักรน้อยใหญ่บนดินแดนอุษาคเนย์ หนึ่งในนั้นคือ เมืองนครศรีธรรมราชของไทยเรา

ย้อนกล่าวถึงพระเขี้ยวแก้วนั้น ครั้นอัญเชิญมาอบถวายกษัตริย์ลังกาแล้ว ได้กลายเป็นสมบัติคู่สำนักอภัยคีรีวิหาร สิทธิในการปกป้องดูแลพร้อมการแห่แหนอัญเชิญ ล้วนเป็นอำนาจของคณะสงฆ์สำนักแห่งนี้ ด้วยเหตุนี้ เรื่องราวเกี่ยวกับพระเขี้ยวแก้ว จึงเกิดขึ้นจากสำนักแห่งนี้เอง

ตรงนี้คงทราบกันแล้วว่า ผู้แต่งตำนานเมืองนครศรีธรรมราช เป็นพระสงฆ์สำนักใด

สอดคล้องกับหลักฐานในตำนานนครศรีธรรมราชทั้งสองเล่มว่า พระสงฆ์ศรีลังกานามว่า พุทธคำเกียร (พุทธคัมภีร์) ได้ทะเลาะวิวาทกับหมู่สงฆ์กันเอง เพื่อแก้ปัญหา กษัตริย์ลังกาจึงได้ฝากพระเถระมากับราชทูตเมืองนครศรีธรรมราช พระพุทธคำเกียรรูปนี้มีใช้ใครอื่น หากแต่เป็นพระสงฆ์ผู้ใหญ่แห่งสำนักอภัยคีรีวิหารนั่นเอง และการเดินทางมาคราวนี้น่าจะมีสหธรรมิกเดินทางร่วมมาด้วยหลาย

รูป ตามธรรมเนียมของลังกาเคารพศรัทธาอาจารย์มากกว่าอุปชฌาย์ ตำนานย้าอิกว่าพระเถระรูปนี้แล เป็นผู้แนะนำพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชให้สร้างพระบรมธาตุเจดีย์

ผู้เขียนเชื่อว่าพระเถระรูปนี้แหละเป็นผู้แต่งเรื่องพระเขี้ยวแก้วมาหาดทรายแก้ว

ไฮไลต์อีกเรื่องคือการสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ของพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช ตำนานกล่าวว่า มีพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชถึง ๓ พระองค์ ทำหน้าที่สร้างและบูรณปฏิสังขรณ์พระบรมธาตุเจดีย์จนแล้วเสร็จ ขยายความว่าเมืองนครศรีธรรมราชร้างผู้คนถึงสามครั้งสามครา ความเป็นไปได้คือตำนานต้องการเน้นเรื่องการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์นี้เอง แต่เพื่อสร้างความเชื่อมั่น จึงโยงพระเขี้ยวแก้วเข้ามาด้วย ซึ่งผู้เมคเรื่องคงมิใช่ใคร นอกจากพระเถระแห่งสำนักอภัยคีรีวิหารนั่นเอง

พอพูดถึงการสร้างเจดีย์ ก็เกิดคำถามว่า แล้วพระบรมสารีริกธาตุมาจากไหน ?

คำตอบคือ เรื่องพระบรมสารีริกธาตุซ่อนอยู่ในตำนานนั่นเอง

ความตามตำนานว่า คราเมื่อกษัตริย์สองพี่น้องอัญเชิญพระเชี้ยวแก้วไปถวายกษัตริย์ลังกานั้น พระองค์ทรงยินดียิ่งนัก ครั้นแล้วได้สอบถามกษัตริย์สองพี่น้องว่าจะอยู่เกาะลังกาหรือกลับบ้านเกิดเมืองนอน ครั้นทราบวาทั่งสองพระองค์ปรารถนาจะกลับเมืองททบุรี กษัตริย์ลังกาจึงโปรดให้ส่งราชสาส์นไปแจ้งพระเจ้าอังกุศราชว่า เมืองททบุรีให้เป็นสิทธิ์ของกษัตริย์สองพี่น้องตามเดิม ซึ่งพระเจ้าอังกุศราชก็ไม่ได้เห็นแย้งแต่อย่างใด ตรงนี้เห็นวากฤตการณ์ของกษัตริย์ลังกา คงเป็นที่เกรงขามของกษัตริย์แห่งหัวเมืองตอนใต้ของอินเดียไม่น้อย

จากนั้นกษัตริย์ลังกาโปรดพระราชทานสิ่งของมีค่าเต็มสำเภา และได้มอบพระบรมธาตุหนึ่งทะนาน เพื่ออัญเชิญไปประดิษฐานที่เมืองททบุรี โดยมอบหมายให้พราหมณ์ ๔ คนทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลตลอดเส้นทาง จนถึงเมืองททบุรี ตำนานกล่าวว่า ก่อนกลับบ้านเกิดกษัตริย์สองพี่น้อง ได้เดินทางมาหาดทรายแก้วชเลรอบ ได้แบ่งพระธาตุครึ่งหนึ่งใส่ผอบ แล้วฝังไว้บริเวณที่ฝังพระเชี้ยวแก้ว พร้อมก่อพระเจดีย์สวมไว้ แล้วทำค่ายกลป้องกัน จากนั้นได้เดินทางกลับเมืองททบุรีมาตุภูมิ ประเด็นนี้ ต้องบอกว่าโนคอมเมนต์ ใครได้อิเดียดีช่วยบอกที

ตรงนี้ผู้เขียนเห็นว่า เป็นการเชื่อมโยงเรื่องราวอย่างชาญฉลาด เรียกแบบภาษาสมัยใหม่ว่ามีอาชีพ เมื่อพระเชี้ยวแก้วไม่มีแล้วก็ต้องอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาแทน ซึ่งก็เป็นตัวแทนพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ต่างอะไรจากพระเชี้ยวแก้ว ส่วนเสริมคือมีการทำค่ายกลไว้ด้วย ไม่ทราบว่ามีวิธีนี้ได้คติมาจากใคร จะบอกว่าศรีลังกาก็ไม่ปรากฏพบเห็น สันนิษฐานว่าน่าจะ

มาจากพราหมณ์นั่นเอง เพราะตำนานก็บอกไว้แล้วว่าพราหมณ์ ๔ คน เป็นผู้นำหน้าที่ดูแลกษัตริย์สองพี่น้อง ด้วยการนำพามาเมืองนครศรีธรรมราชอีกรอบ

การสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ของพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชจึงสมเหตุสมผล ด้วยประการฉะนี้

นับแต่นั้นเป็นต้นมา ชาวนครศรีธรรมราชน่าจะคอยลิ้มเลือนเรื่องพระเชี้ยวแก้ว เพราะศรัทธาทูตต่างต่งมุ่งตรงไปยังพระบรมธาตุเจดีย์ ตำนานเองก็ย้ำหลายต่อหลายครั้งถึงการบูรณะพระบรมธาตุเจดีย์ โดยเฉพาะการได้รับความร่วมมือจากหัวเมืองน้อยใหญ่ในอารักขา ด้วยการน้อมถวายสิ่งของมีค่าราคาแพงจำนวนมากต่อมากเพื่อเป็นพุทธบูชา จนเป็นเหตุให้อาณาจักรเหล่านี้มองเมืองนครศรีธรรมราชด้วยความอิจฉา

ตำนานเสริมว่าคนอิจฉาไม่ใช่ใครคือ พระเจ้าอุทองแห่งกรุงศรีอยุธยานั่นเอง

หลายร้อยปีผ่านไปเรื่องราวพระเชี้ยวแก้วมาเป็นกระแสอันโด่งดังอีกครั้งหนึ่ง เมื่อกษัตริย์แห่งเมืองนครศรีธรรมราชพระนามว่า พระเจ้าจันทรภาณุ (ตำนานเรียกว่าพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช) ได้เตรียมกองทัพเรืออันยิ่งใหญ่เกรียงไกร แล้วยกพลพลพยุหเสนามุ่งหน้าไปเกาะ

ลังกา เพื่อทำสงครามแย่งชิงพระเขี้ยวแก้ว ซึ่งสมัยนั้นกษัตริย์ศรีลังกาพระนามว่า พระเจ้าปรากรมพาหุ ที่ ๒ (พ.ศ.๑๗๘๓ - ๑๘๑๓) ผู้ครองอาณาจักรดัมปะณิยะ การรณรงค์สงครามระหว่างนครศรีธรรมราชกับเกาะลังกาเกิดขึ้น ๒ ครั้ง และจบลงด้วยการพ่ายแพ้ของพระเจ้าจันทรภาณุ

หลักฐานดังกล่าวบันทึกไว้ในคัมภีร์จุลวงศ์ของศรีลังกา

ประเด็นคือเหตุใดพระเจ้าจันทรภาณุจึงทรงบำบิณยกทัพไปเมืองลังกา ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองนครศรีธรรมราชไกลโขอยู่ แม้หลักฐานจะเชื่อได้ว่า พระองค์มีกองทัพยิ่งใหญ่เกรียงไกรเพียงใด แต่อย่าลืมนว่าการยกทัพเรือไปตีเกาะลังกานั้น ต้องใช้ทรัพย์สินเงินทองมากมายมหาศาล และต้องมีทหารผู้ชาญณรงค์สงครามอีกมาก อีกทั้งต้องมีผู้รอบรู้เรื่องวิถีแห่งทะเลด้วย ผู้เขียนเชื่อว่า เหตุที่พระองค์ยกทัพไปตีเกาะลังกา เจตนาเพื่อต้องการเทียบบุญบารมีกับกษัตริย์ลังกาเป็นแน่ สังเกตได้จากพระนามตามจารีตประเพณีของพระองค์คือ พระเจ้าศรีธรรมมาโสกราช

สมัยนั้นพระเขี้ยวแก้วถือว่าเป็นสมบัติล้ำค่าของกษัตริย์ เพราะเป็นสัญลักษณ์อันเดียว

ที่เชื่อมโยงถึงพระพุทธเจ้าโดยตรง ย่อมเป็นที่หมายตาของกษัตริย์แห่งเอเชีย แต่สิ่งที่ตามมาคือ ความร่ำรวยของเกาะลังกาในฐานะเป็นแหล่งอุดมด้วยอบเชยอันขึ้นชื่อ อีกทั้งมีท่าเรือหลายแห่ง ซึ่งเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงพ่อค้าทั้งตะวันออกและตะวันตก การยกเรื่องแย่งชิงพระเขี้ยวแก้วเห็นจะเป็นอุบายตีเมือง เจกเช่นพระเจ้าอโนรธามังช่อยกทัพเข้าโจมตีอาณาจักรมอญ

ผู้สนใจประเด็นนี้ รับประทานอาหารอ่านโดยด่วนจะได้ไม่ต้องมีรายการคุณขอมมา

ผู้เขียนเชื่อว่าพระเจ้าจันทรภาณุน่าจะสร้างกระแสนานพอสมควร ทั้งเน้นย้ำเรื่องตำนานพระเขี้ยวแก้วเสด็จมานครศรีธรรมราช ทั้งเรื่องพระบรมธาตุเจดีย์ในฐานะเป็นศูนย์กลางศรัทธาของหัวเมืองปักษ์ใต้ ทั้งเรื่องพระสงฆ์ผู้ทรงศีลาจารวัตรตามธรรมเนียมลังกา วงศ์ ด้วยเหตุนี้การยกทัพไปอัญเชิญพระเขี้ยวแก้วมาประดิษฐานที่เมืองนครศรีธรรมราชจึงเหมาะสมแล้วด้วยประการทั้งปวง การปลุกกระแสคราวนั้นคงจะมีคนค้านน้อย จึงเป็นเหตุเป็นผลให้พระองค์ยกทัพไปตีเกาะลังกา

ถือว่าเป็นตำนานอีกหน้าหนึ่งของเมืองนครศรีธรรมราช

หลักฐานเพิ่มเติมอีกว่า คล้อยหลังความปราชัยของพระเจ้าจันทรภาณุเล็กน้อย พระเจ้าปรากรมพาหุที่ ๒ ได้ส่งราชทูตมานิมนต์พระธรรมกิตติมหาเถระ ผู้ทรงปฏิภนแตกฉานด้านพระธรรมวินัย ซึ่งเป็นพระสงฆ์นักปราชญ์แห่งเมืองนครศรีธรรมราช (คัมภีร์เรียกชื่อว่าเป็นตามพรลิงค์) ให้เดินทางไปเกาะลังกา เพื่อสั่งสอนพระสงฆ์ชาวศรีลังกาให้รอบรู้คัมภีร์

พระพุทธศาสนา คราวนั้นกษัตริย์ลังกาได้สร้างวัดถวายบริเวณทางขึ้นศรีปาทะนามว่า ปลาพัตตะละ ตรงนี้ผู้เขียนเห็นว่ากษัตริย์ลังกาต้องการประนีประนอมทางการเมืองมากกว่า การนิมนต์พระธรรมกิตติมหาเถระไปสั่งสอนชาวลังกา ก็เห็นได้ว่ายอมรับความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาของชาวนครศรีธรรมราชด้วย *ทางนครศรีธรรมราชเองก็ประนีประนอมเช่นเดียวกัน*

วิธีประนีประนอมคือ การแต่งเรื่องพระพุทธสิหิงค์มาเมืองนครศรีธรรมราช เป็นที่น่าสังเกตว่า เรื่องพระพุทธสิหิงค์มาอาณาจักรตามพรลิงค์คล้ายหลังพระเขี้ยวแก้วไม่นาน และเนื้อหาก็อธิบายให้เห็นว่า พระพุทธรูปองค์นี้เดิมอยู่เกาะลังกา แต่เพราะเกรงพระเดชานุภาพของพระเจ้าศรีธรรมมาโคศรราช กษัตริย์แห่งเกาะลังกาจึงมอบถวายเป็นราชบรรณาการ เมื่อเป็นดังนี้ ก็เข้าสู่โหมดการประนีประนอมของฝ่ายอาณาจักรตามพรลิงค์ ถือว่าเป็นการวินวินทั้งสองฝ่าย

ก่อนจบขอเพิ่มเติมประเด็นประวัติศาสตร์อีกนิด

หลายคนคงเกิดคำถามว่าใครคอยให้ความช่วยเหลือพระเจ้าจันทรภาณุ คราวพระองค์ยกทัพไปตีเกาะลังกาครานั้น เพราะดินแดนต่างบ้านต่างเมือง หากไม่คืนเคยภูมิประเทศรังจะปราศัยแต่ต้นมือ หลักฐานบอกว่ามีชาวทมิฬ

คอยให้ความช่วยเหลือ ด้วยการยกทัพมาจากอินเดียตอนใต้ สมทบกับกองทัพของพระองค์ บริเวณดินแดนตอนเหนือของเกาะลังกา ก่อนที่จะเคลื่อนทัพใหญ่เข้าโจมตีกษัตริย์ลังกาพร้อมกัน ทั้งทัพบกและทัพเรือ

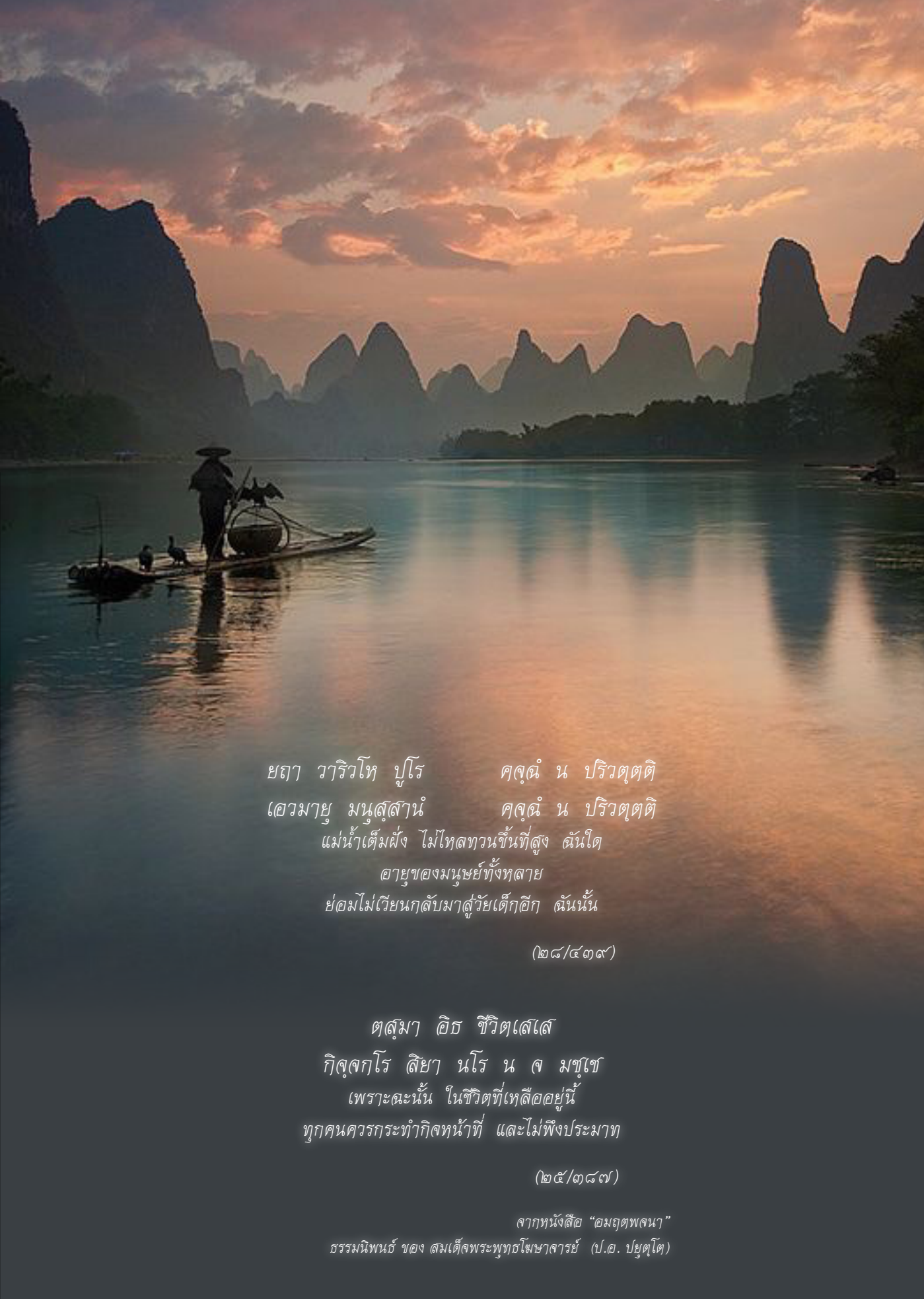
ปัญหาคือ ทหารทมิฬมาจากไหน ?

นักวิชาการฝ่ายศรีลังกาหลายท่านเห็นว่าพระเจ้าจันทรภาณุนั้นมีเชื้อสายของกษัตริย์ทมิฬแห่งอินเดียตอนใต้ เมื่อยกทัพมาโจมตีเกาะลังกา จึงได้รับความร่วมมือจากชาวทมิฬเป็นธรรมดา

ถ้ามองในแง่ประวัติศาสตร์ อาณาจักรศรีวิชัยก่อนล่มสลาย กษัตริย์ทมิฬโจพะแห่งอินเดียตอนใต้ได้บุกรุกยึดครองบริเวณคาบสมุทรลพบุรีทั้งหมด เป็นเหตุให้กษัตริย์ศรีวิชัยต้องถอยร่นไปอยู่เกาะสุมาตราและเกาะชวา เมื่ออาณาจักรนี้เป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรทมิฬโจพะ ก็เป็นเรื่องธรรมดาที่ชาวทมิฬจะต้องอพยพโยกย้ายผู้คนมาสร้างบ้านแปลงเมืองครั้งนานวันเข้า พวกทมิฬก็แต่งงานกับคนพื้นเมืองจนกลายเป็นกลุ่มเดียว ไม่แยกเขาแยกเรา ด้วยเหตุนั้น ครั้นเมื่อพระเจ้าจันทรภาณุกยกทัพไปบุกเกาะลังกา ก็ต้องอาศัยคอนเนกชั่นความเป็นญาติพี่น้อง ไหว้วานทมิฬโจพะให้ช่วยเหลือในการทำสงครามครั้งนี้

สรุปคือ แม้เรื่องราวเบื้องต้นจะเป็นลำไม้ไผ่ แต่พอเหลาลงไปก็เป็นไม้เซลฟี่อยู่ดี เพราะเชื่อว่าเรื่องราวพระเขี้ยวแก้วน่าจะพร้อมด้วยเนื้อหาสาระ อีกทั้งเสริมด้วยการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวของเมืองนครศรีธรรมราชมากขึ้น ถ้ามากกว่านี้ ขอแนะนำว่าให้หาหนังสือมาอ่านเอง

ยถา วาริวโท ปุโร   คฺจฺฉํ น ปริวตฺตติ
เอวมายฺ มนุสฺสํทานํ   คฺจฺฉํ น ปริวตฺตติ
    แม่นํ เต็มฝัง ไมโทลทวนขึ้นที่สูง ดันใด
    อายุของมนุษย์ทั้งหลาย
    ย่อมไม่เวียนกลับมาสู่วัยเด็กอีก ดันนั้น

(๒๘/๔๓๙)

ตสฺมา อธิ ชีวิตเสเส
กฺจฺจกโร สฺยํ นโร น จ มชฺุเข
    เพราะฉะนั้น ในชีวิตที่เหต็ออยู่
    ทุกคนควรกระทำกิจหน้าที่ และไม่พึงประมาท

(๒๕/๓๘๗)

จากหนังสือ “อมฤตพจนนา”
ธรรมนิพนธ์ ของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

- ❖ ธรรมกถา :
เกิดมาทั้งที ชีวิตนี้ช่วยนิก
- ❖ วิสัชนาธรรม :
เวลากับชีวิต
- ❖ พระธรรมเทศนา :
เวลา
- ❖ ปิณฺณการุณนิ :
เวลาต้น จาก เวลาอื่น
- ❖ กวินิพนธ์ :
เวลาจีน จีนเวลา

- ❖ ปิณฺณการุณนิ :
ชีวิตกับความตาย
- ❖ ชวนอ่าน :
บาปี่ นี้่น่าเรียน
- ❖ กวินิพนธ์ :
เวลากับชีวิต
- ❖ เรื่องชุดพุทธบริษัท :
เวลากับพุทธบริษัท
- ❖ มอญเทศ - มอญไทย :
พระเขี้ยวแก้ว มานครศรีธรรมราช ?